

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ: ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΘΕΜΑ:

**Η ενιαία ευρωπαϊκή αγορά
χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών και η
σημασία της για την Ελλάδα**

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΣΠΗΛΙΟΠΟΥΛΟΣ ΟΔΥΣΣΕΑΣ
ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΑ: ΓΚΙΜΠΑ ΖΩΗ
ΕΞΑΜΗΝΟ: ΙΑ'
ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΙΔΙΚΟΥ ΜΗΤΡΩΟΥ: 2000045

ΚΑΛΑΜΑΤΑ ΜΑΡΤΙΟΣ 2006

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ: ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΘΕΜΑ:

**Η ενιαία ευρωπαϊκή αγορά
χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών και η
σημασία της για την Ελλάδα**

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΣΠΗΛΙΟΠΟΥΛΟΣ ΟΔΥΣΣΕΑΣ

ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΑ: ΓΚΙΜΠΑ ΖΩΗ

ΕΞΑΜΗΝΟ: ΙΑ΄

ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΙΔΙΚΟΥ ΜΗΤΡΩΟΥ: 2000045

ΚΑΛΑΜΑΤΑ ΜΑΡΤΙΟΣ 2006

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Όλα τα μεγάλα ιστορικά γεγονότα άρχισαν σαν ουτοπία και κατέληξαν σε πραγματικότητα, όμως, η ενότητα των ευρωπαϊκών εθνών είναι μια ιδέα που πάντα διαπερνά τη γηραιά ήπειρο. Ειδικά, ερευνούμε πώς η ενοποίηση της αγοράς χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών στην Ευρώπη οδήγησε σε εξέλιξη και ανάπτυξη στην Ελλάδα, προς όφελος των τραπεζών αλλά και των καταναλωτών.

Η ευρωπαϊκή ιδέα έχει την αφετηρία της στο 14^ο αιώνα, όμως, η Συνθήκη για τη δημιουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης υπογράφηκε το 1992, ενώ ήδη από το 1989 είχε αποφασιστεί η δημιουργία της Ο.Ν.Ε. Η Ελλάδα αποτέλεσε το δέκατο κράτος που εντάχθηκε στην Ε.Ε. από το 1979, ενώ η Ε.Ε. απέκτησε συνολικά 25 μέλη από το 2003.

Για την ολοκλήρωση των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών η Επιτροπή συνέταξε δεκατρία κείμενα, το πλαίσιο δράσης για τις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες το 1998, το πρόγραμμα δράσης, δέκα εκθέσεις προόδου και μια έκθεση αξιολόγησης, ενώ αναμένεται και το δεύτερο μέρος της αξιολόγησης ως το 2008.

Η Τράπεζα της Ελλάδος, που είναι η Κεντρική Τράπεζα, μαζί με τις Κ.Τ. των άλλων 24 χωρών και την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα συναποτελούν το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών. Στο Ε.Σ.Κ.Τ. περιλαμβάνεται το Ευρωσύστημα, το οποίο αποτελείται από την Ε.Κ.Τ. και τις Κ.Τ. των χωρών που ανήκουν στη ζώνη του ευρώ.

Η είσοδος της Ελλάδας στην Ε.Ε., που είναι η μεγαλύτερη εμπορική δύναμη στον κόσμο αποτέλεσε πρόκληση για την ελληνική οικονομία. Η ενιαία αγορά βρίσκεται σε εξέλιξη και ο αναδιαρθρωμένος τραπεζικός κλάδος συμβάλλει στην πορεία ανάπτυξης, όπως φαίνεται και από τα σημαντικότερα επιτεύγματα των ελληνικών τραπεζών. Η πολιτική για τις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες 2005-2010, καταγράφηκε το Μάιο του 2005, υπό τη μορφή Πράσινης Βίβλου, ενώ η Λευκή Βίβλος το Δεκέμβριο του 2005 αποτέλεσε το Τελικό Πρόγραμμα Πολιτικής.

Σε συνέχεια, θα μπορούσε να γίνει μια έρευνα για την ενσωμάτωση στην ελληνική νομοθεσία των ευρωπαϊκών αποφάσεων και οδηγιών στα πλαίσια της χρηματοπιστωτικής ενοποίησης.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΥΛΗΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ: Η ιδέα και η πραγμάτωση της ενωμένης Ευρώπης στο θέμα των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών	
Α. Όραμα και Πρόγραμμα Δράσης για τις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες στην ενιαία ευρωπαϊκή αγορά	Β. Παρούσα κατάσταση και προοπτικές στις ευρωπαϊκές χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες
I.	
Η ενιαία ευρωπαϊκή αγορά	Το χρηματοπιστωτικό σύστημα στην Ελλάδα και την Ευρώπη
II.	
Ένας ευρωπαϊκός χρηματοπιστωτικός χώρος	Εξελίξεις και μελλοντικές βλέψεις
	ΕΠΙΛΟΓΟΣ: Στόχος η ανάπτυξη της οικονομίας των χωρών της Ευρώπης

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ: Η ιδέα και η πραγμάτωση της ενωμένης Ευρώπης στο θέμα των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών	5
Α. Όραμα και Πρόγραμμα Δράσης για τις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες στην ενιαία ευρωπαϊκή αγορά	8
I. Η ενιαία ευρωπαϊκή αγορά	8
II. Ένας ευρωπαϊκός χρηματοπιστωτικός χώρος	34
Β. Παρούσα κατάσταση και προοπτικές στις ευρωπαϊκές χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες	56
I. Το χρηματοπιστωτικό σύστημα στην Ελλάδα και την Ευρώπη	56
II. Εξελίξεις και μελλοντικές βλέψεις	79
ΕΠΙΛΟΓΟΣ: Στόχος η ανάπτυξη της οικονομίας των χωρών της Ευρώπης	101
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	105
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	107
Πίνακας Α- Μέτρα του Π.Δ.Χ.Υ. που ήδη εφαρμόζονται 03/06/02	108

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Διάγραμμα Α II 1-πορεία υλοποίησης του Π.Δ.Χ.Υ.	49
---	----

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας Β I 1- Εθνικές κεντρικές τράπεζες (ΕθνΚΤ) της ζώνης του ευρώ	75
Πίνακας Β I 2- ΕθνΚΤ εκτός ζώνης ευρώ (από 1ης Μαΐου 2004)	76

ΕΙΣΑΓΩΓΗ: Η ΙΔΕΑ ΚΑΙ Η ΠΡΑΓΜΑΤΩΣΗ ΤΗΣ ΕΝΩΜΕΝΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ ΣΤΟ ΘΕΜΑ ΤΩΝ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ

“Εναντίον της Ευρώπης ορθώνεται η κριτική της ουτοπίας... Η απάντηση είναι εύκολη: Όλα τα μεγάλα ιστορικά γεγονότα άρχισαν σαν ουτοπία και κατέληξαν σε πραγματικότητα.”¹

Η μετεγκατάσταση της Ευρώπης από την Κρήτη (όπου την είχε μεταφέρει ο Ζευς μεταμορφωμένος σε λευκό ταύρο, όταν την απήγαγε από τη Φοινίκη) στις Βρυξέλλες, απαίτησε την μετατροπή της από μυθικό πρόσωπο σε ιστορικό και γεωγραφικό σημείο.

Η ιδέα μιας ενωμένης Ευρώπης δεν είναι νέα. Η ιχνηλασία της αφετηρίας και της διαδρομής της ευρωπαϊκής ιδέας ως ενοποιητικού φαινομένου οδηγεί στη ρωμαϊκή αυτοκρατορία και τον ελληνικό μικρόκοσμο, όπου υπήρχαν οι αμφικτιονίες, δηλαδή οι θρησκευτικές και πολιτικές ενώσεις γειτονικών πόλεων που οργανώνονταν γύρο από κάποιο κοινό ιερό².

Ως φαινόμενο, όμως, αναφερόμενο στην ευρωπαϊκή οργάνωση, η ευρωπαϊκή ιδέα έχει την αφετηρία της στο 14^ο αιώνα. Από την περίοδο εκείνη και στους επόμενους αιώνες, η ευρωπαϊκή ιδέα υποβάλλεται ως πρόταση από πολλούς ευρωπαίους διανοητές, αλλά και κατακτητές, που προσπάθησαν κι αυτοί με τον τρόπο τους να επιβάλλουν την ενότητα των ευρωπαϊκών εθνών με μια σειρά σχεδίων, τα οποία αποτέλεσαν ορόσημα στο πεδίο της ουτοπίας. Το κάθε ένα από τα σχέδια αυτά απέβλεπαν σε διαφορετικής μορφής ευρωπαϊκή ενότητα, με διαφορετικά κίνητρα και μεθόδους για την επίτευξή της, ανάλογα με την ιστορική συγκυρία.³

Παράδειγμα αποτελεί ο θεωρητικός Προυντόν (1804-1865), ο οποίος πίστευε βαθιά ότι η Ευρώπη πρέπει να αποκτήσει ομοσπονδιακή δομή και πρόβλεψε ότι ο 20^{ος} αιώνας θα είναι ο αιώνας της ομοσπονδίας, ενώ προφήτεψε δεινά αν μια τέτοια ιδέα δεν γινόταν πραγματικότητα.

Οι χώρες της Ευρώπης έχουν αξιόλογες κοινές πολιτιστικές καταβολές, γλώσσα και θρησκεία. Ο μεγάλος ευρωπαϊκός πολιτισμός που αναπτύχθηκε στην Αναγέννηση ήταν σε μεγάλο βαθμό ενιαίος και αδιάσπαστος. Όμως, η Ευρώπη δεν είχε ποτέ την αντίληψη ότι αποτελεί ένα έθνος, οι διαφορές των χωρών της είναι πραγματικές. Πάντως, η ενότητα των

¹ Κόμης Richard Coudenhove-Kalergi, αυστριακός διπλωμάτης

² Γεωργοπαδάκου Α., *Χρηστικό ερμηνευτικό λεξικό της νεοελληνικής γλώσσας*, Μαλλιάρης – Παιδεία Α.Ε., Θεσσαλονίκη 1988

³ Στεφάνου Κ. - Φατούρος Α. - Χριστοδουλίδης Θ. επ., *Εισαγωγή στις ευρωπαϊκές σπουδές, Τόμος Α', Ιστορία - Θεσμοί - Δίκαιο*, σελ.25

ευρωπαϊκών εθνών είναι μια ιδέα που πάντα διαπερνά τη γηραιά ήπειρο. Και το γεγονός ότι η Ευρώπη αποτέλεσε το κέντρο των πιο θανατηφόρων πολέμων παγκοσμίως βοήθησε να γίνει πιο επιτακτική η ανάγκη να προχωρήσει η ενότητα.⁴

Στην εργασία αυτή θα ερευνήσουμε την ενιαία ευρωπαϊκή αγορά από την αρχική ιδέα έως και σήμερα με εστίαση ειδικότερα στην αγορά χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών. Πιο συγκεκριμένα θέλουμε να εξετάσουμε με ποιο τρόπο η ενοποίηση αυτής της αγοράς στην Ευρώπη οδήγησε σε εξέλιξη και ανάπτυξη στις παρεχόμενες χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες στην Ελλάδα, ώστε παρά τις υπάρχουσες πιέσεις να ωφεληθούν τελικά και οι ίδιες οι τράπεζες αλλά και οι καταναλωτές.

Στο πρώτο μέρος της έρευνας αυτής και συγκεκριμένα στο πρώτο κεφάλαιο, θα γίνει μια αναφορά στο τι οδήγησε την Ευρώπη να δημιουργήσει χρηματοπιστωτική ενοποίηση, δηλαδή θα δούμε ορισμένα γενικά ιστορικά στοιχεία ώστε να γίνει κατανοητό κάτω από ποια στάδια έφτασε η Ευρώπη στη σημερινή της ενοποιημένη μορφή.

Στο δεύτερο κεφάλαιο του πρώτου μέρους θα εξεταστεί το Πρόγραμμα Δράσης για τις Χρηματοπιστωτικές Υπηρεσίες, όπως αυτό ξεκίνησε με την ανακοίνωση της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, στις 28 Οκτωβρίου του 1998 σχετικά με τις *χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες: εκπόνηση ενός πλαισίου δράσης*. Και εξελίσσεται με μια ακόμα ανακοίνωση της Επιτροπής και άλλες δέκα εκθέσεις προόδου, με τελευταία αναφορά στο παράρτημα της δέκατης έκθεσης στις 2 Ιουνίου του 2004.

Στο δεύτερο μέρος της έρευνας και ειδικότερα στο πρώτο κεφάλαιο θα ερευνήσουμε το χρηματοπιστωτικό σύστημα στην Ελλάδα και την Ευρώπη με ειδικότερη αναφορά στην Τράπεζα της Ελλάδος ως κεντρική τράπεζα της χώρας. Επίσης, οφείλουμε να δώσουμε ορισμένα στοιχεία και για την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, η οποία λειτουργεί θα λέγαμε ως “γενικός διευθυντής” του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών, στο οποίο φυσικά συμμετέχει ως μέλος η Τράπεζα της Ελλάδος, εκπροσωπώντας το ελληνικό χρηματοπιστωτικό σύστημα στην Ευρώπη.

Κλείνοντας, στη δεύτερη ενότητα του δεύτερου κεφαλαίου θα γίνει μια εξέταση των εξελίξεων και μελλοντικών βλέψεων για την ολοκλήρωση της ενιαίας αυτής ευρωπαϊκής αγοράς χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών. Η μελέτη αυτή θα περιλαμβάνει ορισμένα σημαντικά επιτεύγματα των ελληνικών τραπεζών, προβλήματα που παρουσιάστηκαν και οι προτεινόμενοι τρόποι επίλυσής τους.

⁴ Σακελλαρίου Δ., *Οι μοχλοί της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, σελ.21-22

Αξίζει να σημειωθεί ότι δεν ήταν ιδιαίτερα εφικτή η ανεύρεση σχετικής βιβλιογραφίας, λόγω της μη ενασχόλησης επιστημόνων και ινστιτούτων μελετών με το θέμα των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών στην Ευρώπη μετά την ενοποίησή της. Οι περισσότερες πληροφορίες έχουν συγκεντρωθεί από την ιστοσελίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο διαδίκτυο και όχι από βιβλία ή άρθρα επιστημόνων. Τα περισσότερα, δε, στοιχεία για τις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες στην Ελλάδα έχουν συγκεντρωθεί από την Ένωση Ελληνικών Τραπεζών.

Στο σημείο αυτό, είναι καλό να αναφέρουμε ότι η οικονομική και πολιτική ενοποίηση συχνά χαρακτηρίζεται από τη μείωση της εθνικής κυριαρχίας των χωρών μελών και την αύξηση της δύναμης της υπερεθνικής κεντρικής αρχής. Ανάλογα με το βαθμό μεταβίβασης της εξουσίας, υπάρχουν πολλά στάδια ενοποίησης και διαφορετικοί τρόποι επίτευξής τους.⁵

Ομοίως, η ευρωπαϊκή ενοποίηση είναι μια πολύπλοκη και πολυεπίπεδη διεργασία. Η πορεία των ευρωπαϊκών χωρών προς την ολοκλήρωση χαρακτηρίζεται από αλληπάλληλες επιβραδύνσεις και επιταχύνσεις, συνεπώς και η πρόοδος προς την ενοποίηση είναι ασύμμετρη και συχνά ασυνεπής. Τα αντικείμενα που καλύπτουν οι συνθήκες πολλαπλασιάζονται και η θεματική τους αναφέρεται σε ολοένα μεγαλύτερο μέρος του φάσματος της πολιτειακής δομής και δράσης. Έτσι, η διεργασία της ενοποίησης κινείται διαχρονικά σε πολλαπλά μέτωπα και κατευθύνσεις, με διαφορετική ένταση και μεταβαλλόμενο ρυθμό κατά περίπτωση.

Βέβαια, η διεργασία αυτής της ενοποίησης είναι παρόμοια με κάθε πολιτική διεργασία. Ο βαθμός βεβαιότητας και προσχεδιασμού που θεωρούμε ότι υπάρχει στις διεθνείς και εθνικές εσωτερικές διεργασίες είναι καθαρά υποθετικός και υποκειμενικός. Στο ευρωπαϊκό επίπεδο, όμως, πολλαπλασιάζονται οι παράγοντες, συνεπώς και οι ασυμμετρίες και αντινομίες. Η πρόκληση για κάθε θεωρητική ή επιστημονική παρουσίαση και ανάλυση, είναι να μπορέσει να βρει ή να εφεύρει τις ομοιογένειες και συνέπειες, τις προβλεψιμότητες κι αιτιότητες, μέσα στο ρευστό, πολύπλοκο και αντιφατικό αυτό πλαίσιο.⁶ Μια τέτοια προσπάθεια γίνεται και σ' αυτή τη μελέτη.

⁵ Θ., *Τα οικονομικά της Ευρωπαϊκής Κοινότητας*, σελ.63

⁶ Όπως Στεφάνου Κ. - Φατούρος Α. - Χριστοδουλίδης Θ. επ., *Εισαγωγή στις ευρωπαϊκές σπουδές, Τόμος Α'*, σελ.17-18

Α. ΟΡΑΜΑ ΚΑΙ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΡΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΣΤΗΝ ΕΝΙΑΙΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΑΓΟΡΑ

Γίνεται μία γενική περιγραφή στην πορεία της Ευρώπης προς την ενιαία αγορά και στην εξέλιξη της χρηματοπιστωτικής ενοποίησης ως σήμερα.

Ι. Η ΕΝΙΑΙΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΑΓΟΡΑ

Πριν φτάσουμε να μιλάμε για το πώς έχει η κατάσταση των χρηματοπιστωτικών συστημάτων στην Ευρώπη σήμερα, καλό είναι να αναφερθούμε στο πώς εξελίχθηκαν τα πράγματα στη σημερινή τους μορφή. Ξεκινώντας, λοιπόν, από τη γέννηση της ευρωπαϊκής ιδέας ως ενιαία αγορά, θα βρεθούμε, όπως έχει ήδη ειπωθεί, στο 14^ο αιώνα οπότε και άρχισαν να γράφονται διάφορα έργα μεγάλων ευρωπαϊκών προσωπικοτήτων με θέμα την ομόνοια της Ευρωπαϊκής Κοινωνίας.

Ένας σημαντικός σταθμός για την ιδέα της ευρωπαϊκής συνεργασίας, η οποία συνεχώς κέρδιζε έδαφος με τη λήξη του Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου, ήταν η κίνηση της Πανευρωπαϊκής Ένωσης, που είχε ιδρύσει ο κόμης Richard Coudenhove-Kalergi. Η ιστορία την κατέγραψε όχι μόνο ως αφετηριακό ορόσημο, αλλά και εγερτήρια δύναμη για τη δρομολόγηση του μεγάλου ενοποιητικού εγχειρήματος. Στη συνέχεια της κίνησης αυτής ο Coudenhove-Kalergi έκδοσε το 1923 την *Πανευρώπη*, ένα βιβλίο-μανιφέστο, στο οποίο προσδιόριζε τα τέσσερα αναγκαία στάδια της ευρωπαϊκής ενοποίησης, υπό τη μορφή ενιαίου και αδιαίρετου κράτους. Η επίτευξη της ενοποίησης προϋποθέτει τη σύγκληση μιας διάσκεψης, τη σύναψη μιας συνθήκης διαιτησίας μεταξύ των κρατών μελών, τη δημιουργία μιας τελωνειακής ένωσης και την κατάρτιση ενός συντάγματος.

Με όχημα την *Πανευρώπη*, στις 5 Σεπτεμβρίου του 1929 ο Aristide Briand⁷ προτείνει από το βήμα της Κοινωνίας των Εθνών την ένωση των ευρωπαϊκών λαών με ένα είδος ομοσπονδιακού δεσμού, η οποία θα δρούσε κυρίως στο οικονομικό πεδίο και δεν θα έθιγε την κυριαρχία των κρατών που την αποτελούσαν. Την 1^η Μαΐου του 1930 η Γαλλία υπέβαλε στην Κοινωνία των Εθνών την *Εκθεση Briand*, υπό τον τίτλο *Οργάνωση ενός καθεστώτος της ευρωπαϊκής ομοσπονδιακής ένωσης*. Το νέο σχέδιο προέβλεπε τη

⁷ Υπουργός εξωτερικών και έντεκα φορές πρωθυπουργός της Γαλλίας, ο οποίος είχε αποδεχτεί την επίτιμη προεδρία της Πανευρωπαϊκής Ένωσης

δημιουργία ευρωπαϊκών πολιτικών δομών, ως θεμέλιου ενός οικονομικού συστήματος που θα εξελισσόταν σε μια κοινή αγορά για την αύξηση της ανθρώπινης ευημερίας, στο υψηλότερο δυνατό επίπεδο, σε όλα τα εδάφη της ευρωπαϊκής κοινότητας. Μετά από πρόταση του Briand ιδρύθηκε η *Επιτροπή για τη μελέτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, υπό την προεδρία του Γενικού Γραμματέα της Κοινωνίας των Εθνών, Eric Drummond. Η Επιτροπή αυτή, όμως, δε μπόρεσε να εμψύσει θεσμική πνοή στο γαλλικό σχέδιο, λόγω του ασαφές και αντιφατικού περιεχομένου του, με αποτέλεσμα το σχέδιο αυτό μετά το θάνατο του εμπνευστή του, το Μάρτιο του 1932, να τον ακολουθήσει στον τάφο.

Στη διάρκεια του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου, η ευρωπαϊκή ιδέα επιβίωσε ως μέρος του ιδεολογικού οπλοστασίου των δύο εμπόλεμων συνασπισμών. Στην εθνικοσοσιαλιστική Γερμανία η ευρωπαϊκή ιδέα ήταν το έρεισμα της γερμανικής ηγεμονίας στην Ευρώπη, ενώ στη δημοκρατική Ευρώπη, εκφράστηκε με ομοσπονδιακή αντίληψη για την οργάνωση του μεταπολεμικού κόσμου. Κύριοι εκφραστές της ιδέας αυτής ήταν οι Ιταλοί αντιφασίστες της ομάδας Ventotene⁸ η οποία υπό την καθοδήγηση των Altiero Spinelli και Ernesto Rossi, εξέδωσε τον Ιούνιο του 1941 το *Μανιφέστο για μια Ελεύθερη και Ενωμένη Ευρώπη*. Το μανιφέστο του Ventotene καλούσε τις αντιστασιακές κινήσεις στην κατεχόμενη Ευρώπη να συνεργαστούν για τη δημιουργία ενός συμπαγούς ομοσπονδιακού κράτους που θα διέθετε ευρωπαϊκό στρατό.

Η ιδέα της ομοσπονδιακής ένωσης της Ευρώπης βρήκε πλησιέστερη έκφραση στη *Διακήρυξη των Ευρωπαϊκών Αντιστάσεων*, την οποία συνέταξαν στη Γενεύη τον Ιούλιο του 1944 αγωνιστές της αντίστασης από εννέα χώρες. Το καταστατικό αυτό έγγραφο, στο οποίο συνέβαλε κατά μεγάλο μέρος ο Spinelli, προέβλεπε τη δημιουργία μιας ευρωπαϊκής ομοσπονδίας, η οποία ήταν αναγκαία μεταξύ άλλων, για την επίτευξη του Χάρτη του Ατλαντικού⁹, την επανένταξη του γερμανικού λαού στην ευρωπαϊκή ζωή και την οικονομική ανασυγκρότηση της Ευρώπης, με δικό της σύνταγμα και μια υπερεθνική κυβέρνηση άμεσα υπόλογη στον ευρωπαϊκό λαό, υπό τον έλεγχο της οποίας θα βρισκόταν ένας στρατός.

⁸ Είναι το νησί όπου ήταν εξόριστα τα μέλη της ομάδας

⁹ Είναι η διακήρυξη των αρχών διεθνούς πολιτικής που συμφωνήθηκε το 1941 στον κόλπο της Αρχζέντια (Νέα Γη) από τον άγγλο πρωθυπουργό Winston Churchill και τον αμερικανό πρόεδρο Franklin Delano Roosevelt. Η διακήρυξη, μεταξύ άλλων, καθόριζε τα βασικά σημεία στα οποία θα έπρεπε να στηρίζεται η μεταπολεμική οργάνωση του κόσμου, δηλαδή την παραίτηση από μέρους των νικητών κάθε εδαφικής προσάρτησης, την αυτοδιάθεση των λαών σχετικά με τον τρόπο οργάνωσης της κυβέρνησής τους, την αναλογική συμμετοχή όλων των χωρών στο διεθνές εμπόριο και τις πρώτες ύλες, την ελευθερία των θαλασσών και την παραίτηση από τη βία στις διεθνείς διαφορές. Εγκυκλοπαίδεια *Νέα Δομή*, Τόμος 35, Δομή, Αθήνα 1996

Το 1945 η Ευρώπη εξαρτώνταν από την ελεημοσύνη των Αμερικανών, οι οποίοι τους πρόσφεραν οικονομική βοήθεια ύψους οκτώ δισεκατομμυρίων δολαρίων κατά την περίοδο 1945 με 1947 και ζούσε με το φόβο των Ρώσων, οι οποίοι είχαν προωθηθεί στην Ανατολική Ευρώπη. Την τραγική θέση των Ευρωπαίων προσδιόρισε ο Winston Churchill σε ομιλία του στο Πανεπιστήμιο της Ζυρίχης, την 19^η Σεπτεμβρίου του 1946, προτείνοντας να επαναδημιουργηθεί η ευρωπαϊκή οικογένεια ή το μεγαλύτερο, κατά το δυνατό, μέρος της με μια δομή υπό το καθεστώς της οποίας θα βιώσει ειρηνικά και ελεύθερα. Πρότεινε, δηλαδή, να δημιουργηθεί ένα είδος Ηνωμένων Πολιτειών της Ευρώπης. Στις 14 Μαΐου του 1947, με την υποστήριξη του Winston Churchill, δημιουργήθηκε στη Βρετανία η *Κίνηση για την Ενωμένη Ευρώπη (United Europe Movement)*, ένα εχθρικό κίνημα στη δημιουργία υπερεθνικών οργάνων που τάσσεται υπέρ της διακυβερνητικής συνεργασίας. Την 1^η Ιουνίου του 1947, ο Rene Courtin δημιούργησε στη Γαλλία το *Γαλλικό Συμβούλιο για μια Ενωμένη Ευρώπη (French Council for a United Europe)*. Θα ακολουθήσει η ίδρυση και άλλων οργανώσεων με τον ίδιο σκοπό σε διάφορα ευρωπαϊκά κράτη, γεγονός που έκανε αναγκαία τη δημιουργία μιας *Επιτροπής συντονισμού των ευρωπαϊκών κινήσεων*.

Κατά μια περίεργη ιστορική συγκυρία, η ευρωπαϊκή ιδέα έκανε το πρώτο βήμα της στο πεδίο της διεθνούς οργάνωσης, μετά από αμερικανική πρωτοβουλία. Στις 5 Ιουνίου του 1947, ο υπουργός εξωτερικών των Ηνωμένων Πολιτειών George Marshall, σε ομιλία του στο Πανεπιστήμιο του Χάρβαρντ, εξήγγειλε το ομώνυμο σχέδιό του, προτείνοντας τη συνέχιση της αμερικανικής βοήθειας για την οικονομική ανάκαμψη της Ευρώπης. Τα κράτη που θα αποτελούσαν αποδέκτες της αμερικανικής βοήθειας έπρεπε να μετάσχουν σε έναν οργανισμό, ο οποίος θα ήταν επιφορτισμένος με τη συλλογική διαχείριση της βοήθειας και την επεξεργασία ενός προγράμματος για την ευρωπαϊκή ανοικοδόμηση.¹⁰

Έτσι, συγκλήθηκε στο Παρίσι στις 12 Ιουλίου του 1947 μια διάσκεψη ευρωπαϊκής οικονομικής συνεργασίας, με αποτέλεσμα την υπογραφή της ιδρυτικής συνθήκης του Οργανισμού Ευρωπαϊκής Οικονομικής Συνεργασίας (Ο.Ε.Ο.Σ.) στις 16 Απριλίου του 1948 για το συντονισμό του σχεδίου Marshall. Στον Ο.Ε.Ο.Σ. μετείχαν τα ακόλουθα δεκαέξι κράτη: Αυστρία, Βέλγιο, Γαλλία, Δανία, Ελβετία, Ελλάδα, Ιρλανδία, Ισλανδία, Ιταλία, Λουξεμβούργο, Μεγάλη Βρετανία, Νορβηγία, Ολλανδία, Πορτογαλία, Σουηδία και Τουρκία. Εκτός από τη διανομή της αμερικανικής βοήθειας, δεκατριών δισεκατομμυρίων δολαρίων σε τέσσερα χρόνια, ο Ο.Ε.Ο.Σ. θα επιδίωκε την οικονομική ανασυγκρότηση της

¹⁰ Τσοούκαλης Λ., *Η νέα Ευρωπαϊκή Οικονομία*, σελ.38

Ευρώπης μέσα από διάφορες πολιτικές. Οργάνωσε το συντονισμό των οικονομικών πολιτικών των κρατών μελών του, τη δημιουργία ενός πολυμερούς συστήματος πληρωμών, την απελευθέρωση των συναλλαγών και την κατάργηση των ποσοτικών περιορισμών.

Εν τω μεταξύ, στις Βρυξέλλες την 17^η Μαρτίου του 1948 υπογράφηκε από πέντε χώρες: Βέλγιο, Γαλλία, Λουξεμβούργο, Μεγάλη Βρετανία και Ολλανδία, η συνθήκη *Οικονομικής, Κοινωνικής, Πολιτισμικής Συνεργασίας και Συλλογικής Αμυνας*, ισχύος πενήντα ετών, αποκαλούμενη *Δυτική Ένωση (Σύμφωνο των Βρυξελλών)*. Το σύστημα αμοιβαίων εγγυήσεων που προέβλεπε η συνθήκη, δεν ενεργοποιούταν μόνο με την αναβίωση της γερμανικής επιθετικότητας, αλλά και με κάθε απειλή από οποιονδήποτε κι αν προερχόταν.

Η Επιτροπή συντονισμού των ευρωπαϊκών κινήσεων οργάνωσε ένα συνέδριο στη Χάγη, 7 έως 11 Μαΐου του 1948, υπό την προεδρία του Winston Churchill και τη συμμετοχή 800 προσωπικοτήτων από δεκαεννιά ευρωπαϊκά κράτη. Στο συνέδριο της Χάγης συστήθηκε η δημιουργία μιας Ευρωπαϊκής Συνέλευσης Διαβούλευσης κι ενός ειδικού Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, που θα προετοιμάσουν την πολιτική και οικονομική ολοκλήρωση των ευρωπαϊκών χωρών. Συστήθηκε, επίσης, η θέσπιση ενός χάρτη ανθρωπίνων δικαιωμάτων και για τη διασφάλιση της τήρησής του η δημιουργία Δικαστηρίου. Στις 25 Οκτωβρίου του 1948 ιδρύθηκε στις Βρυξέλλες η *Ευρωπαϊκή Κίνηση*, η οποία απαρτιζόταν από τα συμβούλια των ομώνυμων εθνικών οργανώσεων.

Ένα χρόνο μετά, τα πέντε συμβαλλόμενα μέλη της Σύμβασης των Βρυξελλών συνέστησαν μια *Μόνιμη επιτροπή για τη μελέτη και τη δημιουργία ευρωπαϊκής ομοσπονδίας*. Την 5^η Μαΐου του 1949 στο Λονδίνο, υπογράφηκε από τα πέντε μέλη της Δυτικής Ένωσης και τις Δανία, Ιρλανδία, Ιταλία, Νορβηγία και Σουηδία το καταστατικό του Συμβουλίου της Ευρώπης, με έδρα το Στρασβούργο, το οποίο τέθηκε σε ισχύ στις 3 Αυγούστου του 1949.

Ο υπουργός εξωτερικών και πρώην πρωθυπουργός της Γαλλίας Robert Scuman, εξήγγειλε στις 9 Μαΐου του 1950 το σχέδιο Schuman¹¹, το οποίο έθεσε σε κίνηση τη διαδικασία της δημιουργίας της κοινοτικής Ευρώπης με την ιδέα οικονομικής συνεργασίας των βιομηχανιών στους τομείς παραγωγικής διαδικασίας άνθρακα και χάλυβα. Μια

¹¹ Εμπνευστής και συντάκτης του σχεδίου Schuman ήταν ο Jean Monnet, επικεφαλής της Επιτροπής Προγραμματισμού για τον εκσυγχρονισμό της Γαλλίας, με μεγάλη διεθνή εμπειρία από τη θητεία του στην Κοινωνία των Εθνών ως αναπληρωτής Γενικός Γραμματέας και σε διασυμμαχικά όργανα κατά τη διάρκεια των δύο Παγκόσμιων Πολέμων. Ο Monnet, άφησε το εντονότερο αποτύπωμα στην ιστορία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, αποκαλούμενος για το λόγο αυτό *πατέρας της Ευρώπης*.

διεθνής διάσκεψη με τη συμμετοχή των έξι κρατών: Βέλγιο, Γαλλία, Γερμανία, Ιταλία, Λουξεμβούργο και Ολλανδία, συνήλθε στο Παρίσι στις 20 Ιουνίου του 1950. Κατά τη διάρκεια της διάσκεψης αυτής καταρτίστηκε η ιδρυτική συνθήκη των Παρισίων της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα (Ε.Κ.Α.Χ.) που υπογράφηκε στις 18 Απριλίου του 1951. Η υπαγωγή των δύο αυτών προϊόντων, απαραίτητων για τους πολεμικούς εξοπλισμούς, στον έλεγχο μιας κοινής γαλλογερμανικής αρχής είχε ως στόχο να θέσει τις βάσεις για τη δημιουργία μιας ευρωπαϊκής ομοσπονδίας και να κάνει αδύνατη μια νέα σύγκρουση μεταξύ της Γαλλίας και της Γερμανίας.

Το θεσμικό μηχανισμό της Ε.Κ.Α.Χ. συγκροτούσαν το Συμβούλιο Υπουργών, η Κοινή Συνέλευση, το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο και η Ανώτατη Αρχή, η οποία εκπροσωπούσε το γενικό συμφέρον της Κοινότητας. Τα μέλη της Ανώτατης Αρχής απείχαν από κάθε ενέργεια ασυμβίβαστη με τον υπερεθνικό χαρακτήρα των καθηκόντων τους. Με τη διάταξη αυτή, ο όρος υπερεθνικό, ο οποίος ουδέποτε επαναλήφθηκε σε ιδρυτικό κείμενο της κοινοτικής Ευρώπης, θα προσδιορίσει έκτοτε το ενοποιητικό φαινόμενο. Στη λογική της ομοσπονδιακής οπτικής βρισκόταν και η θέσπιση ενός ευρωπαϊκού φόρου που επιβαλλόταν στις επιχειρήσεις άνθρακα και χάλυβα και αποσκοπούσε στην χρηματοδότηση της λειτουργίας των κοινοτικών οργάνων.

Στις 24 Οκτωβρίου του 1950 ανακοινώθηκε το σχέδιο Pleven, του Γάλλου πρωθυπουργού Rene Pleven, για τη δημιουργία Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άμυνας. Για το σκοπό αυτό πραγματοποιήθηκε, στις 15 Φεβρουαρίου του 1951 στο Παρίσι, σύσκεψη με τη συμμετοχή της Γαλλίας, της Γερμανίας, της Ιταλίας και του Λουξεμβούργου και παρατηρητές ήταν το Βέλγιο, η Δανία, οι Η.Π.Α., ο Καναδάς, η Μεγάλη Βρετανία, η Νορβηγία και η Ολλανδία. Έτσι, οι έξι χώρες της Ε.Κ.Α.Χ. υπέγραψαν στις 27 Μαΐου του 1952 στο Παρίσι τη Συνθήκη της Ευρωπαϊκής Αμυντικής Κοινότητας (Ε.Α.Κ.). Όμως, υπήρχαν πολιτικές αντιδράσεις κατά της Ε.Α.Κ. στη Γαλλία και ο νέος Γάλλος πρωθυπουργός Pierre Mendes France κατάρτισε ένα πρωτόκολλο που την απογύμνωσε από κάθε στοιχείο υπερεθνικότητας. Ενώ, τα άλλα πέντε μέλη της Ε.Κ.Α.Χ. δεν αποδέχτηκαν το πρωτόκολλο αυτό στη Διάσκεψη των Βρυξελλών, 20 με 23 Αυγούστου του 1954, η γαλλική εθνοσυνέλευση στις 30 Αυγούστου του 1954 απέρριψε τη Συνθήκη της Ε.Α.Κ. κι έτσι το θνησιγενές εγχείρημα της συσσωμάτωσης στο αμυντικό πεδίο είχε διαγράψει τη σύντομη τροχιά του.

Εν τω μεταξύ οι έξι υπουργοί εξωτερικών, επιδιώκοντας την ταυτόχρονη ίδρυση δύο Κοινοτήτων, της στρατιωτικής και της πολιτικής, ανέθεσαν στις 10 Σεπτεμβρίου του 1952 σε μια συνέλευση υπό την προεδρία του Paul-Henri Spaak να προετοιμάσει το σχέδιο

συνθήκης για τη δημιουργία μιας ευρωπαϊκής πολιτικής κοινότητας. Το σχέδιο αυτό παραδόθηκε στον G. Bidault, πρόεδρο του Συμβουλίου Ε.Κ.Α.Χ. στις 9 Μαρτίου του 1953, όμως δεν έγινε αποδεκτό από τις κυβερνήσεις.

Ο Βρετανός υπουργός εξωτερικών Anton Eden πρότεινε την επανενεργοποίηση του αδρανοποιημένου Συμφώνου των Βρυξελλών, από τις 17 Μαρτίου του 1948, στο οποίο θα προσχωρούσαν η Γερμανία και η Ιταλία. Στη βάση αυτή και μετά τις Διασκέψεις του Λονδίνου, 28 Σεπτεμβρίου με 3 Οκτωβρίου του 1954, και του Παρισιού 20 με 22 Οκτωβρίου του 1954, υπογράφηκαν στις 23 Οκτωβρίου οι Συμφωνίες του Παρισιού. Εκεί αποφασίστηκε η δημιουργία της Δυτικοευρωπαϊκής Ένωσης (Δ.Ε.Ε.), όπως θα ονομαζόταν το διευρυμένο Σύμφωνο των Βρυξελλών. Τη θεσμική δομή του νέου οργανισμού συγκρότησαν το Συμβούλιο Υπουργών Εξωτερικών, η Κοινοβουλευτική Συνέλευση και ένα όργανο ελέγχου των εξοπλισμών.

Στη Μεσσήνη της Ιταλίας, 1 με 2 Ιουνίου του 1955, πραγματοποιήθηκε μια συνάντηση των έξι υπουργών εξωτερικών, ύστερα από πρόσκληση του Ιταλού ομολόγου τους Gaetano Martino. Στη διάσκεψη της Μεσσήνης υπήρχε ως θέμα στην ημερησία διάταξη η δημιουργία μιας κοινής αγοράς των έξι κρατών, στους κόλπους της οποίας θα πραγματοποιούταν η ελεύθερη κυκλοφορία αγαθών, υπηρεσιών, κεφαλαίων και εργαζομένων. Κι έτσι, στις 9 Ιουλίου του 1955, επιφόρτισε μια επιτροπή υπό την προεδρία του Paul - Henri Spaak¹² να μελετήσει τα ζητήματα της δημιουργίας ευρωπαϊκών δικτύων μεταφοράς και ενέργειας, ενός οργανισμού για την ειρηνική χρήση της ατομικής ενέργειας μιας κοινής αγοράς. Ενώ, στις 8 Δεκεμβρίου του 1955, το Συμβούλιο Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης υιοθετεί ως έμβλημά του την μπλε σημαία με τα δώδεκα χρυσά αστέρια.

Στις 6 Μαΐου του 1956, η Επιτροπή Spaak υπέβαλε στους έξι υπουργούς εξωτερικών λεπτομερή έκθεση που προέβλεπε τη δημιουργία μιας Οικονομικής Κοινότητας και μιας Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας (Ευρατόμ). Η έκθεση αυτή εγκρίθηκε από τα έξι κράτη στη διάσκεψη της Βενετίας, 29 με 30 Μαΐου του 1956. Έτσι, στις 26 Ιουνίου του 1956, άρχισαν στις Βρυξέλλες οι διαπραγματεύσεις για τη σύνταξη των ιδρυτικών συνθηκών της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας (Ε.Ο.Κ.) και της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας (Ε.Κ.Α.Ε. ή Ευρατόμ), οι οποίες υπογράφηκαν από τους έξι στο Καπιτώλιο της Ρώμης στις 25 Μαρτίου του 1957. Οι συνθήκες της Ρώμης τέθηκαν σε ισχύ την 1^η Ιανουαρίου του 1958. Τα όργανα των Κοινοτήτων ήταν οι δύο επιτροπές της Ε.Ο.Κ. και

¹² Δύο φορές πρωθυπουργός του Βελγίου και πρόεδρος της Συνέλευσης της Ε.Κ.Α.Χ.

της Ε.Κ.Α.Ε., το Συμβούλιο Υπουργών, η Συνέλευση και το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο και ήταν κοινά και για τις τρεις Κοινότητες Ε.Κ.Α.Χ., Ε.Ο.Κ. και Ε.Κ.Α.Ε. ή Ευρατόμ. Ακόμα, στις 26 Ιανουαρίου του 1958, οι έξι αποφάσισαν τη σύσταση Επιτροπής Μονίμων Αντιπροσώπων (Coreper) για την προπαρασκευή των εργασιών των Συμβουλίων. Το 1958 ήταν μια χρονιά γεμάτη από αποφάσεις στο δρόμο προς την Ευρωπαϊκή ολοκλήρωση, μεταξύ αυτών η έκδοση των πρώτων οδηγιών για την πιστωτική πολιτική της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων από τους Διοικητές του Συμβουλίου της στις 4 Δεκεμβρίου και η έναρξη ισχύος της Ευρωπαϊκής Νομισματικής Συμφωνίας στις 29 Δεκεμβρίου.

Επίσης, στις 20 με 21 Ιουλίου του 1959, οι επτά χώρες του Ο.Ε.Ο.Σ., Αυστρία, Δανία, Ελβετία, Μεγάλη Βρετανία, Νορβηγία, Πορτογαλία και Σουηδία, αποφάσισαν την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Ζώνης Ελεύθερων Συναλλαγών (Ε.Ζ.Ε.Σ.), με την υπογραφή της σύμβασης της Στοκχόλμης στις 4 Ιανουαρίου του 1960, η οποία άρχισε να ισχύει από 3 Μαΐου του 1960. Στις 5 Σεπτεμβρίου του 1960, ο Charles de Gaulle¹³, σε μία συνέντευξη τύπου ανακοίνωσε ένα σχέδιο για την πολιτική ένωση. Ο de Gaulle δε συμεριζόταν την κοινοτική λογική βάσει της οποίας η οικονομική ολοκλήρωση θα οδηγούσε στην πολιτική ενοποίηση, αντιθέτως θεωρούσε ότι έπρεπε να επιδιωχθεί η συνεργασία των ευρωπαϊκών κρατών στο πολιτικό και το αμυντικό πεδίο και ότι η συνεργασία αυτή θα μπορούσε να αποτελέσει το σπέρμα μιας συνομοσπονδίας, η οποία θα διασφάλιζε την ανεξαρτησία της Ευρώπης από τις Ηνωμένες Πολιτείες και την Ατλαντική Συμμαχία. Ακόμα, αφού πλέον είχε συντελεστεί η οικονομική ανασυγκρότηση της Ευρώπης, ο Ο.Ε.Ο.Σ., δώδεκα χρόνια μετά την ίδρυσή του, με τη σύμβαση της 14^{ης} Δεκεμβρίου του 1960, μετασχηματίστηκε σε Οργανισμό Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (Ο.Ο.Σ.Α.).

Η πρώτη σύνοδος κορυφής των έξι κοινοτικών εταίρων συνήλθε στο Παρίσι στις 10 με 11 Φεβρουαρίου του 1961 για την ανάγκη σταθερής πολιτικής συνεργασίας. Στη σύνοδο αυτή ο de Gaulle έπεισε τους πέντε ομολόγους του να προβούν στη σύσταση μιας επιτροπής, η οποία θα υπέβαλε συγκεκριμένες προτάσεις για την πολιτική οικοδόμηση της Ευρώπης και πρόεδρός της ορίστηκε ο Christian Fouchet¹⁴. Η επιτροπή αυτή υπέβαλε δύο σχέδια Fouchet τον Οκτώβριο του 1961 και στις 18 Ιανουαρίου του 1962 για πολιτική ενοποίηση της Ευρώπης, όμως απορρίφθηκαν. Παρ' όλα αυτά, μια μερική εφαρμογή των σχεδίων Fouchet, έγινε στη γαλλογερμανική Συνθήκη των Ηλυσίων, στις 22 Ιανουαρίου του 1963, η οποία προέβλεπε τακτικές συνόδους πολιτικής συνεργασίας των δύο χωρών.

¹³ Στρατηγός που ανέβηκε στην εξουσία της Γαλλίας

¹⁴ Γάλλος διπλωμάτης και αργότερα υπουργός του de Gaulle

Εν τω μεταξύ, η Ελλάδα υπέβαλλε αίτηση σύνδεσης με την Ε.Ο.Κ. στις 8 Ιουνίου του 1959 και άρχισαν οι διαπραγματεύσεις στις 10 Σεπτεμβρίου του 1959. Έτσι, με τη Συμφωνία Συνδέσεως των Αθηνών που υπογράφηκε στις 9 Ιουλίου του 1961, η Ελλάδα αποτέλεσε το πρώτο συνδεδεμένο μέλος της Κοινότητας. Η συμφωνία αυτή προέβλεπε το δασμολογικό αφοπλισμό των δύο μερών κατά τη διάρκεια μιας μεταβατικής περιόδου και τη χορήγηση οικονομικής βοήθειας στην Ελλάδα κάνοντας ρητή μνεία της δυνατότητάς της να καταστεί πλήρες μέλος της Κοινότητας. Ακόμα, στις 20 με 21 Νοεμβρίου του 1961, διεξήχθη στο Στρασβούργο της Γαλλίας συνάντηση των οργάνων της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας για τη μετάβαση από το πρώτο στο δεύτερο στάδιο της Κοινής Αγοράς.

Αξίζει να αναφερθούμε και σε δύο αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου. Η απόφαση Van Gend en Loos στις 5 Φεβρουαρίου του 1963, προσδιόρισε ότι η Ευρωπαϊκή Κοινότητα αποτελεί μια έννομο τάξη προς όφελος των κρατών μελών που έχουν αποδεχθεί μείωση των κυριαρχικών τους δικαιωμάτων. Ακόμα, η απόφαση Costa/ENEL στις 15 Ιουλίου του 1964 όρισε ότι ο κοινοτικός νόμος υπερισχύει των εθνικών νόμων.

Στο σημείο αυτό οι κοινοτικοί εταίροι πραγματοποίησαν κάποιες μεταβολές στα κοινοτικά όργανα, όπως τη μετονομασία της Κοινής Συνέλευσης της Ε.Κ.Α.Χ. σε Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο στις 30 Μαρτίου του 1962. Επίσης, έπειτα από πρόταση του Pierre Wigny, υπουργού εξωτερικών του Βελγίου, στις 13 Οκτωβρίου του 1959, για συγχώνευση σε ενιαίο όργανο της Ανώτατης Αρχής της Ε.Κ.Α.Χ. και των δύο Επιτροπών Ε.Ο.Κ. και Ευρατόμ που ιδρύθηκαν με τη Συνθήκη της Ρώμης, στις 8 Απριλίου του 1965 υπογράφηκε στις Βρυξέλλες η Συνθήκη Συγχωνεύσεως των εκτελεστικών οργάνων των τριών κοινοτήτων Ε.Κ.Α.Χ., Ε.Ο.Κ. και Ευρατόμ, ένα βήμα που απέρρευε από τη λογική της ενοποιητικής διαδικασίας. Η Συνθήκη, που άρχισε να ισχύει την 1^η Ιουλίου του 1967, επέφερε την πρώτη τροποποίηση στις συνθήκες του Παρισιού και της Ρώμης.

Η αποτυχία των σχεδίου Fouchet είχε ως συνέπεια την οξύτατη επίθεση του de Gaulle κατά των οπαδών της υπερεθνικής ολοκλήρωσης και του θεσμικού εκφραστή της, της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Γι' αυτό την 1^η Ιουλίου του 1965 η Γαλλία εξεδίλωσε την αντίθεσή της σε προτάσεις της Επιτροπής, μεταξύ των οποίων ήταν και η χρηματοδότηση της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής (Κ.Α.Π.). Ο de Gaulle έδωσε εντολή στους υπουργούς του να μη μετέχουν στις συνόδους του Συμβουλίου και ανακάλεσε τον μόνιμο αντιπρόσωπο της Γαλλίας από τις Βρυξέλλες. Η κρίση αυτή της κοινής έδρας τερματίστηκε με τον *Συμβιβασμό του Λουξεμβούργου* στις 28 με 29 Ιανουαρίου του 1966

με αντάλλαγμα τη διατήρηση της ομοφωνίας σε περίπτωση συμφερόντων μείζονος σημασίας.

Στις 28 Νοεμβρίου του 1966 διεξήχθη κοινή συνεδρίαση των ευρωπαϊκών θεσμικών οργάνων, με κύριο θέμα την πρόοδο της Κοινότητας προς την οικονομική ένωση και τις μελλοντικές προοπτικές. Κατόπιν στη διάσκεψη κορυφής, που συνήλθε στη Χάγη 1 με 2 Δεκεμβρίου του 1969, οι έξι συμφώνησαν να προχωρήσουν στην ολοκλήρωση της κοινής αγοράς από την 1^η Ιανουαρίου του 1970, δεδομένου ότι η τελωνειακή ένωση είχε πλήρως πραγματοποιηθεί από την 1^η Ιουλίου του 1968. Αποφάσισαν, ακόμα, τη θέσπιση ιδίων πόρων για την Κοινότητα, τη δημιουργία της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης, την προώθηση της πολιτικής ενοποίησης και τη διεύρυνση της Κοινότητας.

Η δημιουργία της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης (Ο.Ν.Ε.) συμφωνήθηκε από τους έξι στη Χάγη στις 6 Μαρτίου του 1970, μετά την υποβολή του σχεδίου Barre, του αντιπροέδρου της Επιτροπής και μετέπειτα πρωθυπουργού της Γαλλίας Raymond Barre, 6 με 7 Φεβρουαρίου του 1969 στο Συμβούλιο της Δυτικοευρωπαϊκής Ένωσης. Το Συμβούλιο, στις 6 Μαρτίου του 1970, παρέπεμψε το σχεδιασμό για τη δημιουργία της Ο.Ν.Ε. σε μια επιτροπή υπό την προεδρία του Pierre Werner, πρωθυπουργού και υπουργού οικονομικών του Λουξεμβούργου. Επίσης, ανέθεσε σε μια δεύτερη επιτροπή εμπειρογνομόνων με πρόεδρο τον Etienne Davignon, επικεφαλής της πολιτικής διεύθυνσης του υπουργείου εξωτερικών του Βελγίου, να υποβάλλει προτάσεις για την πολιτική συνεργασία.

Στο μεταξύ, στις 22 Απριλίου του 1970, υπογράφηκε η Συνθήκη του Λουξεμβούργου, η οποία προέβλεπε έναν επιμερισμό αρμοδιοτήτων μεταξύ του Συμβουλίου και του Κοινοβουλίου. Επίσης, το Συμβούλιο, στις 27 Απριλίου του 1970, υιοθέτησε έναν χρηματοδοτικό Κανονισμό, ο οποίος θα ίσχυε από την 1^η Ιανουαρίου του 1971.

Η επιτροπή Werner υπέβαλε την έκθεσή της στο Συμβούλιο, στις 17 Οκτωβρίου του 1970, η οποία αποτελούσε έναν οδικό χάρτη για τη δημιουργία της Ο.Ν.Ε. σε τρεις φάσεις, συνολικής διάρκειας δέκα ετών, 1971 έως 1980. Κατά τις δύο πρώτες φάσεις τα κράτη μέλη θα συντόνιζαν προοδευτικά τις εσωτερικές οικονομικές πολιτικές τους σε ευρωπαϊκό επίπεδο προκειμένου να επιτευχθεί η σύγκλιση.

Την 27^η Οκτωβρίου του 1970, στη σύνοδο του Λουξεμβούργου, οι έξι υπουργοί εξωτερικών υιοθέτησαν την έκθεση Davignon ή έκθεση του Λουξεμβούργου. Η έκθεση αυτή προέβλεπε ότι η ιδιότητα του μέλους της Κοινότητας, συνεπαγόταν αυτομάτως τη συμμετοχή του στην Ευρωπαϊκή Πολιτική Συνεργασία (Ε.Π.Σ.), η θεσμοποίηση της

οποίας πραγματοποιήθηκε σταδιακά. Αντικείμενο της συνεργασίας των κρατών μελών στην σφαίρα της εξωτερικής πολιτικής ήταν η εναρμόνιση των απόψεων, ο συντονισμός των θέσεων τους και η ανάληψη κοινής δράσης για να εκφράζεται η Ευρώπη με μια φωνή για τα μεγάλα διεθνή προβλήματα.

Με την απόφαση έγκρισης του σχεδίου Werner της 22^{ης} Μαρτίου του 1971, το Συμβούλιο έθεσε ως στόχο τη δημιουργία της Ο.Ν.Ε. εντός της ερχόμενης δεκαετίας, αλλά προσδιόρισε μόνο τα μέτρα που θα λαμβάνονταν στην πρώτη φάση, 1971 έως 1974.

Στη διάσκεψη της Χάγης οι έξι είχαν συμφωνήσει ότι τα υποψήφια προς ένταξη κράτη θα έπρεπε να αποδεχτούν τις ιδρυτικές συνθήκες και τον πολιτικό σκοπό τους, τις αποφάσεις που είχαν ληφθεί από την έναρξη της εφαρμογής των συνθηκών και τις διαπραγματεύσεις που αναφέρονταν στο πεδίο της ανάπτυξης. Οι διαπραγματεύσεις με τα πρώτα τέσσερα υποψήφια κράτη: Δανία, Ιρλανδία, Μεγάλη Βρετανία και Νορβηγία, είχαν αρχίσει στις 30 Ιουνίου του 1970, έπειτα από δύο αιτήσεις ένταξης που είχαν υποβάλει το 1961 ή το 1962 και το 1967¹⁵. Η υπογραφή των τεσσάρων ενταξιακών συμφωνιών από τα έξι κράτη, τα υποψήφια μέλη και τον πρόεδρο του Συμβουλίου, πραγματοποιήθηκε στις 22 Ιανουαρίου του 1972. Οι συμφωνίες έπρεπε να επικυρωθούν και από τα δέκα κράτη πριν τεθούν σε ισχύ την 1^η Ιανουαρίου του 1973, η Νορβηγία, όμως, δεν επικύρωσε τη συμφωνία ένταξης στο δημοψήφισμα της 25^{ης} Σεπτεμβρίου του 1972 κι έτσι η πρώτη διεύρυνση περιορίστηκε σε τρία κράτη.

Στις 12 Σεπτεμβρίου του 1972 συνεδρίασαν στη Ρώμη οι Υπουργοί Οικονομίας των έξι κρατών μελών και των τεσσάρων υποψήφιων κρατών και συμφώνησαν ότι κατά το πρώτο στάδιο της Ο.Ν.Ε. απαιτείται η δημιουργία ενός Ευρωπαϊκού Ταμείου Νομισματικής Συνεργασίας (Ε.Τ.Ν.Σ.), το οποίο τελώντας υπό τον έλεγχο της Επιτροπής των Διοικητών των Κεντρικών Τραπεζών, που είχε δημιουργηθεί το 1964, θα διαχειριζόταν ένα προοδευτικά αυξανόμενο μέρος των συναλλαγματικών αποθεμάτων των κρατών μελών και θα χορηγούσε βραχυπρόθεσμη βοήθεια στις οικονομικά ασθενέστερες χώρες που είχαν ελλειμματικό ισοζύγιο πληρωμών. Επίσης, έργο του Ταμείου θα ήταν η προετοιμασία για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας κατά το τελευταίο στάδιο της μεταβατικής περιόδου. Ακόμα, στις 19 με 21 Οκτωβρίου του 1972 στη σύνοδο κορυφής στο Παρίσι, καθορίστηκαν νέοι τομείς της κοινοτικής δράσης, με περιφερειακή, περιβαλλοντική, κοινωνική, ενεργειακή και βιομηχανική πολιτική και επιβεβαιώθηκε το

¹⁵ Η Δανία υπέβαλε αιτήσεις στις 10 Αυγούστου του 1961 και στις 11 Μαΐου του 1967, η Ιρλανδία στις 31 Ιουλίου του 1961 και στις 11 Μαΐου του 1967, η Μεγάλη Βρετανία στις 9 Αυγούστου του 1961 και στις 10 Μαΐου του 1967 και η Νορβηγία στις 30 Απριλίου του 1962 και στις 25 Ιουλίου του 1967.

1980 ως προθεσμία για την ολοκλήρωση της Ο.Ν.Ε.. Ενώ, από 1^η Ιουνίου του 1973 και η Κύπρος είναι συνδεδεμένο μέλος της Κοινότητας.

Στις 14 Σεπτεμβρίου του 1974, μετά από πρόταση του προέδρου της Γαλλίας Valery Giscard d'Estaing, θεσμοποιήθηκε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, ένα όργανο που απαρτιζόταν από τους αρχηγούς κρατών και κυβερνήσεων και διαδεχόταν τις συνόδους κορυφής. Ο ρόλος και η οριστική σύνθεση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου προσδιορίστηκαν αργότερα στη σύνοδο κορυφής του Λονδίνου, 29 με 30 Ιουνίου του 1977, και από την *Πανηγυρική Διακήρυξη για την Ευρωπαϊκή Ένωση*, η οποία υιοθετήθηκε στις 19 Ιουνίου του 1983 από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Στουτγάρδης.

Στη σύνοδο κορυφής στο Παρίσι, 9 με 10 Δεκεμβρίου του 1974, οι αρχηγοί κρατών και κυβερνήσεων της Κοινότητας συμφώνησαν τη δημιουργία του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης και ανέθεσαν στο Βέλγο πρωθυπουργό Leo Tindemans να παρουσιάσει συνοπτική έκθεση για την Ευρωπαϊκή Ένωση μέχρι το τέλος του 1975.

Το Συμβούλιο, στις 18 Μαρτίου του 1975, ίδρυσε το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, την Επιτροπή Περιφερειακής Πολιτικής και την Ευρωπαϊκή Λογιστική Μονάδα, European Unit of Account (E.U.A.), η οποία βασίζεται σε δέσμη που περιλαμβάνει το σύνολο των κοινοτικών νομισμάτων.

Επίσης, στις 12 Ιουνίου του 1975, η Ελλάδα υπέβαλε επίσημη αίτηση προσχώρησης στην Κοινότητα, αφού η Συμφωνία Συνδέσεως των Αθηνών είχε παγώσει κατά την περίοδο στρατιωτικής δικτατορίας στην Ελλάδα, 1967 με 1974. Σκοπός της αίτησης προσχώρησης ένα χρόνο μετά την αποκατάσταση της δημοκρατίας, ήταν να εμπεδώσει το δημοκρατικό της πολίτευμα, να ενισχύσει τη διεθνή της θέση έναντι της Τουρκίας και να επιταχύνει την οικονομικής της ανάπτυξη.

Ακόμα, με τη Συνθήκη της 22^{ης} Ιουλίου του 1975, η οποία ενίσχυσε τις αρμοδιότητες του Κοινοβουλίου επί του προϋπολογισμού και ίδρυσε το Ελεγκτικό Συνέδριο, η ευθύνη για τον έλεγχο των κοινοτικών δαπανών θα περιέλθει στο τελευταίο από τον Ιούνιο του 1977.

Μετά από ανάθεση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, ο Leo Tindemans, πρωθυπουργός του Βελγίου, υπέβαλε στις 7 Ιανουαρίου του 1976 την ομώνυμη έκθεσή του για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Στην έκθεση αυτή, μεταξύ άλλων υπήρχαν δύο ριζοσπαστικές προτάσεις της σύστασης ενός ομοσπονδιακού θεσμικού πλαισίου με ένα υπερεθνικό όργανο ανεξάρτητο από τις εθνικές κυβερνήσεις και της δημιουργίας μιας Ευρώπης δύο ταχυτήτων, για την ταχύτερη συνεργασία ορισμένων κρατών με την Ευρωπαϊκή Ένωση, βοηθώντας εκείνα που ακολουθούν με βραδύτερους ρυθμούς. Η έκθεση Tindemans ποτέ

δεν αποτέλεσε αντικείμενο σοβαρής συζήτησης, στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, γιατί θεωρήθηκε πολύ προωθημένη για την εποχή της.

Ακολουθώντας το παράδειγμα της Ελλάδας, η Ισπανία και η Πορτογαλία μετά την επανάκαμψη της δημοκρατίας στα εδάφη τους, ζήτησαν την ένταξή τους στην Κοινότητα. Η Πορτογαλία υπέβαλε την αίτηση εντάξεως στις 28 Μαρτίου του 1977 και η Ισπανία στις 28 Ιουλίου του ίδιου χρόνου.

Στη σύνοδο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στη Βρέμη της Γερμανίας, 6 με 7 Ιουλίου του 1978, εγκρίθηκε το σχέδιο για τη δημιουργία του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Συστήματος (Ε.Ν.Σ.). Στη σύνοδο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στις Βρυξέλλες του Βελγίου, 4 με 5 Δεκεμβρίου του 1978, θεσπίστηκε το Ε.Ν.Σ., το οποίο βασίζεται σε μια Ευρωπαϊκή Νομισματική Μονάδα, European Currency Unit (Ε.Σ.Υ.) που αντικατέστησε την Ευρωπαϊκή Λογιστική Μονάδα και αποτελούσε τον σταθμισμένο αριθμητικό μέσο όρο ή ένα καλάθι νομισμάτων των κρατών μελών της Κοινότητας. Κάθε νόμισμα που ανήκε στο Ε.Ν.Σ., είχε μια κεντρική ισοτιμία έναντι του Ε.Σ.Υ. και μπορούσε να κυμαίνεται κατά 2,25 % εκατέρωθεν αυτής. Αν την υπερέβαινε έπρεπε να επανέλθει εντός της διακύμανσης αυτής αλλιώς εγκατέλειπε το Μηχανισμό Συναλλαγματικών Ισοτιμιών (Μ.Σ.Ι.), που ήταν θεμελιώδες χαρακτηριστικό του Ε.Ν.Σ.. Όλα τα κράτη μέλη συμμετείχαν στο Ε.Ν.Σ., χωρίς όμως, όλα να συμμετέχουν και στο Μ.Σ.Ι. Επίσης, μέσω του Ε.Τ.Ν.Σ. οι Κεντρικές Τράπεζες που συμμετείχαν στο σύστημα θα χορηγούσαν η μία στην άλλη βραχυπρόθεσμες πιστώσεις, διασφαλίζοντας τη δυνατότητα συναλλαγματικής στήριξης των κοινοτικών νομισμάτων.

Το Ε.Ν.Σ. άρχισε να λειτουργεί στις 13 Μαρτίου του 1979 και αποσκοπούσε στη δημιουργία μιας ζώνης νομισματικής σταθερότητας στην Ευρώπη και στην ενίσχυση της συνεργασίας των κοινοτικών χωρών στο πεδίο της νομισματικής πολιτικής.

Αρχικά η γνωμοδότηση της Επιτροπής για την προσχώρηση της Ελλάδας στην Κοινότητα ήταν αρνητική, επικαλούμενη την καθυστέρηση της ελληνικής οικονομίας και τη μη ετοιμότητα του διοικητικού μηχανισμού της Ελλάδας να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις της ένταξης. Όμως, η απήχηση του πρωθυπουργού Κωνσταντίνου Καραμανλή στις ευρωπαϊκές κυβερνήσεις και ιδιαίτερα οι σχέσεις του με τον πρόεδρο της Γαλλίας Giscard d'Estaing και το Γερμανό καγκελάριο Schmidt, αντέστρεψαν το αρνητικό κλίμα κι έτσι το Συμβούλιο στις 4 Φεβρουαρίου του 1976 ενέκρινε την αίτηση της Ελλάδος, γιατί αποφάσισε πως η εμπέδωση της ελληνικής δημοκρατίας προείχε οποιουδήποτε άλλου παράγοντα. Οι ενταξιακές διαπραγματεύσεις από τις 10 Ιουλίου του 1976, κατέληξαν στη δεύτερη διεύρυνση σε 10 κράτη, με την υπογραφή της Συμφωνίας των

Αθηνών στις 28 Μαΐου του 1979, η οποία κυρώθηκε από την ελληνική βουλή στις 28 Ιουνίου του 1979 και άρχισε να ισχύει από την 1^η Ιανουαρίου του 1981.

Μια δεύτερη ευκαιρία για την επίτευξη της διαδικασίας της πολιτικής ενοποίησης, δημιούργησε η πρωτοβουλία των υπουργών εξωτερικών της Γερμανίας και της Γαλλίας, Hans-Dietrich Genscher και Emilio Colombo, υπό τη μορφή του σχεδίου Gencher-Colombo που υποβλήθηκε στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στις 7 Νοεμβρίου του 1981. Το σχέδιο αυτό αποσκοπούσε να δώσει νέα δυναμική στο όχημα της ευρωπαϊκής ενοποίησης με την υιοθέτηση μιας Ευρωπαϊκής Πράξης που θα συμπλήρωνε τη Συνθήκη της Ρώμης. Τελικά, από νομοθετικό κείμενο υποβιβάστηκε σε απλή δήλωση χωρίς δεσμευτική ισχύ, όμως, συμπεριλήφθηκε στην Πανηγυρική Διακήρυξη για την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Μια τρίτη ευκαιρία, αποτέλεσε το Σχέδιο Συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Σ.Σ.Ε.Ε.) του Altiero Spinelli, ο οποίος είχε εκλεγεί στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο το 1979, που υιοθετήθηκε από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο στις 14 Φεβρουαρίου του 1984. Οι δύο σημαντικές καινοτομίες του Σ.Σ.Ε.Ε. ήταν η διάκριση μεταξύ *κοινής δράσης* και *συνεργασίας*, που προδιέγραφε τη δομή της Συνθήκης του Μαστριχτ και ο επιμερισμός των αρμοδιοτήτων μεταξύ της Ένωσης και των κρατών μελών. Το σχέδιο συνέβαλε στη θέσπιση της Ενιαίας Ευρωπαϊκής Πράξης, όπως υποστήριξε ο μετέπειτα πρόεδρος της Επιτροπής Jacques Delors.

Εν τω μεταξύ, στις 2 Απριλίου του 1980 υπογράφηκε συμφωνία συνεργασίας με τη Γιουγκοσλαβία. Ενώ, η Γροιλανδία, η οποία είχε γίνει μέλος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας ως τμήμα της Δανίας, διεξήγαγε στις 23 Φεβρουαρίου του 1982 δημοψήφισμα, με το οποίο αποφάσισε την αποχώρησή της από την Κοινότητα.

Στη σύνοδο των Βρυξελλών, 29 με 30 Μαρτίου του 1985, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο είχε αποφασίσει να δώσει προτεραιότητα στη δημιουργία μιας ενιαίας μεγάλης αγοράς μέχρι το 1992 και γι' αυτό ζήτησε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να καταρτίσει ένα λεπτομερές πρόγραμμα με ειδικό χρονοδιάγραμμα πριν από την επόμενη συνόδό του. Το έργο αυτό ανέλαβε ο λόρδος Cockfield, αντιπρόεδρος της Επιτροπής και αρμόδιος για την εσωτερική αγορά. Η Λευκή Βίβλος που προετοίμασε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο προσδιόριζε 279 νομοθετικά μέτρα που έπρεπε να ληφθούν για τη δημιουργία της ενιαίας αγοράς. Στην ίδια σύνοδο αποφασίστηκε η προσχώρηση της Ισπανίας και της Πορτογαλίας στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα, έτσι, πραγματοποιήθηκε η τρίτη διεύρυνση της Κοινότητας με τις συμφωνίες εντάξεως της Ισπανίας και της Πορτογαλίας που υπογράφηκαν στις 12 Ιουνίου του 1985 και άρχισαν να ισχύουν την 1^η Ιανουαρίου του 1986.

Οι τρεις διευρύνσεις της Κοινότητας, οδήγησαν σε μεταβολή στη σύνθεση των οργάνων της, όμως δημιούργησαν και δύο προβλήματα στους κόλπους της Κοινότητας. Το πρώτο πρόβλημα αφορά στη δυσανάλογη συμμετοχή της Βρετανίας στις δαπάνες του κοινοτικού προϋπολογισμού, το οποίο αντιμετωπίστηκε με δύο επαναδιαπραγματεύσεις των όρων εισδοχής της Βρετανίας στην Κοινότητα. Το δεύτερο πρόβλημα που ανέκυψε ήταν η δημιουργία ενός χάσματος μεταξύ των πλουσίων χωρών και οικονομικά καθυστερημένων περιοχών της Ελλάδας, της Ιρλανδίας, της Ισπανίας και της Πορτογαλίας, οι οποίες προσέβλεπαν σε κοινοτικούς πόρους για την ανάπτυξη και τον εκσυγχρονισμό των οικονομικών τους. Έτσι, στη σύνοδο των Βρυξελλών το Μάρτιο του 1985 υιοθετήθηκαν τα Ολοκληρωμένα Μεσογειακά Προγράμματα (Ο.Μ.Π.) για την περίοδο 1986 με 1992 υπέρ των νοτιών περιοχών της Κοινότητας.

Στη σύνοδο του Φονταινεμπλώ, ο Γάλλος πρόεδρος Francois Mitterrand με τη συνδρομή του Γερμανού καγκελάρου Helmut Kohl, πέτυχε τη συγκρότηση μιας επιτροπής εμπειρογνομόνων, απαρτιζόμενη από εκπροσώπους των αρχηγών κρατών και κυβερνήσεων και του προέδρου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Jacques Delors, της οποίας την προεδρία ανέλαβε ο James Dooge¹⁶. Έργο της επιτροπής Dooge ή Ad Hoc επιτροπή για θεσμικά ζητήματα, ήταν η υποβολή προτάσεων για τη βελτίωση της λειτουργίας της ευρωπαϊκής συνεργασίας τόσο στο κοινοτικό όσο και στο πολιτικό πεδίο. Η επιτροπή Dooge υπέβαλε την τελική της έκθεση το Μάρτιο του 1985 και μεταξύ των άμεσης προτεραιότητας προτάσεών της περιλαμβάνονταν η ενίσχυση του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Συστήματος και η δημιουργία μιας ενιαίας αγοράς. Η έκθεση Dooge συνιστούσε, επίσης, τη σύγκλιση διακυβερνητικής διάσκεψης για τη διαπραγμάτευση μιας Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Η Επιτροπή των Διοικητών των κεντρικών τραπεζών των κρατών μελών, ενέκρινε τα μέτρα για την ενίσχυση του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Συστήματος στις 10 Ιουνίου του 1985. Στις 14 Ιουνίου, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή διαβίβασε στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο τη Λευκή Βίβλο με τίτλο *Η ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς*. Στις 14 Ιουνίου του 1985, επίσης, υπογράφηκε στο λουξεμβουργιανό χωριό Σένγκεν από τις Βέλγιο, Γαλλία, Γερμανία, Λουξεμβούργο και Ολλανδία, μια συμφωνία για τη σταδιακή κατάργηση των ελέγχων στα κοινοτικά σύνορα. Η Συμφωνία του Σένγκεν, την οποία υπέγραψαν αργότερα όλα τα κοινοτικά κράτη πλην της Βρετανίας και της Ιρλανδίας, αποτέλεσε τη βάση για να

¹⁶ Γερουσιαστής και πρώην υπουργός εξωτερικών της Ιρλανδίας

ακολουθήσει η *Σύμβαση για την εφαρμογή της Συμφωνίας* που υπογράφηκε στο Σένγκεν στις 19 Ιουνίου του 1990.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Μιλάνου, 28 με 29 Ιουνίου του 1985, ενέκρινε την Έκθεση της Επιτροπής Dooge και τη Λευκή Βίβλο για την ενιαία αγορά, ως βάση για την αναθεώρηση της Συνθήκης της Ρώμης με σκοπό την εμβάθυνση της Κοινότητας. Αποφάσισε, ακόμα, τη σύγκλιση μιας διακυβερνητικής διάσκεψης για την πραγματοποίηση της αναθεώρησης αυτής. Η αναθεωρητική διάσκεψη άρχισε τις εργασίες της στο Λουξεμβούργο στις 9 Σεπτεμβρίου του 1985.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Λουξεμβούργου, 2 με 4 Δεκεμβρίου του 1985, υιοθέτησε τις αναθεωρητικές ρυθμίσεις της διακυβερνητικής διάσκεψης. Οι ρυθμίσεις περιλαμβάνονταν σε οχτώ κείμενα που τροποποιούσαν τη Συνθήκη της Ρώμης κι ένα κείμενο για την πολιτική συνεργασία, τα οποία εννέα κείμενα αποτελούσαν την Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη (Ε.Ε.Π.), η οποία υπογράφηκε στο Λουξεμβούργο στις 17 Φεβρουαρίου του 1986 από τα εννέα κοινοτικά κράτη, δηλαδή πλην της Δανίας, της Ελλάδος και της Ιταλίας. Σε μια δεύτερη τελετή στις 28 Φεβρουαρίου του 1986 στη Χάγη υπογράφηκε η Ε.Ε.Π. και από τα τρία τελευταία κράτη κι έτσι τέθηκε σε ισχύ από 1^η Ιουλίου του 1987. Η Ε.Ε.Π. περιείχε προσθήκες και τροποποιήσεις των ιδρυτικών συνθηκών, οι κυριότερες εκ των οποίων ήταν η ίδρυση ενός πρωτοβάθμιου δικαστηρίου και ο προσδιορισμός της 31^{ης} Δεκεμβρίου του 1992 ως καταληκτικό χρονικό όριο για την ολοκλήρωση της ενιαίας αγοράς. Ακόμα, στις 29 Μαΐου του 1986, υψώθηκε για πρώτη φορά η ευρωπαϊκή σημαία υπό τη μουσική υπόκρουση του ευρωπαϊκού ύμνου.

Το 1987 υποβλήθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή ένα σχέδιο υπό τον τίτλο *Ενιαία Πράξη: νέα σύνορα για την Ευρώπη*, που έγινε γνωστό και ως *Πακέτο Delors I*, το οποίο περιλάμβανε μέτρα που έπρεπε να ληφθούν για την αντιμετώπιση των δημοσιονομικών αναγκών της Κοινότητας εν' όψει των νέων πολιτικών που θέσπιζε η Ενιαία Πράξη. Το *Πακέτο Delors I* υιοθετήθηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στην έκτακτη σύνοδο στις Βρυξέλλες 11 με 13 Φεβρουαρίου του 1988.

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο μέσω του προέδρου του Pierre Phlimlin, εξέδωσε θετική γνώμη για την Ε.Ε.Π., θεωρώντας ότι επαναδρομολογούσε την Κοινότητα στην τροχιά της Συνθήκης της Ρώμης με την ολοκλήρωση της ενιαίας αγοράς. Ενώ, τα πλεονεκτήματα της ενιαίας αγοράς προσδιορίστηκαν κι επισημάνθηκαν σε μια δεύτερη έκθεση μιας επιτροπής εμπειρογνομόνων προεδρευόμενης από τον Paolo Cecchini, ανώτερο κοινοτικό λειτουργό, η οποία κυκλοφόρησε στις 29 Μαρτίου του 1988 με τον τίτλο *Ευρώπη 1992- Η Γενική Πρόκληση*.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στη σύνοδο του Ανόβερου της Γερμανίας, 27 με 28 Ιουνίου του 1988, ενέκρινε την πρόταση του προέδρου της Επιτροπής Jacques Delors, για την εκπόνηση ενός σχεδίου Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης (Ο.Ν.Ε.). Το έργο αυτό ανέλαβε μια επιτροπή εμπειρογνομόνων, υπό την προεδρία του Delors, με τη συμμετοχή του αντιπροέδρου της Επιτροπής F.Andriessen, των διοικητών των κεντρικών τραπεζών και τριών ανεξάρτητων ειδικών. Η Έκθεση Delors δημοσιοποιήθηκε στις 12 Απριλίου του 1989, προτείνοντας την πραγματοποίηση της Ο.Ν.Ε. σε τρία στάδια, χωρίς να προδιαγράφει τη διάρκειά τους.

Στο πρώτο στάδιο, το οποίο έπρεπε να συμπίπτει με την ελεύθερη διακίνηση των κεφαλαίων, όλα τα κράτη μέλη έπρεπε να μετάσχουν στο Μηχανισμό των Συναλλαγματικών Ισοτιμιών (Μ.Σ.Ι.). Στο δεύτερο στάδιο θα γινόταν η εναρμόνιση των νομισματικών πολιτικών των κρατών μελών και θα ιδρύονταν η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (Ε.Κ.Τ.), διοικούμενη από τους διοικητές των κεντρικών τραπεζών. Στο τρίτο στάδιο θα μεταβιβάζονταν όλες οι οικονομικές και νομισματικές αρμοδιότητες στην Κοινότητα, θα προσδιορίζονταν αμετάκλητα οι νομισματικές ισοτιμίες και θα ακολουθούσε η δημιουργία του κοινού νομίσματος το οποίο θα αντικαθιστούσε τα εθνικά νομίσματα.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Μαδρίτης, 26 με 27 Ιουνίου του 1989, αποφάσισε το Σχέδιο Delors να αποτελέσει τη βάση για τη δημιουργία της Ο.Ν.Ε. προσδιορίζοντας ως ημερομηνία ενάρξεως του πρώτου σταδίου της την 1^η Ιουλίου του 1990. Στη σύνοδο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Στρασβούργου, 8 με 9 Δεκεμβρίου του 1989, συμφωνήθηκε σύγκλιση διακυβερνητικής διάσκεψης για την τροποποίηση των Συνθηκών της Ρώμης ώστε να δημιουργηθεί η Ο.Ν.Ε. βάσει της εκθέσεως Delors, πριν από το τέλος του 1990.

Στις 28 Απριλίου του 1990, στο ειδικό Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Δουβλίνου της Ιρλανδίας, συζητήθηκαν οι σχέσεις της Κοινότητας με τις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης (Κ.Α.Ε.). Έτσι, στις 29 Μαΐου του 1990 υπογράφηκε στο Παρίσι συμφωνία για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Τράπεζας για την Ανασυγκρότηση και την Ανάπτυξη (Ε.Τ.Α.Α.), η οποία θα παρείχε οικονομική ενίσχυση στις χώρες Κ.Α.Ε.. Ενώ, στις 20 Ιουνίου του 1990, η Ε.Ο.Κ. και η Ε.Ζ.Ε.Σ. άρχισαν τις διαπραγματεύσεις για τη δημιουργία του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (Ε.Ο.Χ.).

Στις 20 Απριλίου του 1990, ο Kohl και ο Mitterrand, με κοινή επιστολή τους προς τον Ιρλανδό πρωθυπουργό C.Haugley, που ασκούσε την προεδρία του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, ζήτησαν από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο να προβεί στις αναγκαίες προπαρασκευαστικές ενέργειες προκειμένου να συγκληθεί μια διάσκεψη για την πολιτική

ένωση, παράλληλη με εκείνη για την Ο.Ν.Ε.. Έτσι, στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Δουβλίνου, 28 με 29 Ιουνίου του 1990, συμφωνήθηκε η σύγκλιση αυτής της διακυβερνητικής διάσκεψης. Βασικοί σκοποί της πολιτικής ένωσης θα ήταν η ενίσχυση της δημοκρατικής νομιμότητας και της αποτελεσματικότητας των κοινοτικών θεσμών, η διασφάλιση της συνοχής στο οικονομικό, νομισματικό και πολιτικό πεδίο και η θέσπιση κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας.

Η απελευθέρωση της κίνησης κεφαλαίων, έναρξη του πρώτου σταδίου της Ο.Ν.Ε., πραγματοποιήθηκε την 1^η Ιουλίου του 1990 μεταξύ οχτώ κρατών μελών, ενώ στην Ισπανία, την Ιρλανδία, την Πορτογαλία και την Ελλάδα χορηγήθηκε ειδικό καθεστώς, λόγω της ανεπαρκούς προόδου που σημείωσαν για την οικονομική ενοποίηση.

Στη σύνοδό του στη Ρώμη, 27 με 28 Οκτωβρίου του 1990, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο προσδιόρισε ένα πλαίσιο των εργασιών των δύο παράλληλων Διακυβερνητικών Διασκέψεων, οι οποίες άρχισαν στην ιταλική πρωτεύουσα 14 με 15 Δεκεμβρίου του 1990 και συνεχίστηκαν καθ' όλη τη διάρκεια του 1991. Επίσης, στις 21 Οκτωβρίου του 1991, το Συμβούλιο κατέληξε σε συμφωνία για τη δημιουργία του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου. Η σχετική συμφωνία υπογράφηκε στο Πόρτο της Πορτογαλίας στις 2 Μαΐου του 1992, από τα 12 κοινοτικά κράτη, τα υπόλοιπα μέλη της Ε.Ζ.Ε.Σ., την Ισλανδία, το Λίχτενσταϊν και τις Αυστρία, Ελβετία, Νορβηγία, Σουηδία και Φιλανδία.

Υπήρξαν διαμάχες μεταξύ των *Ευρωπαϊστών* Βέλγιο, Γαλλία, Γερμανία, Ελλάδα, Ισπανία, Ιταλία και Λουξεμβούργο, οι οποίοι είχαν ταχθεί υπέρ της δημιουργίας Ευρωπαϊκής Αμυντικής Ταυτότητας και των *Ατλαντιστών* Βρετανία, Ολλανδία, Πορτογαλία που υποστήριζαν ότι η ευρωπαϊκή άμυνα έπρεπε να παραμείνει στην αρμοδιότητα του Ν.Α.Τ.Ο.. Στο τελευταίο στάδιο της Διάσκεψης τον Οκτώβριο του 1991, τα δύο σχέδια κινήθηκαν σε συμβιβαστική τροχιά. Στα πεδία της εξωτερικής πολιτικής και των εσωτερικών υποθέσεων, ο συμβιβασμός επιτεύχθηκε με την αρχιτεκτονική των ειδικών κιώνων για την άσκηση πολιτικής στα πεδία αυτά και τη μη υπαγωγή τους στο κοινοτικό πλαίσιο¹⁷. Ενώ, στη Διακυβερνητική Διάσκεψη για την Ο.Ν.Ε. ο τελικός συμβιβασμός προέβλεπε τη δημιουργία της Ο.Ν.Ε. σε τρία στάδια, από τα οποία το πρώτο είχε ήδη αρχίσει από το 1990. Η Βρετανία και η Δανία διασφάλισαν ρήτρες αυτοεξαίρεσης (opt-outs) που της επέτρεπαν να μη μετάσχουν στο τρίτο στάδιο της Ο.Ν.Ε..

Η τελευταία φάση του ενοποιητικού εγχειρήματος διαδραματίστηκε στο Μάαστριχτ της Ολλανδίας, 9 με 10 Δεκεμβρίου του 1991, όπου δόθηκε η δέσμευση ότι αν μέχρι το

¹⁷ Μια ευρηματική ιδέα του μόνιμου αντιπροσώπου της Γαλλίας στην Κοινότητα, πρέσβη Philippe de Boisseu

τέλος του 1997 δεν είχε οριστεί ημερομηνία έναρξης του τρίτου σταδίου της Ο.Ν.Ε., αυτό θα άρχιζε αμετάκλητα το 1999. Οι δώδεκα αποφάσισαν να συνενώσουν το σύνολο των νέων διατάξεων σε μια συνθήκη, η οποία υπογράφηκε στις 7 Φεβρουαρίου του 1992 κι επρόκειτο να τεθεί σε ισχύ την 1^η Ιανουαρίου του 1993. Η Συνθήκη του Μάαστριχτ ή η Συνθήκη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Σ.Ε.Ε.) δημιούργησε την Ευρωπαϊκή Ένωση, δίνοντας μια πρώτη υπόσταση στο όραμα των πρωτεργατών της ευρωπαϊκής ενοποίησης. Η Ευρωπαϊκή Ένωση εμφανίζεται ως μια κατασκευή τριών κίωνων με ένα αέτωμα. Ο πρώτος κίονας περιλαμβάνει τις τρεις κοινότητες και τις διατάξεις για την Ο.Ν.Ε., ο δεύτερος ενσωματώνει τις διατάξεις για την Κοινή Εξωτερική Πολιτική και Πολιτική Ασφάλειας (Κ.Ε.Π.Π.Α.) και ο τρίτος τις ρυθμίσεις για τα ζητήματα αστυνομίας και δικαιοσύνης.

Η Σ.Ε.Ε. προέβλεπε την ίδρυση του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Ινστιτούτου κατά την έναρξη του δεύτερου σταδίου την 1^η Ιανουαρίου του 1994, που συμπέφτει με την έναρξη ισχύος του Ε.Ο.Χ. και έθετε τα κριτήρια σύγκλισης, τα οποία πρέπει να πληροί ένα κράτος μέλος για να μετάσχει στο τρίτο στάδιο της Ο.Ν.Ε.. Επίσης, ίδρυσε την Επιτροπή των Περιφερειών, καθιέρωσε το Πρωτοδικείο και προέβλεπε το διορισμό του Ευρωπαϊκού Μεσολαβητή (Ombudsman) από το Κοινοβούλιο. Η Σ.Ε.Ε. ακόμη, θεσμοθέτησε την αρχή της επικουρικότητας, δημιούργησε την ιθαγένεια της Ένωσης και επέκτεινε τη δραστηριότητα της Κοινότητας στους τομείς του πολιτισμού, της παιδείας, της επαγγελματικής εκπαίδευσης, της προστασίας του καταναλωτή, των διευρωπαϊκών δικτύων, της βιομηχανικής πολιτικής, του περιβάλλοντος και της πολιτικής για την ανάπτυξη. Η διάρκεια της Σ.Ε.Ε. είναι απεριόριστη ενώ είναι προσαρτημένα σε αυτήν 17 Πρωτόκολλα, τα πιο σημαντικά εκ των οποίων αφορούν στα Καταστατικά της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας και του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Ινστιτούτου και της αυτοεξαιρέσεις της Βρετανία και της Δανίας σε σχέση με την Ο.Ν.Ε..

Για να επικυρωθεί η Συνθήκη του Μάαστριχτ έπρεπε τα κράτη μέλη να αναθεωρήσουν τα Συντάγματά τους προκειμένου να εναρμονιστούν με τις διατάξεις της. Κάποιες χώρες, όμως, επέλεξαν να διεξάγουν δημοψήφισμα για την επικύρωσή της.

Στο δημοψήφισμα που διεξήγαγε η δανική βουλή στις 2 Ιουνίου του 1992, η Συνθήκη του Μάαστριχτ καταψηφίστηκε. Γι' αυτό η Δανία ζήτησε περαιτέρω αυτοεξαιρέσεις, τις οποίες προσδιόρισε στις 30 Οκτωβρίου του 1992 σε ένα υπόμνημά της με τίτλο *Η Δανία στην Ευρώπη*. Έτσι, στις 11 με 12 Δεκεμβρίου του 1992 το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Εδιμβούργου αναγνώρισε στη Δανία ένα ειδικό καθεστώς, δυνάμει του οποίου η Δανία ουδέποτε θα μετάσχει στην τρίτη φάση της Ο.Ν.Ε., ούτε σε αποφάσεις και

δράσεις που αναφέρονται στο πεδίο της άμυνας. Τελικά, σε ένα δεύτερο δημοψήφισμα που διεξήγαγε η Δανία στις 18 Μαΐου του 1993 δόθηκε πλειοψηφία στη Συνθήκη.

Στο δημοψήφισμα της Ιρλανδίας στις 18 Ιουνίου του 1992, η Συνθήκη διασφάλισε μια άνετη πλειοψηφία. Το Λουξεμβούργο κύρωσε τη συνθήκη στις 2 Ιουλίου του 1992 και η Ελλάδα στις 31 Ιουλίου του ίδιου χρόνου. Στη Γαλλία, το δημοψήφισμα διεξήχθη στις 20 Σεπτεμβρίου του 1992 και κατέληξε σε συμφωνία της επικύρωσης της Συνθήκης. Η επικύρωση της Σ.Ε.Ε. από την Ιταλία πραγματοποιήθηκε στις 26 Οκτωβρίου του 1992, από το Βέλγιο στις 4 Νοεμβρίου, από την Ισπανία στις 25 Νοεμβρίου, από την Πορτογαλία στις 11 Δεκεμβρίου και από την Ολλανδία στις 15 Δεκεμβρίου του ίδιου χρόνου. Επίσης, και οι δύο βουλές του γερμανικού κοινοβουλίου¹⁸ ενέκριναν τη Συνθήκη στις 18 Δεκεμβρίου του 1992 και η Βρετανία ψήφισε υπέρ της Συνθήκης στις 2 Αυγούστου του 1993. Έτσι, η συνθήκη του Μάαστριχτ ετέθη σε ισχύ την 1^η Νοεμβρίου του 1993, η οποία αποτελεί και τη γενέθλια ημερομηνία της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Εν τω μεταξύ, η Αυστρία, η Σουηδία, η Φιλανδία, η Ελβετία και η Νορβηγία, υπέβαλαν αίτηση εντάξεως στην Κοινότητα την 17^η Ιουλίου του 1989, την 1^η Ιουλίου του 1991, την 18^η Μαρτίου του 1992, την 20^η Μαΐου του 1992 και την 25^η Νοεμβρίου του 1992 αντίστοιχα. Όμως, η απόρριψη της Συνθήκης του Πόρτο για τον Ε.Ο.Χ. με ένα δημοψήφισμα που διεξήχθη στην Ελβετία τον Δεκεμβρίου του 1992 είχε ως αποτέλεσμα να κρατηθεί η χώρα αυτή εκτός του Ε.Ε.Χ., συμπαρασύροντας και την αίτηση εντάξεώς της στην Κοινότητα.

Μετά από πρόταση της Επιτροπής, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισσαβόνας, 26 με 27 Ιουνίου του 1992, προσδιόρισε τους όρους εντάξεως των τεσσάρων υποψήφιων μελών, διευκρινίζοντας ότι τα υποψήφια μέλη θα έπρεπε να αποδεχθούν τη Συνθήκη του Μάαστριχτ και το κοινοτικό κεκτημένο. Οι διαπραγματεύσεις με τα τέσσερα υποψήφια νέα μέλη ολοκληρώθηκαν στις 30 Μαρτίου του 1994 και η υπογραφή των συμφωνιών εντάξεως έγινε στην Κέρκυρα 24 με 25 Ιουνίου του 1994 κατά τη σύνοδο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου. Ακολούθησε διεξαγωγή δημοψηφισμάτων, η οποία για τη Νορβηγία, στις 28 Νοεμβρίου του 1994, ήταν απορριπτική στο ευρωπαϊκό εγχείρημα για δεύτερη φορά.

Έτσι, η τέταρτη διεύρυνση της Ε.Ε. ολοκληρώθηκε την 1^η Ιανουαρίου του 1995, οπότε τέθηκαν σε ισχύ οι συμφωνίες εντάξεως της Αυστρίας, της Σουηδίας και της Φιλανδίας, αυξάνοντας τον αριθμό των μελών σε δεκαπέντε. Ένα πρόβλημα που δημιουργήθηκε για την αριθμητική αναπροσαρμογή στη σύνθεση των οργάνων για τη

¹⁸ Η Bundestag που εκλεγόταν με καθολική ψηφοφορία και η Bundesrat που απαρτιζόταν από εκπροσώπους των ομόσπονδων κρατιδίων.

λήψη των αποφάσεων, λύθηκε με το *Συμβιβασμό των Ιωαννίνων* στις 29 Μαρτίου του 1994 στο άτυπο Συμβούλιο Υπουργών Εξωτερικών.

Εν τω μεταξύ, από 1^η Ιανουαρίου του 1994, άρχισε η λειτουργία της ενιαίας αγοράς, το δεύτερο στάδιο της Ο.Ν.Ε. και ιδρύθηκε το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Ινστιτούτο (Ε.Ν.Ι.). Το Ε.Ν.Ι., του οποίου μέλη ήταν οι κεντρικές τράπεζες των κρατών μελών και είχε την έδρα του στη Φρανκφούρτη, αποτελούσε τον προκάτοχο οργανισμό της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας.

Στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Κέρκυρας είχε αποφασιστεί η συγκρότηση μιας *Ομάδας Προβληματισμού*, απαρτιζόμενης από εκπροσώπους των υπουργών εξωτερικών, της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Η Ομάδα Προβληματισμού, που άρχισε τις εργασίες της τον Ιούνιο του 1995, είχε ως σκοπό να καταγράψει τις θέσεις των οργάνων της Ένωσης ενόψει μιας Διακυβερνητικής Διάσκεψης η οποία θα συγκαλούταν, σύμφωνα με τη Συνθήκη του Μάαστριχτ, για να αναθεωρήσει ορισμένες διατάξεις για τις οποίες υπήρχε σχετική συμβατική πρόβλεψη. Η Έκθεση της Ομάδας Προβληματισμού υποβλήθηκε στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Μαδρίτης, 14 με 15 Δεκεμβρίου του 1995, και ακολούθησε η διάσκεψη στο Τορίνο την 29^η Μαρτίου του 1996. Οι διαπραγματεύσεις στο πλαίσιο της Διακυβερνητικής Διάσκεψης ολοκληρώθηκαν στη σύνοδο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Άμστερνταμ 16 με 17 Ιουνίου του 1997 και η συνθήκη του Άμστερνταμ υπογράφηκε στις 2 Οκτωβρίου του 1997, όμως τέθηκε σε ισχύ μετά την επικύρωσή της από τους δεκαπέντε, την 1^η Μαΐου του 1999.

Όμως, η συνθήκη του Άμστερνταμ δεν αντιμετώπισε ορισμένα σημαντικά ζητήματα των οποίων η ρύθμιση αποτελούσε αναγκαία προϋπόθεση για την περαιτέρω διεύρυνση της Ένωσης. Τα ζητήματα αυτά αποκλήθηκαν *τα υπόλοιπα του Άμστερνταμ*. Ακόμα, στις 22 Μαΐου του 1995, η Επιτροπή εξέδωσε Πράσινο Βιβλίο για τις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες.

Ένας νέος τύπος συμφωνιών συνδέσεως που αποκλήθηκαν *Συμφωνίες Ευρώπη* επέτρεψε στις χώρες της Κ.Α.Ε. να ενισχύουν του δεσμούς τους με την Κοινότητα. Οι Συμφωνίες Ευρώπη, που υπογράφηκαν με την Βουλγαρία, την Εσθονία, την Λετονία, την Λιθουανία, την Ουγγαρία, την Πολωνία, τη Ρουμανία, την Σλοβενία, την Τσεχοσλοβακία και τα Βαλτικά κράτη, αποσκοπούσαν να προσφέρουν ένα κατάλληλο πλαίσιο για τη σταδιακή ενσωμάτωση του συνδεδεμένου κράτους στην Κοινότητα.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στην Κοπεγχάγη της Δανίας, 21 με 22 Ιουνίου του 1993, αποφάσισε ότι όλες οι χώρες Κ.Α.Ε. που έχουν συνάψει Συμφωνίες Ευρώπη θα γίνουν μέλη της Ένωσης αν το επιθυμούν. Ωστόσο, έθεσε ορισμένα κριτήρια, πέρα από τις

προϋποθέσεις που προβλέπει η Σ.Ε.Ε., γνωστά ως κριτήρια της Κοπεγχάγης. Για την ένταξή τους στην Κοινότητα υπέβαλαν αίτηση εντάξεως η Τουρκία στις 14 Απριλίου του 1987¹⁹, η Κύπρος 3 Ιουλίου και η Μάλτα 16 Ιουλίου του 1990, η Ουγγαρία 31 Μαρτίου και η Πολωνία 5 Απριλίου του 1994, η Ρουμανία 22 Ιουνίου και η Σλοβακία²⁰ 27 Ιουνίου του 1995, η Λετονία 13 Οκτωβρίου του 1995, η Εσθονία 24 Νοεμβρίου του 1995, η Λιθουανία 8 Δεκεμβρίου και η Βουλγαρία 14 Δεκεμβρίου του 1995, η Τσεχία 1^η Ιανουαρίου του 1996 και η Σλοβενία 10 Ιουνίου του 1996.

Στις 3 με Μαΐου του 1995, η Επιτροπή εξέδωσε μια Λευκή Βίβλο υπό τον τίτλο *Προετοιμασία των συνδεδεμένων χωρών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης για την ενσωμάτωσή τους στην εσωτερική αγορά της Ένωσης*. Ακόμα, στις 31 Μαΐου του 1995, η Επιτροπή εξέδωσε Πράσινη Βίβλο σχετικά με την εισαγωγή του ενιαίου νομίσματος και στις συνόδους του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στις Κάνες της Γαλλίας 26 με 27 Ιουνίου του 1995 και στη Μαδρίτη στις 15 με 16 Δεκεμβρίου του 1995, προσδιόρισε στο ενιαίο νόμισμα την ονομασία *ευρώ* και συμφωνήθηκε το χρονοδιάγραμμα εισαγωγής του ως την 1^η Ιανουαρίου του 1999, ενώ το νομικό καθεστώς του προσδιορίστηκε ένα χρόνο αργότερα στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Δουβλίνου της Ιρλανδίας, 13 με 14 Δεκεμβρίου του 1996.

Στις 16 Ιουλίου του 1997 η Επιτροπή εξέδωσε ιδιαίτερη γνωμοδότηση βάσει των κριτηρίων αυτών για κάθε αιτούσα χώρα, ενώ είχαν προηγηθεί οι γνωμοδοτήσεις για την Τουρκία, την Κύπρο και τη Μάλτα. Συνοδευτική των παραπάνω γνωμοδοτήσεων ήταν το *Πρόγραμμα Δράσης 2000: Για μια ισχυρότερη και ευρύτερη Ένωση*. Στο κείμενο αυτό η Επιτροπή, υπό το φως των κριτηρίων της Κοπεγχάγης, συνιστούσε την έναρξη των διαπραγματεύσεων στις 30 Μαρτίου του 1998, με την Εσθονία, την Ουγγαρία, την Πολωνία, την Σλοβενία και την Τσεχία ενώ είχαν ήδη αρχίσει οι ενταξιακές διαπραγματεύσεις με την Κύπρο. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Λουξεμβούργου, 12 με 13 Δεκεμβρίου του 1997, υιοθέτησε τη σύσταση της Επιτροπής και κάλεσε τις έξι χώρες, αποκαλούμενες έκτοτε χώρες της *Ομάδας του Λουξεμβούργου* να αρχίσουν τις διαπραγματεύσεις, οι οποίες ξεκίνησαν το Νοέμβριο του 1998.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Ελσίνκι, 10 με 11 Δεκεμβρίου του 1999, αποφάσισε την έναρξη διαπραγματεύσεων, που άρχισαν στις 27 με 28 Ιανουαρίου του 2000, με άλλες

¹⁹ Ενώ η Τουρκία είχε υποβάλλει αίτηση σύνδεσης με την Ε.Ο.Κ. στις 31 Ιουλίου του 1959, άρχισαν οι διαπραγματεύσεις από 27 Σεπτεμβρίου του 1959 και από 1^η Δεκεμβρίου του 1964 ίσχυσε η συμφωνία σύνδεσης.

²⁰ Μετά τη διάλυση της Τσεχοσλοβακίας την 1^η Ιανουαρίου του 1993.

έξι χώρες, τη Βουλγαρία, τη Λετονία, τη Λιθουανία, τη Μάλτα, τη Ρουμανία και τη Σλοβακία, οι οποίες αποτελούσαν τις χώρες της *Ομάδας του Ελσίνκι*. Επίσης, συμφωνήθηκε ν' αναγνωριστεί και η Τουρκία ως υποψήφια χώρα.

Από 16 Μαρτίου του 1998, η δραχμή εντάσσεται στο μηχανισμό συναλλαγματικών ισοτιμίας του Οικονομικού Νομισματικού Συστήματος. Ενώ, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο των Βρυξελλών, 2 με 3 Μαΐου του 1998, υιοθέτησε τη *Δήλωση Waigel*, του Γερμανού υπουργού Οικονομικών Theo Waigel, η οποία επιβεβαιώνει κι ενισχύει το Σύμφωνο Σταθερότητας και Αναπτύξεως. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο των Βρυξελλών, βάσει της Έκθεσης της Επιτροπής την 25^η Μαρτίου του 1998, η οποία δεν εξέτασε τις περιπτώσεις της Βρετανίας και της Δανίας κάνοντας χρήση της σχετικής ρήτρας αυτοεξαίρεσης της Σ.Ε.Ε. και μετά από σύσταση του Συμβουλίου και γνώμη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, αποφάσισε ότι έντεκα κράτη πληρούσαν τα κριτήρια σύγκλισης για τη συμμετοχή τους στο τρίτο στάδιο της Ο.Ν.Ε.. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο διαπίστωσε ότι η Ελλάδα και η Σουηδία δεν πληρούσαν τις απαραίτητες προϋποθέσεις για την υιοθέτηση του ενιαίου νομίσματος καθώς η βουλή της Σουηδίας το 1997 είχε ταχθεί αποφασιστικά κατά της συμμετοχής της χώρας στο τρίτο στάδιο της Ο.Ν.Ε..

Έτσι, η Αυστρία, το Βέλγιο, η Γαλλία, η Γερμανία, η Ιρλανδία, η Ισπανία, η Ιταλία, το Λουξεμβούργο, η Ολλανδία, η Πορτογαλία και η Φιλανδία μετείχαν στο τρίτο και τελικό στάδιο της Ο.Ν.Ε..

Ένα σημείο σταθμός για την οικονομική ανάπτυξη της Ευρώπης, αποτέλεσε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Κάρντιφ του Ηνωμένου Βασιλείου, 15 με 16 Ιουνίου του 1998. Το Συμβούλιο αυτό, καθόρισε τα βασικά στοιχεία της στρατηγικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης για περαιτέρω οικονομική μεταρρύθμιση για την προώθηση της απασχόλησης, της ευημερίας, της δημιουργίας θέσεων απασχόλησης και της κοινωνικής ένταξης και καθορίστηκε το χρονοδιάγραμμα για τη διεξαγωγή περαιτέρω διαπραγματεύσεων σχετικά με το Πρόγραμμα Δράσης για της Χρηματοπιστωτικές Υπηρεσίες. Το πλαίσιο δράσης που κλήθηκε να εκπονήσει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανακοινώθηκε στις 28 Οκτωβρίου του 1998²¹ και αποτέλεσε το προοίμιο του Προγράμματος Δράσης που ανακοινώθηκε στις 11 Μαΐου του 1999²², ύστερα από αίτημα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στη Βιέννη της

²¹ COM(1998)625. η οποία μπορεί να βρεθεί στην ηλεκτρονική διεύθυνση www.europa.eu.int/eur-lex/lex/RECH_naturel.do ή www.europa.eu.int/eur-lex/lex/COMIntex.do?hmlang_el. 14/03/06

²² COM(1999)232

Αυστρίας, 11 με 12 Δεκεμβρίου του 1998. Έκτοτε, ακολούθησαν μια σειρά εκθέσεων προόδου της Επιτροπής για τις εξελίξεις στις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες.²³

Την 1^η Ιουνίου του 1998 ιδρύθηκε η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (Ε.Κ.Τ.), η οποία αντικατέστησε το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Ινστιτούτο, και την 31^η Δεκεμβρίου του 1998, το Συμβούλιο προσδιόρισε την αξία των εθνικών νομισμάτων σε ευρώ. Έτσι, από την 1^η Ιανουαρίου του 1999, ημερομηνία ενάρξεως του τρίτου σταδίου της Ο.Ν.Ε. όλες οι συναλλαγές στην Ευρωζώνη, πλην εκείνων που διενεργούνται με μετρητά, εκφράζονται σε ευρώ.

Η Ελλάδα αποτέλεσε το δωδέκατο κράτος που εντάχθηκε στη ζώνη του ευρώ από την 1^η Ιανουαρίου του 2001, μετά τη σχετική απόφαση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Σάντα Μαρία ντε Φείρα της Πορτογαλίας, 19 με 20 Ιουνίου του 2000. Στις 28 Σεπτεμβρίου του 2000, ο δανικός λαός, στο δημοψήφισμα που διενεργήθηκε, τάχθηκε κατά της συμμετοχής της χώρας του στο τρίτο στάδιο της Ο.Ν.Ε..

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Κολωνίας, 3 με 4 Ιουνίου του 1999, υιοθέτησε τη Δήλωση για την ενίσχυση της ευρωπαϊκής πολιτικής στον τομέα της ασφάλειας και της άμυνας, ιδίως με την ανάληψη και εκτέλεση των αποστολών Πέτερσμπεργκ. Οι αποστολές αυτές προσδιορίζονται στη Δήλωση του Πέτερσμπεργκ, που έγινε από τα κράτη μέλη της Δυτικοευρωπαϊκής Ένωσης (Δ.Ε.Ε.) στη σύνοδο του Πέτερσμπεργκ στις 19 Ιουνίου του 1992, και προσδιορίζει πέρα από την υποχρέωση κοινής άμυνας και ανθρωπιστικές αποστολές, αποστολές διάσωσης, διατήρησης της ειρήνης, διαχείρισης κρίσεων και αποκατάστασης της ειρήνης.

Για το σκοπό αυτό το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αποφάσισε τη μεταβίβαση των αρμοδιοτήτων στο πεδίο των αποστολών Πέτερσμπεργκ από τη Δυτικοευρωπαϊκή Ένωση στην Ευρωπαϊκή Ένωση, έτσι η Δ.Ε.Ε. θα απορροφηθεί από την Ε.Ε.. Γι' αυτό ο Υπάτος Εκπρόσωπος της Κοινής Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφάλειας, που είχε διοριστεί τον Ιούνιο του 1999, διορίστηκε και στη θέση του Γενικού Γραμματέα της Δ.Ε.Ε. το Νοέμβριο του 1999 και η Δ.Ε.Ε. στη διυπουργική σύνοδο της στη Μασσαλία, 15 με 16 Νοεμβρίου του 2000, αποφάσισε την ενσωμάτωσή της στην Ε.Ε..

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο εξέτασε επίσης το ενδεχόμενο της δημιουργίας νέων οργάνων, την Επιτροπή Πολιτικής Ασφάλειας και τη Στρατιωτική Επιτροπή, έπειτα από πρόταση της Γερμανικής Προεδρίας με έκθεσή της.

²³ Υπάρχει εκτενέστερη αναφορά στο επόμενο κεφάλαιο ΑΙΙ της εργασίας.

Βάσει των παραπάνω κατευθυντηρίων γραμμών και των εκθέσεων της Φιλανδικής Προεδρίας, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Ελσίνκι, 10 με 11 Δεκεμβρίου του 1999, έλαβε την απόφαση η Ε.Ε. να διεξάγει στρατιωτικές επιχειρήσεις για την αντιμετώπιση διεθνών κρίσεων στην περίπτωση μη εμπλοκής του Ν.Α.Τ.Ο.. Επίσης, αναφορικά με τη στρατιωτική τους συνεργασία, τα κράτη μέλη θα πρέπει να είναι σε θέση, έως το 2003, να αναπτύσσουν εντός 60 ημερών και να υποστηρίζουν επί τουλάχιστον ένα έτος, στρατιωτικές δυνάμεις μέχρι και 50.000 έως 60.000 ατόμων ικανών για ολόκληρο το φάσμα των αποστολών Πέτερσπεργκ. Ακόμα, αποφασίστηκε η συνεργασία με το Ν.Α.Τ.Ο., η συγκρότηση μηχανισμού μη στρατιωτικής διαχείρισης των κρίσεων και η δημιουργία νέων οργάνων της Επιτροπής Πολιτικής και Ασφάλειας, της Ευρωπαϊκής Στρατιωτικής Επιτροπής και του Ευρωπαϊκού Στρατιωτικού Επιτελείου, τα οποία είχαν συσταθεί και λειτουργούσαν σε μεταβατική βάση από την 1^η Μαρτίου του 2000, έγιναν μόνιμα από την 30^η Ιανουαρίου του 2001, με απόφαση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Νίκαιας, 7 με 9 Δεκεμβρίου του 2000.

Η Διακυβερνητική Διάσκεψη που άρχισε τις εργασίες της στις Βρυξέλλες την 14^η Φεβρουαρίου του 2000, είχε βασικό σκοπό τη ρύθμιση των *υπολοίπων του Άμστερνταμ* και απέβλεπε στη θεσμική προετοιμασία της Ευρωπαϊκής Ένωσης να πραγματοποιήσει τη μεγαλύτερη και πλέον φιλόδοξη διεύρυνσή της. Έτσι, στις 8 Νοεμβρίου του 2000, η Επιτροπή παρέδωσε στο Συμβούλιο τη Γενική Έκθεση για τη διεύρυνση, η οποία περιλάμβανε και τα ζητήματα που έπρεπε να διευθετήσει η Τουρκία για ν' αρχίσουν οι διαπραγματεύσεις. Ενώ, στις 23 με 24 Μαρτίου του 2000, πραγματοποιήθηκε το ειδικό Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στη Λισσαβόνα της Πορτογαλίας, για τη χάραξη νέας στρατηγικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης με σκοπό την ολοκλήρωση του Προγράμματος Δράσης για τις Χρηματοπιστωτικές Υπηρεσίες ως το 2005.

Στη Νίκαια οι ηγέτες των Δεκαπέντε, 7 με 10 Δεκεμβρίου του 2000, υιοθέτησαν την ομώνυμη Συνθήκη η οποία υπογράφηκε στις 26 Φεβρουαρίου του 2001 και άρχισε να ισχύει από 1^η Φεβρουαρίου του 2003. Η συνθήκη της Νίκαιας άφησε ημιτελή τη θεσμική μεταρρύθμιση και ανέβαλε την απόφαση για το οριστικό μέγεθος της Επιτροπής, προέβλεψε, όμως, ότι από το 2005 κάθε κράτος μέλος θα είχε από έναν επίτροπο μέχρι την προσχώρησης του 27^{ου} κράτους στην Ένωση, οπότε ο αριθμός των επιτρόπων θα μειωθεί. Η Συνθήκη της Νίκαιας προσέδωσε στις μελλοντικές συμφωνίες εντάξεως τον χαρακτήρα συμφώνου προσχωρήσεως.

Σ' αυτό το τελευταίο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του 20^{ου} αιώνα, επικυρώθηκε ο Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων που προσδιορίζει σε ένα ενιαίο κείμενο τα ατομικά,

πολιτικά, οικονομικά κοινωνικά δικαιώματα του Ευρωπαίου πολίτη. Πρόκειται για ένα κείμενο χωρίς δεσμευτική ισχύ που μπορεί, στο μέλλον, να ενσωματωθεί στις καταστατικές συνθήκες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και να αποτελέσει προοίμιο ενός *ευρωπαϊκού συντάγματος*.

Στη *Δήλωση για το Μέλλον της Ευρώπης*, που επισυνάφθηκε στη Συνθήκη της Νίκαιας, προβλέπεται ότι στην επόμενη διακυβερνητική διάσκεψη, που θα συγκληθεί το 2004, θα αντιμετωπισθούν τα ζητήματα οριοθέτησης των αρμοδιοτήτων μεταξύ της Ε.Ε. και των κρατών μελών, του καθεστώτος του χάρτη των θεμελιωδών Δικαιωμάτων, της απλοποίησης των καταστατικών συνθηκών και του ρόλου των εθνικών κοινοβουλίων στην ευρωπαϊκή αρχιτεκτονική. Η Δήλωση προβλέπει ακόμα ότι το 2001 θα αρχίσει μια μεγάλη συζήτηση για το μέλλον της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τη συμμετοχή των εκπροσώπων των εθνικών κοινοβουλίων, των πολιτικών, οικονομικών και ακαδημαϊκών κύκλων, της κοινωνίας των πολιτών και των υποψήφιων κρατών μελών.²⁴

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Στοκχόλμης της Σουηδίας, 23 με 24 Μαρτίου του 2001, χάραξε κατευθυντήριες γραμμές για την επίτευξη της ανάπτυξης και έθεσε ως βασικό μήνυμα ότι η ευημερία της οικονομίας της Ε.Ε. κατά τα προσεχή έτη εξαρτάται από την ταχεία και επιτυχή ενοποίηση των χρηματοπιστωτικών αγορών της Ένωσης. Και το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο που συνεδρίασε στο Λάκεν του Βελγίου, 14 με 15 Δεκεμβρίου του 2001, εξέδωσε διακήρυξη σχετικά με το μέλλον της Ευρώπης και αποφάσισε να διεξάγει διαπραγματεύσεις με τις υποψήφιες χώρες μέχρι το τέλος του 2002.

Από την 1^η Ιανουαρίου του 2002, άρχισε η κυκλοφορία του ευρώ στα 12 συμμετέχοντα μέλη, Αυστρία, Βέλγιο, Γαλλία, Γερμανία, Ελλάδα, Ιρλανδία, Ισπανία, Ιταλία, Λουξεμβούργο, Ολλανδία, Πορτογαλία και Φιλανδία. Ενώ, στις 28 Φεβρουαρίου, η περίοδος της διπλής κυκλοφορίας τελειώνει με μοναδικό ενεργό νόμισμα στα 12 κράτη το ευρώ. Την ίδια μέρα, έλαβε χώρα και η εναρκτήρια συνεδρίαση της Συνέλευσης στις Βρυξέλλες για το μέλλον της Ευρώπης. Έπειτα, στις 23 Ιουλίου του 2002, έληξε η Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα και Χάλυβα (Ε.Κ.Α.Χ.), ύστερα από 50 χρόνια ισχύος.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, στις 9 Οκτωβρίου του 2002, πρότεινε να ολοκληρωθούν οι διαπραγματεύσεις ως το τέλος του 2002, με τις ακόλουθες 10 υποψήφιες προς ένταξη στην Ε.Ε. χώρες, Εσθονία, Κύπρο, Λετονία, Λιθουανία, Μάλτα, Ουγγαρία, Πολωνία, Σλοβακική Δημοκρατία, Σλοβενία και Δημοκρατία της Τσεχίας, για να ενταχθούν στην Ε.Ε. από τις αρχές του 2004. Το πράσινο φως για τη διεύρυνση αυτή δόθηκε από το

²⁴ Στεφάνου Κ. – Φατούρος Α. – Χριστοδουλίδης Θ. επ., *Εισαγωγή στις ευρωπαϊκές σπουδές*, Τόμος Α', Ιστορία- Θεσμοί – Δίκαιο, Σιδέρης Ι., Αθήνα 2001, σελ. 17 - 123

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο με ψηφοφορία, στις 19 Μαρτίου του 2003 και με έγκριση προσχώρησης στις 9 Απριλίου. Έτσι, στις 16 Απριλίου του 2003, υπογράφηκε στην Αθήνα η Συνθήκη προσχώρησης για τα 10 υποψήφια κράτη.

Στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στη Θεσσαλονίκη, στις 20 με 21 Ιουνίου του 2003, έγινε δεκτό ένα προσχέδιο του Συντάγματος της Ε.Ε. ως σωστή βάση για διαπραγματεύσεις γύρω από το μέλλον της Ευρώπης. Στις 4 Οκτωβρίου του 2003, πραγματοποιήθηκε στη Ρώμη Διακυβερνητική Διάσκεψη για την έγκριση του πρώτου Συντάγματος της Ε.Ε.. Διάφορα κράτη ζήτησαν αλλαγές στο προσχέδιο, όμως, πρέπει να φτάσουν σε συμφωνία πριν τον Ιούνιο του 2004. Άλλη μια συνάντηση για τη Διακυβερνητική Διάσκεψη πραγματοποιήθηκε στις Βρυξέλλες του Βελγίου στις 18 Νοεμβρίου του 2003.

Εν τω μεταξύ, η Σουηδία καταψήφισε τη συμμετοχή της στο ευρώ με δημοψήφισμα που διεξήχθη στις 14 Σεπτεμβρίου του 2003.

Στις 13 με 15 Απριλίου του 2004, διεξήχθη ακροαματική διαδικασία των επιτροπών των 10 υποψήφιων κρατών και από τις 14 Μαΐου του 2004, τέθηκε σε ισχύ η συνθήκη προσχώρησής τους. Λίγο μετά, στις 17 με 18 Ιουνίου του 2004, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στις Βρυξέλλες αποφάσισε ότι η Κροατία ικανοποιεί όλα τα κριτήρια ώστε να είναι υποψήφια για προσχώρηση χώρα.

Στις 29 Οκτωβρίου του 2004, οι ηγέτες των κρατών και κυβερνήσεων και ο Υπουργός Εξωτερικών της Ε.Ε. υπόγραψαν τη συνταγματική Συνθήκη για την Ευρώπη.

Στις 26 Ιανουαρίου του 2005 δημοσιεύτηκαν οι στρατηγικοί στόχοι της Επιτροπής για τα έτη 2005 – 2009 *Ενημερία, αλληλεγγύη και ασφάλεια*.

Στις 20 Φεβρουαρίου του 2005, η Ισπανία αποτελεί το πρώτο κράτος που διεξάγει δημοψήφισμα για το Ευρωπαϊκό Σύνταγμα. Ενώ, στις 29 Μαΐου του 2005, η Γαλλία σε δημοψήφισμα ψηφίζει κατά της Ευρωπαϊκής Συνταγματικής Συνθήκης, ενώ το Σύνταγμα καταψηφίστηκε και από την Ολλανδία την 1^η Ιουνίου του 2005. Το Λουξεμβούργο ψήφισε υπέρ στις 10 Ιουλίου του 2005.

Στις 13 Απριλίου του 2005, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο εγκρίνει την προσχώρηση της Ρουμανίας και της Βουλγαρίας στην Ε.Ε.. Η πλήρης ένταξη των δύο χωρών αναμένεται να πραγματοποιηθεί το 2007.

Τέλος, στις 3 Οκτωβρίου του 2005 άρχισαν οι ενταξιακές διαπραγματεύσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης και με τις Τουρκία και Κροατία.²⁵

²⁵ www.europa.eu.int/abc/history/index_el.html. 18/01/06

II. ΕΝΑΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΣ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΟΣ ΧΩΡΟΣ

Οι χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες, δηλαδή ο τραπεζικός και ο ασφαλιστικός τομέας, αντιπροσωπεύουν περίπου το 6% του Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος (Α.Ε.Π.) της Ευρωπαϊκής Ένωσης και το 2,45% της απασχόλησης. Σύμφωνα με έκθεση της Επιτροπής για την απασχόληση²⁶ είναι ένας από τους τομείς όπου η Ευρώπη έχει το μεγαλύτερο δυναμικό για ανάπτυξη. Η ολοκλήρωση των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών θα προσφέρει νέες επιχειρηματικές ευκαιρίες στον τομέα των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών βελτιώνοντας ταυτόχρονα και την ποιότητα των υπηρεσιών που παρέχονται στους καταναλωτές.

Οι αποτελεσματικές και διαφανείς χρηματοπιστωτικές αγορές συμβάλλουν, επίσης, στην αριστοποίηση της τοποθέτησης των κεφαλαίων. Έτσι, η ολοκλήρωση των κεφαλαιαγορών, θα μειώσει το κόστος του κεφαλαίου για τη βιομηχανία, οδηγώντας σε χαμηλότερα επιτόκια και σε ευκολότερη πρόσβαση για τις αυξήσεις κεφαλαίου και τα κεφάλαια επιχειρηματικού κινδύνου. Το γεγονός αυτό έχει ιδιαίτερη σημασία για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις και τις εταιρίες που ξεκινούν τις δραστηριότητές τους για να αξιοποιήσουν πλήρως το δυναμικό τους για ανάπτυξη και δημιουργία απασχόλησης, αναζητώντας άλλες λύσεις από τη δαπανηρή και άκαμπτη δανειοδότηση.

Οι διαρθρωτικές βελτιώσεις που θα προσφέρει μια πραγματικά ενιαία χρηματοπιστωτική αγορά στην ευρωπαϊκή οικονομία, θα μεγιστοποιήσουν την άμεση και έμμεση συνεισφορά στη μακροπρόθεσμη ανάπτυξη, την ανταγωνιστικότητα και την απασχόληση. Ωστόσο, θα πρέπει να συνοδεύεται από αποτελεσματικότερη νομοθεσία κι εποπτεία τόσο στο ευρωπαϊκό όσο και στο παγκόσμιο επίπεδο. Απαραίτητη προϋπόθεση είναι ο συντονισμός μεταξύ των νομοθετικών και εποπτικών αρχών.

Παρά την αξιοσημείωτη πρόοδο που είχε σημειωθεί ως το 1998, η Ευρώπη δεν αξιοποιούσε όλα τα πλεονεκτήματα μιας ενιαίας αγοράς χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών. Η εισαγωγή του ευρώ, καταργώντας ένα σημαντικό παράγοντα κατάτμησης των αγορών, αποτελούσε ένα σημαντικό καταλύτη αλλαγής. Αλλά, δε μπορούμε να μιλάμε για ολοκλήρωση των αγορών χρήματος, δανείων και μετοχών αν δεν λάβουμε υπ' όψιν την κατάργηση του συναλλαγματικού κινδύνου και την ενιαία νομισματική πολιτική της ζώνης του ευρώ. Ιδιαίτερα, η ανεπαρκής φορολογική εναρμόνιση, οι διοικητικές απαιτήσεις και οι ελλείψεις διαφάνειας αποτελούσαν σημαντικά εμπόδια στην ολοκλήρωση της ενιαίας

²⁶ COM(1998)572

αγοράς και εξηγούσαν κάποια έλλειψη εμπιστοσύνης των καταναλωτών στις διασυνοριακές πράξεις.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Κάρντιφ του Ηνωμένου Βασιλείου, στις 15 με 16 Ιουνίου του 1998, κάλεσε την Επιτροπή να εκπονήσει ένα **πλαίσιο δράσης για τις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες**. Έτσι, η Επιτροπή συνέταξε στις 28 Οκτωβρίου του 1998 την ανακοίνωση με τίτλο *Χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες: Οικοδόμηση ενός πλαισίου δράσης*. Η ανακοίνωση αυτή, αναφέρει μια σειρά θεμάτων, τα οποία έπρεπε να εξετάσουν ώστε να αποκτήσει η Ευρωπαϊκή Ένωση χρηματοπιστωτικές αγορές ικανές να στηρίξουν τον ανταγωνισμό και να αντισταθούν στην χρηματοπιστωτική αστάθεια. Η Επιτροπή κατέληξε στα σχετικά συμπεράσματα μετά από ευρείες διαβουλεύσεις με εμπειρογνώμονες των κρατών μελών, χρήστες και αντιπροσωπευτικούς οργανισμούς παροχής χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών και επαγγελματίες της αγοράς, ώστε να συμμετέχουν όλοι στη διατύπωση των σχετικών πολιτικών.

Η ανακοίνωση της Επιτροπής για το πλαίσιο δράσης βασίστηκε σε δύο σημαντικές πτυχές της ολοκλήρωσης. Πρώτον, ευρωπαϊκές κεφαλαιαγορές με επαρκές βάθος και ρευστότητα που να ανταποκρίνονται περισσότερο στις ανάγκες των εκδοτών τίτλων και των επενδυτών. Και δεύτερον, κατάργηση των υπολειπόμενων εμποδίων στη διασυνοριακή παροχή χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών στο ευρύ κοινό, ώστε να παρέχονται περισσότερες επιλογές στον καταναλωτή διατηρώντας την εμπιστοσύνη του και διασφαλίζοντας υψηλό επίπεδο προστασίας.

Θα πρέπει να εκσυγχρονιστεί η νομοθεσία ώστε να προσαρμοστεί στις ταχείες εξελίξεις των χρηματοπιστωτικών αγορών, με ορθολογικότερες νομοθετικές διαδικασίες πιο ευέλικτες και ταχύτερες. Γιατί, λόγω της ταχύτατης εξέλιξης της τεχνολογίας σήμερα, μέχρι να προταθούν οδηγίες, να συζητηθούν και να εγκριθούν προλαβαίνουν να επιλύουν χθεσινά προβλήματα. Ακόμα, η νέα νομοθεσία θα πρέπει να περιοριστεί στην περιγραφή των θεμελιωδών απαιτήσεων και όπου είναι απαραίτητη λεπτομερής καθοδήγηση να παρέχεται σε μια πιο ευέλικτη συμπληρωματική μορφή, για να μην υπάρχει πολύπλοκη νομοθεσία με υπερβολικό αριθμό λεπτομερειών.

Επίσης, είναι απαραίτητοι οι μηχανισμοί ενίσχυσης της συλλογικής πειθαρχίας στην εφαρμογή και τον έλεγχο της τήρησης της κοινοτικής νομοθεσίας. Θα πρέπει, δηλαδή, να καταργηθούν τα νομοθετικά, διοικητικά και φορολογικά εμπόδια σε ότι αφορά τις διασυνοριακές εκδόσεις και τις δραστηριότητες που συνδέονται με τις επενδύσεις. Η διατήρηση χρηματοπιστωτικής σταθερότητας δε σταματά στα σύνορα της Ένωσης, αλλά μπορεί να επηρεαστεί και από αναταράξεις που πλήττουν τις διεθνείς χρηματοπιστωτικές

αγορές. Για το λόγο αυτό, θα πρέπει να καθοριστούν βασικοί διεθνείς εποπτικοί κανόνες και σ' αυτό μπορεί να βοηθήσει αισθητά ο νεοδημιουργηθείς οργανισμός των Ευρωπαϊκών Επιτροπών Κινητών Αξιών (Ο.Ε.Ε.Κ.Α. ή F.E.S.C.O.) καθώς και άλλες επιτροπές που συνδράμουν την Επιτροπή στην εφαρμογή της νομοθεσίας, όπως η Τραπεζική Συμβουλευτική Επιτροπή, η Επιτροπή Ασφαλίσεων, η Ομάδα Υψηλού Επιπέδου των Εποπτικών Αρχών των Αγορών Κινητών Αξιών, το Συμβουλευτικό Βήμα Λογιστικής και η Επιτροπή Επαφής του Οργανισμού Συλλογικών Επενδύσεων σε Κινητές Αξίες (Ο.Σ.Ε.Κ.Α.).

Η δημιουργία μιας ενιαίας αποτελεσματικής χρηματοπιστωτικής αγοράς συνεπάγεται δράση στους τομείς της ολοκληρωμένης υποδομής, τον ανταγωνισμό και τις κρατικές ενισχύσεις και τη φορολογία με αναζήτηση κατάλληλων συμφωνιών. Μιλώντας για ολοκληρωμένη υποδομή, εννοούμε την αλληλεπίδραση μεταξύ των εθνικών συστημάτων πληρωμών και διακανονισμού κινητών αξιών, παράλληλα με τη δημιουργία κατάλληλων μηχανισμών για την καταπολέμηση της απάτης και νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Δηλαδή, θα πρέπει να διασφαλιστεί η τεχνική συμβατότητα των συστημάτων διαπραγμάτευσης κινητών αξιών και ο συντονισμός των χρηματιστηριακών συμβάσεων. Θα πρέπει να διασφαλιστούν ίσες συνθήκες ανταγωνισμού μεταξύ των χρηματοπιστωτικών συναλλασσόμενων και να διορθωθεί η φορολογική μεταχείριση σε βασικά χρηματοπιστωτικά προϊόντα, όπως οι ασφάλειες ζωής και τα προϊόντα των συνταξιοδοτικών ταμείων για να μην παρεμποδίζεται το διασυνοριακό εμπόριο.

Πιο συγκεκριμένα, από την πλευρά της ζήτησης, θα πρέπει να εξεταστεί η νομοθεσία για τα ενημερωτικά φυλλάδια, ιδιαίτερα αυτά που πρέπει να δημοσιεύονται σε περίπτωση δημόσιας προσφοράς εξαγοράς κινητών αξιών, ώστε να είναι ομοιόμορφες οι απαιτήσεις δημοσιότητας, που επιβάλλονται από τις εθνικές αρχές στους εκδότες κινητών τίτλων, σε όλα τα κράτη. Ακόμα, να χρηματοδοτηθούν οι μη εισηγμένες νέες καινοτόμες επιχειρήσεις και γι' αυτό προτάθηκε από την Επιτροπή σε συνεργασία με το Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων, ένα όργανο που θα συνδράμει τις ειδικές εταιρίες κεφαλαίων επιχειρηματικού κινδύνου να αναζητούν κεφάλαια. Και τέλος, να υπάρχει ένα ενιαίο πρότυπο καλής διοίκησης των επιχειρήσεων, στους τομείς της δίκαιης μεταχείρισης των μετόχων, τη διαφάνεια των διαδικασιών και την ευθύνη των αρμοδίων για τη λήψη αποφάσεων, που συμπεριλαμβάνονται στην οδηγία του εταιρικού δικαίου και στο καταστατικό της ευρωπαϊκής εταιρίας.

Ενώ, από την πλευρά της προσφοράς, θα πρέπει να μελετηθεί ο ρόλος του ορκωτού λογιστή ως πηγή πληροφόρησης για τους επενδυτές και τις αγορές και να παρουσιάζονται οι λογιστικές καταστάσεις σύμφωνα με ένα πιο εναρμονισμένο πλαίσιο, όπως το Διεθνές Πρότυπο Λογιστικής (I.A.S.) για καλύτερη συγκρισιμότητα λογαριασμών σε ευρώ. Επίσης, να καταργηθούν οι περιορισμοί στις επενδύσεις που υπάρχουν, ιδίως για τους διαχειριστές συνταξιοδοτικών ταμείων και επιχειρήσεων ασφαλειών ζωής, χωρίς να θέσει σε κίνδυνο τη διάρθρωση των ταμείων. Και τέλος, να συγκληθούν οι νομοθεσίες για παρόμοια χρηματοπιστωτικά προϊόντα, προσφέροντας αυξημένη διαφάνεια και συνθήκες πλήρους ανταγωνισμού στους συναλλασσόμενους.

Η Επιτροπή, θα πρέπει να διασαφηνίσει τη διάκριση μεταξύ επαγγελματιών χρηστών και απλών καταναλωτών²⁷ χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών. Επίσης, θα προωθήσει ένα υψηλό επίπεδο προστασίας των καταναλωτών σε διασυνοριακές δραστηριότητες με αύξηση της φερεγγυότητας εγγυήσεων και συνεργασία μεταξύ των εθνικών συστημάτων αποζημίωσης, ακόμα και στις πωλήσεις εξ αποστάσεως, δηλαδή το ηλεκτρονικό εμπόριο με τη χρήση των συνδέσεων στο Internet (Web).

Τέλος, στο θέμα των φορολογικών πολιτικών, η Επιτροπή θα πρέπει να εξετάσει ένα κώδικα συμπεριφοράς στη φορολόγηση των επιχειρήσεων, τη σύγκλιση των διαφορών μεταξύ φορολογικών συστημάτων σε προϊόντα ασφαλιστικών, αποταμιευτικά και στεγαστικά δάνεια, την εξάλειψη φορολογικών εμποδίων στη δημιουργία ευρωπαϊκών εταιριών και στην κινητικότητα των προσώπων και τον περιορισμό των πρόσθετων απαιτήσεων που επιβάλλονται από τη χώρα υποδοχής στους καταναλωτές.

Γενικά, η Επιτροπή θα μεριμνήσει για την αποτελεσματική και έγκαιρη υλοποίηση των οδηγιών, θα εκπονήσει ερμηνευτικές ανακοινώσεις με προσανατολισμούς για τα κράτη μέλη και τους συναλλασσόμενους και θα παρουσιάσει λεπτομερείς προτάσεις για μια μελλοντική εποπτική νομοθεσία. Το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο θα πρέπει να συνεργαστούν με την Επιτροπή για να εκπονηθεί η σχετική νομοθεσία και τα κράτη μέλη θα πρέπει να ενισχύσουν τις διαδικασίες αυτές και να δεσμευτούν για την αποτελεσματική και ταχεία εφαρμογή των οδηγιών.

Για να διατηρηθεί η πολιτική ώθηση, η Επιτροπή πρότείνει να διοριστούν προσωπικοί εκπρόσωποι των υπουργών οικονομικών των κρατών μελών, οι οποίοι θα συνεδριάζουν στο πλαίσιο μιας ομάδας πολιτικής για τις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες υπό την προεδρία της Επιτροπής. Οι άμεσοι στόχοι της ομάδας θα είναι να εντοπίσει και

²⁷ Ορισμός καταναλωτή: φυσικό πρόσωπο που δραστηριοποιείται εκτός της επαγγελματικής ή επιχειρηματικής του δραστηριότητας

να ταξινομήσει μια σειρά δράσεων που θα πρέπει να υλοποιηθούν εντός μιας περιόδου τριών ετών, που υποβληθεί στο Συμβούλιο ως τον Ιούνιο του 1999. Ακόμα, η ομάδα αυτή θα πρέπει να καθορίσει τις άμεσες προτεραιότητες που καθόρισαν οι υπουργοί οικονομικών, ώστε να διασφαλιστεί η συνέχεια της διαδικασίας και μεταξύ αυτών θα πρέπει να συμπεριληφθεί η συμφωνία για τις προτάσεις οδηγίας που αφορούν στην πτώχευση και τη ρευστοποίηση στον τραπεζικό και ασφαλιστικό τομέα.

Η ομάδα θα διαδραματίσει κεντρικό ρόλο στον κοινό έλεγχο της εφαρμογής της νομοθεσίας για τις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες. Ενώ, η Επιτροπή θα υποβάλλει τακτικά έκθεση στο Συμβούλιο ECOFIN για την πρόοδο του προγράμματος εργασίας και άλλες δραστηριότητες που θα παρακολουθεί από κοντά η ομάδα.

Στη συνέχεια, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Βιέννης, 11 με 12 Δεκεμβρίου του 1998, εκφράζοντας ομοφωνία για το πλαίσιο δράσης που υπέβαλλε η Επιτροπή, έκανε έκκληση για επεξεργασία επείγοντος προγράμματος εργασίας για την αντιμετώπιση των στόχων που επισημαίνονται στο πλαίσιο δράσης και ζήτησε την εκπόνηση του **Προγράμματος Δράσης** από την Επιτροπή. Έτσι, η Επιτροπή υπέβαλλε την ανακοίνωσή της στις 11 Μαΐου του 1999, με τίτλο *Εφαρμογή του πλαισίου για τις χρηματοπιστωτικές αγορές: Πρόγραμμα δράσης*²⁸. Η ανακοίνωση βασίστηκε στις εργασίες της ομάδας χάραξης πολιτικής επί των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών (G.P.S.F.) η οποία απαρτίστηκε από τους αντιπροσώπους των υπουργών Οικονομικών και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας.

Το πρόγραμμα δράσης για μια ενιαία χρηματοπιστωτική αγορά πρότεινε αντιπροσωπευτικές προτεραιότητες και ένα χρονοδιάγραμμα ειδικών μέτρων που αποσκοπούν στην επίτευξη τριών στρατηγικών στόχων, τη θέσπιση ενιαίας χρηματοπιστωτικής αγοράς για σημαντικούς επενδυτές, την προσβασιμότητα των χρηματοπιστωτικών αγορών για το ευρύ κοινό και την ενίσχυση των κανόνων αξιοπιστίας εποπτείας.

Οι προγραμματιζόμενες δράσεις ως προς τον πρώτο στόχο αφορούν, αρχικά, στη θέσπιση ενός κοινού νομικού πλαισίου για ολοκληρωμένες αγορές κινητών αξιών και παραγώγων μέσων. Η Επιτροπή πρέπει να προετοιμάσει το έδαφος για την αποτελεσματική παροχή διασυνοριακών χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών με την έκδοση οδηγίας για τους χειρισμούς στην αγορά, τη βελτίωση της οδηγίας για τις επενδυτικές

²⁸ COM(1999)232 ή

www.europa.eu.int/comm/internal_market/finances/docs/actionplan/index/action_en.pdf, 14/03/06.

υπηρεσίες και την προετοιμασία ανακοίνωσης για τους κανόνες προστασίας των καλά ενημερωμένων επενδυτών και μικροεπενδυτών.

Ακόμα, πρέπει να εξαλειφθούν οι φραγμοί που εμποδίζουν την συγκέντρωση κεφαλαίων σε πανευρωπαϊκή κλίμακα ως προς την πρόταση κινητών αξιών στις αγορές άλλων κρατών. Άρα, πρέπει να ενημερωθούν οι οδηγίες για τις απαιτήσεις σε θέματα πληροφόρησης και ενημερωτικών φυλλαδίων σε περίπτωση δημόσιας προσφοράς και να ενισχυθεί η συνεργασία μεταξύ της Επιτροπής και του Forum²⁹ των ευρωπαϊκών επιτροπών κινητών αξιών (F.E.S.C.O.).

Πρέπει να εξευρεθούν τα μέσα που θα επιτρέψουν στις επιχειρήσεις να συγκεντρώνουν κεφάλαια από όλη την Ένωση με τη χρησιμοποίηση οικονομικών εκθέσεων που έχουν καταρτισθεί με βάση ένα ενιαίο σύνολο οικονομικών στοιχείων, δηλαδή τα διεθνή λογιστικά πρότυπα (I.A.S.), με τα οποία θεωρούνται αξιόπιστες οι δημοσιευόμενες οικονομικές εκθέσεις. Χρειάζεται η θέσπιση συνεκτικού νομικού πλαισίου για τα επικουρικά συνταξιοδοτικά ταμεία ώστε να ευνοηθεί η δημιουργία θέσεων απασχόλησης με τη μείωση του μισθολογικού κόστους της εργασίας και η θέσπιση των νομοθετικών εγγυήσεων που απαιτούνται για τη στήριξη των διασυνοριακών πράξεων διακανονισμού αξιών.

Τέλος, πρέπει να εξασφαλιστεί ασφαλές και ελεύθερο περιβάλλον για τη διασυνοριακή αναδιάρθρωση των επιχειρήσεων. Με το θέμα αυτό ασχολήθηκε η οδηγία για τις προσφορές για την εξαγορά επιχειρήσεων καθώς και το καταστατικό για την ευρωπαϊκή εταιρία και θα πρέπει να θεσπιστούν τα αντικειμενικά και δημόσια κριτήρια για την έγκριση των αναδιαρθρώσεων στον τραπεζικό τομέα.

Για να επιτευχθούν χρηματοπιστωτικές αγορές για το ευρύ κοινό πρέπει να ληφθούν ορισμένα πρακτικά μέτρα. Μεταξύ αυτών, για την πληροφόρηση και διαφάνεια που πρέπει να διαθέτει ο καταναλωτής όταν επενδύει τις οικονομίες του, είναι η πρόταση οδηγίας για την εξ αποστάσεως διάθεση χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, η σύσταση για την πληροφόρηση σε θέματα κτηματικής πίστης, η πρόταση οδηγίας για τους μεσολαβητές στον τομέα ασφαλειών καθώς και σχέδια δράσης για την πρόληψη της παραποίησης και της απάτης στα συστήματα πληρωμών. Οι εναλλακτικές μορφές επίλυσης των διαφορών (Ε.Ε.Δ.) εκφράζουν την πολιτική βούληση των κρατών μελών να καταστήσουν τις διασυνοριακές συναλλαγές το ίδιο απλές με τις αντίστοιχες εθνικές.

²⁹ Μέρος διακίνησης ιδεών

Είναι απαραίτητη η ισορροπημένη εφαρμογή των κανόνων προστασίας των καταναλωτών, γι' αυτό η Επιτροπή θα εκδώσει ερμηνευτική ανακοίνωση για το γενικό συμφέρον στον ασφαλιστικό τομέα. Επίσης, για να λυθούν ορισμένα προβλήματα που παρουσιάζονται στο επίπεδο των διασυνοριακών πωλήσεων, υπάρχουν οι προτάσεις οδηγίας για το ηλεκτρονικό εμπόριο και την εξ αποστάσεως πώληση.

Χρειάζεται ενιαίο ευρωπαϊκό κείμενο για τους ασφαλιστικούς διαμεσολαβητές, γιατί οι εθνικές νομοθεσίες των διαφόρων κρατών μελών διαφοροποιούνται στο θέμα αυτό, έτσι η Επιτροπή έχει προτείνει οδηγία για την επικαιροποίηση της προηγούμενης οδηγίας ώστε να ενισχυθεί η προστασία των καταναλωτών και προβλέπεται έγκριση το 2002. Τέλος, είναι σημαντικό να δημιουργηθεί ένα ενοποιημένο σύστημα διασυνοριακών πληρωμών για τις συναλλαγές με μικρά ποσά με χαμηλό κόστος και για το σκοπό αυτό, πρέπει να αναπτυχθεί συνεργασία μεταξύ του ευρωπαϊκού συστήματος κεντρικών τραπεζών, των ευρωπαϊκών οργάνων και του ιδιωτικού τομέα.

Και για τον τρίτο κύριο στόχο της ενίσχυσης των εποπτικών δομών, πρέπει να ρυθμιστούν διατάξεις που αποσκοπούν στην υιοθέτηση αυστηρότερων ποιοτικών προδιαγραφών στις εποπτικές ρυθμίσεις του τραπεζιτικού τομέα, του τομέα της ασφάλισης και των κινητών αξιών λαμβάνοντας υπόψη το έργο των υφιστάμενων οργάνων όπως η επιτροπή της Βασιλείας και η F.E.S.C.O.

Ακόμα, πρέπει να εργαστούν σχετικά με τους κανόνες προληπτικής εποπτείας των χρηματοπιστωτικών ομίλων ετερογενών δραστηριοτήτων, δηλαδή των μονάδων που προσφέρουν μια ευρεία σειρά χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών στον τραπεζικό και ασφαλιστικό τομέα καθώς και στον τομέα των κινητών αξιών, γιατί αναπτύσσονται τόσο γρήγορα ώστε να επιβάλλεται η θέσπιση νέων κανόνων. Ενώ, κρίνεται αναγκαία η ίδρυση επιτροπής κινητών αξιών με συμβουλευτικό χαρακτήρα για τη βελτίωση του διαλόγου και της διατομεακής συνεργασίας μεταξύ των αρχών.

Ταυτόχρονα με τα θέματα αυτά, η ανακοίνωση της Επιτροπής επισημαίνει δράση και σε άλλους τομείς, όπως την εξέταση κοινοτικών κωδικών διοίκησης επιχειρήσεων, την ελάχιστη πραγματική φορολόγηση του εισοδήματος που προέρχεται από αποταμιεύσεις πέρα από τα εθνικά σύνορα και τις προτάσεις οδηγιών για τα ταμεία συντάξεων.

Η ανακοίνωση προβλέπει τη θέσπιση μηχανισμών οι οποίοι θα παρακολουθούν τις προόδους που σημειώνονται και θα συμβάλουν στην υλοποίηση στην πράξη των διαφόρων δράσεων. Και για τη συνέχιση των δραστηριοτήτων της ομάδας προσωπικών αντιπροσώπων των υπουργών Οικονομικών, όρισε την επισήμανση των μελλοντικών προκλήσεων και τον καθορισμό των προτεραιοτήτων. Θα μπορούσε ακόμη να

συγκροτηθεί ένα forum το οποίο θα αναλάβει να συγκεντρώσει τις απόψεις των οργάνων που εκπροσωπούν τις κυριότερες ομάδες συμφερόντων της Ε.Ε. και να βοηθήσουν οι εμπειρογνώμονες της αγοράς την Επιτροπή στην αξιολόγηση των επιπτώσεων των περισσότερο τεχνικών λύσεων.

Αφού εγκρίθηκε το Πρόγραμμα Δράσης, η Επιτροπή εκτέλεσε την υποχρέωσή της να υποβάλλει τακτικά εκθέσεις για την πρόοδο με την **πρώτη έκθεση** προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, με τίτλο *Πρόγραμμα δράσης για τις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες- Έκθεση επί της προόδου*, την οποία συνέταξε στις 24 Νοεμβρίου του 1999³⁰. Στην έκθεση αυτή γίνεται ένας πρώτος απολογισμός της προόδου μέχρι τις 10 Οκτωβρίου και παρέχει μια θετική συνολική αξιολόγηση των προσπαθειών που καταβλήθηκαν κατά την εκπόνηση των βασικών εργασιών για τις επιμέρους πρωτοβουλίες του προγράμματος δράσης. Ενώ, ορίζει ότι η δεύτερη έκθεση επί της προόδου θα υποβληθεί στο Συμβούλιο Οικονομικών και Δημοσιονομικών Υποθέσεων και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο στα μέσα του 2000.

Στην έκθεση αυτή, η Επιτροπή σημειώνει ότι η Ομάδα για την Πολιτική στον τομέα των Χρηματοπιστωτικών Υπηρεσιών ή Financial Services Policy Group (F.S.P.G.) ανέλαβε τα καθήκοντά της και επικούρησε την Επιτροπή στην παρακολούθηση της προόδου και τη σύνταξη της παρούσας έκθεσης. Ακόμα, αναφέρεται ότι έλαβαν χώρα ανεπίσημες συνομιλίες με εκπροσώπους του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου με σκοπό να βρεθεί τρόπος εξέτασης των βασικών πολιτικών προσανατολισμών και ότι ομάδες διαλόγου, οι οποίες αποτελούνται από εμπειρογνώμονες της αγοράς, εξετάζουν θέματα παραπλανητικού χειρισμού των αγορών, αναπροσαρμογής της οδηγίας για τις επενδυτικές υπηρεσίες, των εγγυήσεων, των απαιτήσεων πληροφόρησης των καταναλωτών για τις λιανικές χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες και των διαφορών στις εθνικές νομοθεσίες που εμποδίζουν το διασυνοριακό εμπόριο χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών.

Επί πλέον, η Ένωση θα χρειαστεί να επαναπροσδιορίσει τη στρατηγική της σε συνάρτηση με τις όλο και ταχύτερες διαρθρωτικές αλλαγές που πραγματοποιούνται στις χρηματοπιστωτικές αγορές. Ενώ, οι συζητήσεις στην Ομάδα για την Πολιτική στον τομέα των Χρηματοπιστωτικών Υπηρεσιών θα επικεντρωθεί τους προσεχείς μήνες στην εμπορία τίτλων σε επίπεδο Ένωσης, με συντονισμένες ενέργειες σε θέματα διαφάνειας της αγοράς, πληροφόρηση, σαφής και κοινή αντίληψη όσον αφορά τις επιτρεπόμενες δραστηριότητες, προϊόντα και ενδιάμεσους και πραγματική συνεργασία στον τομέα της προληπτικής

³⁰ COM(1999)630 ή

www.europa.eu.int/comm/internal_market/finances/docs/actionplan/index/progress1_el.pdf, 14/03/06

εποπτείας. Τέλος θα πρέπει να συζητηθεί η ύπαρξη διεθνώς ενεργών χρηματοδοτικών ομίλων ετερογενών δραστηριοτήτων και ο συνδυασμός του εμπορικού δυναμικού του ηλεκτρονικού εμπορίου χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών ώστε να παρέχει αποτελεσματικές διασφαλίσεις σε μεμονωμένους καταναλωτές.

Στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισσαβόνας στην Πορτογαλία, 23 με 24 Μαρτίου του 2000, οι αρχηγοί κρατών και κυβερνήσεων είχαν θέσει ως καταληκτική ημερομηνία για την ολοκλήρωση του Προγράμματος Δράσης για τις Χρηματοπιστωτικές Υπηρεσίες το 2005 και επιτεύχθηκε συμφωνία σχετικά με ένα νέο στρατηγικό στόχο της ΕΕ για την επόμενη δεκαετία, να καταστεί η ΕΕ η πιο ανταγωνιστική και δυναμική οικονομία της γνώσης στον κόσμο, ικανή να αναπτύσσεται και να δημιουργεί περισσότερες και καλύτερες θέσεις απασχόλησης και μεγαλύτερη κοινωνική συνοχή. Ακόλουθα, στις 30 Μαΐου του 2000, η Επιτροπή με τη βοήθεια των προσωπικών εκπροσώπων των υπουργών ECOFIN στο πλαίσιο της ομάδας πολιτικής για τις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες, εξέδωσε τη *δεύτερη έκθεσή* της για την πρόοδο που έχει επιτευχθεί, με τίτλο *Χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες: Εξελίξεις και επιτευχθείσα πρόοδος*³¹.

Στην έκθεση αυτή, η Επιτροπή αναφέρει τις κυριότερες εξελίξεις που έχουν υλοποιηθεί στον χρηματοπιστωτικό τομέα της Ευρώπης, όπως την αύξηση της αγοραίας αξίας ομολογιακών εκδόσεων του ιδιωτικού τομέα, την προσφυγή των ευρωπαϊκών εταιριών στις χρηματοπιστωτικές αγορές για άντληση χρηματοδοτικών πόρων σε μεγαλύτερο βαθμό απ' ότι στο παρελθόν, παρ' όλο που οι τράπεζες γενικών συναλλαγών εξακολουθούν να έχουν το μεγαλύτερο μερίδιο στη χρηματοδότηση των επιχειρήσεων. Ακόμα, παρατηρεί ότι τα συνταξιοδοτικά ταμεία αποτελούν άμεση πηγή κεφαλαίων σε μακροπρόθεσμη βάση και μπορούν να αποπροσανατολίσουν τις ροές κεφαλαίων προς τις επενδύσεις του ιδιωτικού τομέα και ότι δημιουργήθηκαν από το 1995 νέοι όμιλοι χρηματοπιστωτικών επιχειρήσεων, ενώ αναπτύσσεται το ηλεκτρονικό εμπόριο και τα εναλλακτικά συστήματα συναλλαγών.

Η έκθεση επισημαίνει ότι η πρόοδος που σημειώθηκε στην εφαρμογή του Π.Δ.Χ.Υ., αφορά σε όλους τους τομείς, όμως χρειάζεται μεγαλύτερη προσπάθεια για το καταστατικό της ευρωπαϊκής εταιρίας, την απάτη και την παραποίηση στα συστήματα πληρωμών, τη διαφάνεια των χρηματοπιστωτικών μέσων και τον οριστικό χαρακτήρα του διακανονισμού.

³¹ COM(2000)336 ή

www.europa.eu.int/comm/internal_market/finances/docs/actionplan/index/progress2_el.pdf, 14/03/06

Επίσης, η έκθεση παρουσιάζει πέντε πρωταρχικούς τομείς, στους οποίους θα πρέπει να επιταχυνθούν οι διαδικασίες για να μπορέσει να επιτευχθεί ο στόχος της ολοκλήρωσης ως το 2005. Οι τομείς αυτοί είναι το ενιαίο διαβατήριο για τους εκδότες μετοχών, η βελτίωση της συγκρισιμότητας των λογιστικών καταστάσεων των εταιριών, η κατάργηση των φραγμών στις επενδύσεις των συνταξιοδοτικών ταμείων και του Οργανισμού Συλλογικών Επενδύσεων σε Κινητές Αξίες, η βελτίωση της λειτουργίας των διασυνοριακών αγορών συμφωνιών πώλησης και επαναγοράς τίτλων (REPOS) και η ριζική αναθεώρηση της οδηγίας για τις επενδυτικές υπηρεσίες. Ενώ, εξηγεί ότι είναι απαραίτητο να ενισχυθεί η συνεργασία μεταξύ των εθνικών εποπτικών αρχών και η σύγκλιση των εποπτικών πρακτικών για τις χρηματοπιστωτικές αγορές.

Στη συνέχεια, και η **τρίτη έκθεση** της Επιτροπής συντάχθηκε με τη βοήθεια των προσωπικών εκπροσώπων των υπουργών ECOFIN στο πλαίσιο της ομάδας πολιτικής για τις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες, στις 8 Νοεμβρίου του 2000, με τίτλο *Χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες - Προτεραιότητες και πρόοδος - Τρίτη έκθεση*³². Το πόρισμα της έκθεσης ήταν ότι για 29 από τα 42 μέτρα επιτεύχθηκε πρόοδος στην υλοποίηση των στόχων του προγράμματος δράσης, ενώ, για 6 μέτρα η Επιτροπή θεωρεί ότι η πρόοδος είναι ανεπαρκής ή ανύπαρκτη.

Κατόπιν αιτήματος του Συμβουλίου ECOFIN, η Επιτροπή επανεξέτασε το Π.Δ.Χ.Υ. για να επεξεργαστεί περαιτέρω τις προτεραιότητές του και να ορίσει για καθεμία το κρίσιμο χρονοδιάγραμμα που πρέπει να ακολουθηθεί για να καταστεί δυνατή η τήρηση της προθεσμίας του 2005. Η Επιτροπή πρότεινε έτσι, για κάθε όργανο, ένα σύνολο κρίσιμων προτεραιοτήτων για τους επόμενους έξι μήνες. Οι προτεραιότητες αυτές θα μπορούσαν να επανεξεταστούν και να συμπληρωθούν στις επόμενες εκθέσεις προόδου προκειμένου να διατηρηθεί η ίδια δυναμική έως την προθεσμία του 2005.

Οι δέκα προτεραιότητες της Επιτροπής για τους επόμενους έξι μήνες που ακολουθούσαν, ήταν στον τομέα της ενιαίας αγοράς για τις πράξεις χονδρικής ο εκσυγχρονισμός των δύο οδηγιών για τα ενημερωτικά δελτία, τα νομοθετικά μέτρα στο πλαίσιο της ανακοίνωσης για τη λογιστική στρατηγική, η οδηγία για τη διασυνοριακή παροχή ασφαλειών, η ανακοίνωση για τον εκσυγχρονισμό της οδηγίας για τις επενδυτικές υπηρεσίες, η ανακοίνωση για την εφαρμογή των κανόνων επαγγελματικής δεοντολογίας και η οδηγία για τη χειραγώγηση της αγοράς. Στον τομέα των ανοικτών και ασφαλών αγορών για το ευρύ κοινό η ανακοίνωση για την πολιτική σε θέματα ηλεκτρονικού

³² COM(2000)692 ή

www.europa.eu.int/comm/internal_market/finances/docs/actionplan/index/progress3_el.pdf. 14/03/06

εμπορίου χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών και στον τομέα των υγιών κανόνων προληπτικής εποπτείας η δημιουργία Επιτροπής Κινητών Αξιών, η οδηγία για τους κανόνες που εφαρμόζονται στους ομίλους χρηματοπιστωτικών επιχειρήσεων και η οδηγία για την επάρκεια κεφαλαίων τραπεζών και επιχειρήσεων επενδύσεων.

Οι δέκα προτεραιότητες που πρότεινε η Επιτροπή στο Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο για τους επόμενους έξι μήνες ήταν στον τομέα της ενιαίας αγοράς για τις πράξεις χονδρικής η οδηγία για την προληπτική εποπτεία των ταμείων επικουρικών συντάξεων, οι δύο οδηγίες για τους Ο.Σ.Ε.Κ.Α., το καθεστώς ευρωπαϊκής εταιρείας και η οδηγία για τις δημόσιες προσφορές εξαγοράς. Στον τομέα των ανοικτών και ασφαλών αγορών για το ευρύ κοινό η οδηγία για την εξ αποστάσεως πώληση χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών και στον τομέα των υγιών κανόνων προληπτικής εποπτείας οι οδηγίες για την εξυγίανση και την εκκαθάριση των ασφαλιστικών επιχειρήσεων και των τραπεζών και η τροποποίηση της οδηγίας για την αποφυγή της νομιμοποίησης προσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Ενώ, ορίστηκαν γενικά σαν προτεραιότητες και η οδηγία για τη φορολογία της αποταμίευσης και η εφαρμογή του κώδικα δεοντολογίας για τη φορολογία των επιχειρήσεων.

Η παρούσα έκθεση έλαβε υπ' όψιν τη σύσταση Ομάδας Σοφών, υπό την προεδρία του Alexandre Lamfalussy και για να βελτιωθεί ο συντονισμός μεταξύ οργάνων συστάθηκε η ονομαζόμενη Ομάδα 2005. Το Συμβούλιο ECOFIN κάλεσε την Επιτροπή να προτείνει δείκτες με τους οποίους μπορεί να μετρηθεί η πρόοδος στην επίτευξη των οικονομικών οφελών, έτσι, άρχισε μια αξιολόγηση βάσει δεικτών αναφοράς ή προόδου. Οι δείκτες αυτοί είναι οι τάσεις για την εισαγωγή και την κεφαλαιοποίηση νέων εταιρειών σε χρηματιστήρια και ξένων επενδύσεων, οι εξελίξεις στη διασυνοριακή παροχή ασφαλειών σε χρηματοπιστωτικές αγορές, οι συγχωνεύσεις και εξαγορές στον τομέα των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών και τάσεις προς τη συγκέντρωση των επιχειρήσεων του κλάδου, οι εξελίξεις στα συνταξιοδοτικά καθεστάτα με κεφαλαιοποίηση στα κράτη μέλη και οι εξελίξεις στη χρησιμοποίηση από τις εισηγμένες εταιρείες στην Ε.Ε. των λογιστικών αρχών που εφαρμόζονται σε διεθνές επίπεδο (I.A.S.) και στις ΗΠΑ (U.S.-G.A.A.P.), η σύγκριση του κόστους χρηματοδότησης, δηλαδή δανειακά και ίδια κεφάλαια, του κόστους διαχείρισης περιουσιακών στοιχείων, δηλαδή απόκτηση και πώληση μετοχών και του κόστους τυποποιημένων χρηματοπιστωτικών προϊόντων στα διάφορα κράτη μέλη και η παροχή με απευθείας σύνδεση ιδίως σε λιανικό επίπεδο του βαθμού διείσδυσης και του κόστους των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών.

Έτσι, στις 19 Δεκεμβρίου του 2000 και σύμφωνα με την τρίτη έκθεση της Επιτροπής, ξεκίνησε ευρεία διαδικασία διαβουλεύσεων με σκοπό να συγκεντρωθούν οι γνώμες των επιχειρήσεων και άλλων ενδιαφερομένων μερών σχετικά με τη μελλοντική νομοθεσία. Ακόλουθα, υποβλήθηκε η **τέταρτη έκθεση** της Επιτροπής στις 5 Ιουνίου του 2001, με τίτλο *Χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες - πολιτικές προκλήσεις Ιούνιος 2001 Τέταρτη Έκθεση Προόδου*³³. Στην έκθεση αυτή, παρατηρήθηκε ότι συνεχίζεται η ενοποίηση των ευρωπαϊκών χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, καθώς τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα πραγματοποιούν διασυνοριακές και διατομεακές συγχωνεύσεις και εξαγορές. Ακόμα, συνεχίζονται οι ιδιωτικοποιήσεις του τραπεζικού τομέα, εμφανίζονται στην αγορά μεγάλοι χρηματοπιστωτικοί όμιλοι, κάποια κράτη μέλη εξετάζουν την επάρκεια των ρυθμιστικών τους δομών, άρχισε να λειτουργεί το πρώτο παράδειγμα διασυνοριακού χρηματιστηρίου αξιών, το Euronex και η παγκόσμια διάσταση των εμπορικών υποδομών ενισχύθηκε με την εξαγορά εκ μέρους του NASDAQ πλειοψηφικής συμμετοχής του EASDAQ³⁴, ενώ, τα χρηματιστήρια αναπτύσσουν δεσμούς με γραφεία σε άλλα κράτη μέλη.

Στο τομέα των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών για το ευρύ κοινό, η Επιτροπή εξέδωσε σύσταση για την εμπορία των στεγαστικών δανείων, ανακοινώσεις για το ηλεκτρονικό εμπόριο και τις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες και την πρόληψη της απάτης και της παραποίησης στα συστήματα πληρωμών και δημιουργήθηκε το δίκτυο Fin-Net, το οποίο παρέχει στους καταναλωτές τη δυνατότητα εξωδικαστικού διακανονισμού διασυνοριακών διαφορών στον δημοσιονομικό τομέα, όταν ο φορέας παροχής των υπηρεσιών είναι εγκατεστημένος σε άλλο κράτος μέλος από τον καταναλωτή. Ενώ, στον τομέα των κινητών αξιών, προετοιμάζεται το έδαφος για την οδηγία για τις επενδυτικές υπηρεσίες εντός του τρέχοντος έτους και ο εκσυγχρονισμός του τρόπου εισαγωγής των εταιρειών στο χρηματιστήριο, το ενιαίο διαβατήριο για τα χρηματιστήρια και ο έλεγχος στη χώρα προέλευσης για όλες τις αγορές πράξεων χονδρικής θα εξεταστούν ως τμήμα της οδηγίας περί επενδυτικών υπηρεσιών. Γενικά, ένα φιλόδοξο χρονοδιάγραμμα ενισχύει την επάρκεια κεφαλαίων τραπεζών και επενδυτικών εταιρειών μέχρι το 2004.

Στην έκθεση αναφέρεται ότι η Επιτροπή έλαβε 12 μέτρα στα πλαίσια του Π.Δ.Χ.Υ., στα οποία περιλαμβάνονται επτά νομοθετικές προτάσεις για την προληπτική εποπτεία των ομίλων χρηματοπιστωτικών επιχειρήσεων, το εκσυγχρονισμένο ενημερωτικό δελτίο για τη θέσπιση ενιαίου διαβατηρίου για τους ευρωπαίους εκδότες, την πρόληψη καταχρηστικών

³³ COM(2001)286 ή

www.europa.eu.int/comm/internal_market/finances/docs/actionplan/index/progress4_el.pdf, 14/03/06

³⁴ Ευρωπαϊκός NASDAQ

πρακτικών στην αγορά, τα κοινά πρότυπα για συμφωνίες παροχής χρηματοοικονομικής ασφάλειας, το σχέδιο κανονισμού για την εφαρμογή των διεθνών λογιστικών προτύπων και τη δημιουργία νέας διάρθρωσης επιτροπών στο χώρο των κινητών αξιών, δηλαδή μία επιτροπή κινητών αξιών με συμβουλευτικό ρόλο και μία επιτροπή ρυθμιστικών αρχών.

Συμπερασματικά, βλέπουμε ότι τρία είναι τα βασικά πολιτικά μηνύματα της παρούσας έκθεσης. Πρώτον, είναι θετικός ο απολογισμός, ο οποίος δείχνει ότι από τα 41 αρχικά μέτρα του Π.Δ.Χ.Υ. έχουν ολοκληρωθεί τα 16, οι δέκα προτεραιότητες που τίθενται στην τελευταία έκθεση προόδου της Επιτροπής έχουν ήδη επιτευχθεί ή επίκειται η επίτευξή τους, ενώ μόνο 6 νομοθετικές προτάσεις πρόκειται να υποβάλλει η Επιτροπή σύμφωνα με το χρονοδιάγραμμα του Π.Δ.Χ.Υ. για την τακτική γνωστοποίηση, την οδηγία για τις επενδυτικές υπηρεσίες, τις προτάσεις για την κεφαλαιακή επάρκεια, τις οδηγίες εταιρικού δικαίου για τις συγκεντρώσεις, για τη μεταφορά της εταιρικής έδρας και για την αποτίμηση στην εύλογη αξία. Όμως, μέχρι το καλοκαίρι, το κέντρο λήψης αποφάσεων για το Π.Δ.Χ.Υ. θα μετατεθεί στο Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, γιατί υπάρχουν 18 εκκρεμή μέτρα που αναμένουν έγκριση από αυτά. Παρότι εμφανίζονται προσυμφωνίες, υπάρχουν αντιρρήσεις για ορισμένα θέματα, τα οποία θα αποδείξουν εάν υπάρχει πραγματική πολιτική βούληση για την έγκαιρη ολοκλήρωση του Π.Δ.Χ.Υ., ενώ, καθοριστική σημασία θα έχει το αν τεθεί ταχέως σε εφαρμογή η απόφαση του της Στοκχόλμης για ένα πιο αποτελεσματικό ρυθμιστικό πλαίσιο της αγοράς κινητών αξιών.

Δεύτερον, υπάρχουν τρεις τομείς που εμπνέουν ανησυχία γιατί υπάρχει καθυστέρηση στην ολοκλήρωσή τους και είναι τα συνταξιοδοτικά ταμεία, το ηλεκτρονικό εμπόριο και η νομιμοποίηση προσόδων από παράνομες δραστηριότητες, δηλαδή ξέπλυμα χρημάτων. Και τρίτον, ορίστηκε ότι οι μελλοντικές εκθέσεις θα επισημαίνουν τα σημεία στα οποία διαπιστώνονται εμπόδια. Οι εκθέσεις προόδου της Επιτροπής στο εξής θα παρουσιάζουν μόνο γενικές αναφορές σχετικά με την εφαρμογή του προγράμματος δράσης, ενώ ο δείκτης Εφαρμογής του Προγράμματος Δράσης για τις Χρηματοπιστωτικές Υπηρεσίες (Ε.Π.Δ.Χ.Υ.) θα παρουσιάζει τα πραγματικά δεδομένα όσον αφορά την απαιτούμενη πρόοδο όλων των μέτρων του Π.Δ.Χ.Υ. συνολικά. Ο δείκτης Ε.Π.Δ.Χ.Υ. φανερώνει ότι η Επιτροπή παρέδωσε εγκαίρως τις περισσότερες προτάσεις της και ότι, μέχρι τα τέλη του 2001, θα έχει υποβάλει όλες σχεδόν τις προτάσεις της στα πλαίσια του Π.Δ.Χ.Υ.. Ωστόσο, ο δείκτης Ε.Π.Δ.Χ.Υ. για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο φανερώνει ορισμένες σωρευτικές καθυστερήσεις.

Σημειώνεται ότι τα μέτρα του Π.Δ.Χ.Υ. εμφανίζουν καλύτερη στοχοθέτηση και πραγματοποιούνται τα ζητήματα που πηγάζουν από τις τάσεις της αγοράς. Το Ευρωπαϊκό

Συμβούλιο της Στοκχόλμης επικύρωσε τα συμπεράσματα της έκθεσης Lamfalussy της ομάδας σοφών και είναι πλέον οριστικές οι προθεσμίες που τέθηκαν για την εφαρμογή του προγράμματος δράσης μέχρι το 2005. Υπάρχουν και ορισμένα άλλα θέματα που θα απαιτήσουν πολιτική μέριμνα σε πιο μακροχρόνια βάση. Ενδεικτικά αναφέρονται η κατάσταση προετοιμασίας του χρηματοπιστωτικού τομέα των υποψήφιων για ένταξη χωρών, καθώς και ένας νέος γύρος εμπορικών διαπραγματεύσεων. Στις μελλοντικές εκθέσεις, η Επιτροπή θα παρέχει πληροφορίες σχετικά με αυτά τα μακροχρόνια προβλήματα.

Η επόμενη **πέμπτη έκθεση** προόδου, η οποία κατατέθηκε από την Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων στις 30 Νοεμβρίου του 2001, φέρει τον τίτλο *Η Ευρώπη πρέπει να παρουσιάσει έγκαιρα μια ενοποιημένη ευρωπαϊκή χρηματοπιστωτική αγορά*³⁵. Εκεί περιέχονται τρία κεντρικά μηνύματα προς το Συμβούλιο ECOFIN. Πρώτον, ότι ο ενοποιημένος ευρωπαϊκός χρηματοπιστωτικός τομέας παραμένει περισσότερο απαραίτητος παρά ποτέ ως κινητήριος μοχλός για την ανάπτυξη ως πόλος σταθερότητας, για να καταπολεμηθεί η τρομοκρατία με την εξάλειψη οποιασδήποτε δυνατότητας για τους τρομοκράτες, να χρηματοδοτούν τις δραστηριότητές τους, δηλαδή να ενισχυθεί η νομοθεσία κατά της νομιμοποίησης των προσόδων από παράνομες δραστηριότητες και για να αξιοποιηθεί πλήρως η επικείμενη κυκλοφορία του ευρώ. Δεύτερον, ότι έχει σημειωθεί σημαντική πρόοδος, ωστόσο παραμένει η ανησυχία σχετικά με το ρυθμό που είναι απαραίτητος προκειμένου να υλοποιηθεί το πρόγραμμα δράσης εντός του προβλεπόμενου χρονοδιαγράμματος. Και τρίτον, ότι χρειάζεται μία ευρεία και κριτική μεσοπρόθεσμη αναθεώρηση του τι έχει πραγματοποιηθεί, των πλεονεκτημάτων από την ενοποίηση και του τι χρειάζεται ακόμη να γίνει, άρα πρέπει να ακολουθήσει πολιτική δράση.

Η Επιτροπή κατάρτισε ένα νέο χάρτη για την ενοποιημένη λιανική χρηματοπιστωτική αγορά σε συνεργασία με τα κράτη μέλη, η οποία περιλαμβάνει τρία σκέλη. Ένα σκέλος είναι το πρόγραμμα σύγκλισης των συμβατικών και μη συμβατικών κανόνων, ώστε να διασφαλισθεί η παροχή συγκρίσιμων και υψηλής ποιότητας πληροφοριών στους καταναλωτές, ενώ η οδηγία για την εξ αποστάσεως πώληση χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών και η ανακοίνωση για το ηλεκτρονικό εμπόριο θα αποτελέσουν πυλώνα για την πολιτική σε ό,τι αφορά τις πωλήσεις μέσω Internet. Ένα άλλο σκέλος είναι η βελτίωση της ασφάλειας των διασυνοριακών πληρωμών on-line με στόχο να προσφέρουν την απαραίτητη νομική ασφάλεια, ώστε να ενισχυθεί η εμπιστοσύνη

³⁵ COM(2001)712 ή

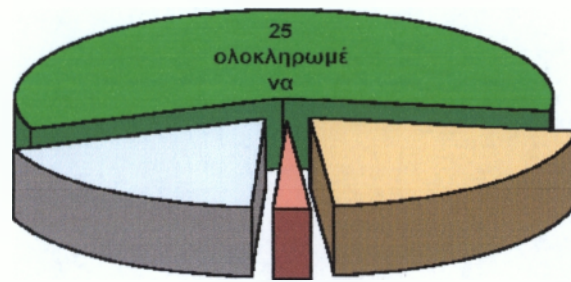
www.europa.eu.int/comm/internal_market/finances/docs/actionplan/index/progress5_el.pdf, 14/03/06

των καταναλωτών. Και, η ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ των εποπτικών αρχών του κράτους μέλους υποδοχής και του κράτους μέλους προέλευσης του παροχέα υπηρεσιών. Για την επίτευξη του χάρτη, η Επιτροπή θα αναλάβει ειδικότερα να βοηθήσει τα κράτη μέλη και τους παροχείς υπηρεσιών να συμμορφωθούν με την οδηγία για το ηλεκτρονικό εμπόριο και να προτείνει την αναθεώρηση και την ενημέρωση της οδηγίας σχετικά με την καταναλωτική πίστη.

Παρατηρείται, βέβαια, πρόοδος σε ορισμένους τομείς δράσης, όπως το γεγονός ότι επιτεύχθηκε πολιτική συμφωνία σχετικά με την πρόταση οδηγίας για την εξ αποστάσεως πώληση χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών. Ακόμα, εγκρίθηκε επίσημα το καταστατικό της ευρωπαϊκής εταιρείας και επίκειται επίσημη έγκριση των οδηγιών για τους Ο.Σ.Ε.Κ.Α. και το περιθώριο φερεγγυότητας των ασφαλιστικών επιχειρήσεων. Επίσης, επίκειται προώθηση πολιτικής συμφωνίας σχετικά με την οδηγία για τους ασφαλιστικούς ενδιάμεσους και σχετικά με την έκθεση σοφών³⁶, έχει δημιουργηθεί η βασική διάρθρωση της επιτροπής για τις κινητές αξίες.

Θα διατίθενται πλέον στο Internet λεπτομερή έγγραφα τα οποία θα ενημερώνονται τακτικά σχετικά με τα 42 μέτρα που προβλέπει το Π.Δ.Χ.Υ., ενώ, ως τα μέσα Δεκεμβρίου θα έχουν ήδη εφαρμοστεί 25 από τα μέτρα αυτά. Τα εννέα μέτρα είναι νομοθετικές πράξεις που έχουν εγκριθεί επίσημα από το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και τα υπόλοιπα 16 είναι αποφάσεις, ανακοινώσεις, συστάσεις ή εκθέσεις. Η Επιτροπή προετοιμάζει την υλοποίηση οκτώ νέων μέτρων, εκ των οποίων έξι είναι νομοθετικές προτάσεις.

³⁶ Η τελική έκθεση της Επιτροπής Σοφών, υπό την προεδρία του Alexandre Lamfalussy που δημοσιεύτηκε στις 15/02/01, διατίθεται στη διεύθυνση http://europa.eu.int/comm/internal_market/en/finances.htm

8 ΕΚΠΟΝΟΥΝΤΑΙ

απορρίφθηκε στο
ΕΚ/Συμβούλιο: Οδηγία
για τις δημόσιες
προσφορές εξαγοράς

**9 ΕΞΕΤΑΖΟΝΤΑΙ
ΣΤΟ
ΕΚ/ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ**

Τίτλος

Τροποποίηση της 4ης και 7ης οδηγίας για το εταιρικό δίκαιο
Οδηγία για την κεφαλαιακή επάρκεια των επενδυτικών εταιρειών και των
πιστωτικών ιδρυμάτων
14η οδηγία για το εταιρικό δίκαιο
Σύσταση για τις πρακτικές σε θέματα ελέγχου
Αναθεώρηση των κωδικών σε θέματα διακυβέρνησης των επιχειρήσεων

10η οδηγία για το εταιρικό δίκαιο
Οδηγία για την ενημέρωση της ΟΕΥ
τακτική ενημέρωση

Τίτλος

Οδηγία για τους ασφαλιστικούς ενδιάμεσους
Κανονισμός για τα διεθνή λογιστικά πρότυπα
για την εξ αποστάσεως πώληση των χρηματοπιστωτικών υπ
Οδηγία για τη φορολογία της αποταμίευσης
Οδηγία για τα επικουρικά συνταξιοδοτικά ταμεία

Οδηγία για τη χειραγώγηση της αγοράς
Οδηγία για τους χρηματοπιστωτικούς ομίλους
Οδηγία για τα ενημερωτικά δελτία
Οδηγία για τις εγγυήσεις

Διάγραμμα Α ΙΙ 1- Πορεία υλοποίησης του Π.Δ.Χ.Υ., Πέμπτη έκθεση προόδου της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, COM(2001)712, 30/11/01³⁷

Παραμένουν, ωστόσο, κάποιες ανησυχίες, όπως μία σοβαρή αρνητική εξέλιξη αποτέλεσε η απόρριψη από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο της πρότασης οδηγίας για τις δημόσιες προσφορές εξαγοράς. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο έχει αναγνωρίσει ότι πρόκειται για ένα ουσιώδες σημείο και γι' αυτό η Επιτροπή θα παρουσιάσει μία αναθεωρημένη πρόταση στις αρχές του 2002, μετά τη γνωμοδότηση της ομάδας εμπειρογνομόνων υψηλού επιπέδου, η οποία δημιουργήθηκε από την Επιτροπή το Σεπτέμβριο του 2001. Μια δεύτερη πηγή ανησυχίας, είναι η έλλειψη προόδου σχετικά με την πρόταση οδηγίας για τα επικουρικά συνταξιοδοτικά ταμεία, όμως πρέπει να πραγματοποιηθεί πρόοδος ώστε να επιτευχθεί πολιτική συμφωνία μέχρι την προθεσμία του 2002. Και μια τρίτη ανησυχία αφορά στις προτάσεις οδηγίας σχετικά με τα ενημερωτικά δελτία, τους χρηματοπιστωτικούς ομίλους, και την πρόταση κανονισμού για τα διεθνή λογιστικά πρότυπα.

Το χρονοδιάγραμμα εφαρμογής του Π.Δ.Χ.Υ. προβλέπει ότι για τις τράπεζες θα πρέπει να προχωρήσει η οδηγία για την κεφαλαιακή επάρκεια, ενώ για τις ασφάλειες προβλέπονται οι οδηγίες για τους ασφαλιστικούς ενδιάμεσους και για τα επικουρικά συνταξιοδοτικά ταμεία. Στον τομέα των κεφαλαιαγορών προβλέπεται ο κανονισμός για τα

³⁷ Ο.Ε.Υ. είναι η οδηγία για τις επενδυτικές υπηρεσίες

Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα, οι οδηγίες για τα ενημερωτικά δελτία και την χειραγώγηση της αγοράς, η τακτική ενημέρωση και οι οδηγίες για το εταιρικό δίκαιο, για τις εγγυήσεις και για τις επενδυτικές υπηρεσίες. Και τέλος, το χρονοδιάγραμμα για τα χρηματοπιστωτικά περιλαμβάνει τις οδηγίες για την εξ αποστάσεως εμπορία χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, για τη φορολογία της αποταμίευσης και για τους χρηματοπιστωτικούς ομίλους.

Η πέμπτη έκθεση όρισε ότι το Φεβρουάριο του 2002, θα πρέπει να εκπονήσει η Επιτροπή έναν ενδιάμεσο απολογισμό στον οποίο θα βασίζεται μία πολιτική επαναδέσμευσης υψηλού επιπέδου για το Πρόγραμμα Δράσης και το χρονοδιάγραμμα εφαρμογής του. Ο απολογισμός αυτός, ο οποίος πραγματοποιήθηκε στις 22 Φεβρουαρίου του 2002, υπογράμμισε ότι η χρηματοπιστωτική ενοποίηση θα αποφέρει πραγματικά οφέλη για τους ευρωπαίους πολίτες σε ό,τι αφορά την οικονομική ανάπτυξη, περισσότερες θέσεις εργασίας και διαρκή ευημερία.³⁸

Η επόμενη **έκτη έκθεση** της Επιτροπής, προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, εκπονήθηκε στις 3 Ιουνίου του 2005, υπό τον τίτλο *Το κλίμα βελτιώνεται - αλλά πρέπει να καταβληθούν ακόμη περισσότερες προσπάθειες*³⁹. Το Π.Δ.Χ.Υ. βρίσκεται πια στα μισά του χρονοδιαγράμματος για την εφαρμογή του, εφαρμόζοντας δράσεις στους τρεις στρατηγικούς στόχους που είχε θέσει από την αρχή για μια ενοποιημένη αγορά χονδρικής για τις υπηρεσίες, για να καταστούν προσβάσιμες και ασφαλείς οι αγορές λιανικής και για να θέσει κανόνες προληπτικής εποπτείας. Έχει, λοιπόν, επιτευχθεί σημαντική πρόοδος ώστε να τηρηθούν τα χρονοδιαγράμματα, με 26 μέτρα από τα 42 αρχικά να έχουν τεθεί πλήρως σε εφαρμογή.

Πιο συγκεκριμένα, επιτεύχθηκε συμβιβασμός με το Κοινοβούλιο σχετικά με την εφαρμογή των συστάσεων της έκθεσης Lamfalussy για τις κινητές αξίες, αλλά αναζητούνται τρόποι επίτευξης νομοθετικών συμφωνιών σε κάποια ζητήματα. Τα ζητήματα αυτά είναι, η τελική έγκριση του κανονισμού για τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα και οι οδηγίες για την εξ αποστάσεως εμπορία χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, για τις ασφάλειες και για τους ασφαλιστικούς ενδιάμεσους που προβλέπεται να εγκριθούν ως τον Ιούνιο 2002. Ακόμα, οι οδηγίες σχετικά με τη χειραγώγηση της αγοράς και τους χρηματοπιστωτικούς ομίλους, για τα οποία επιτεύχθηκε πολιτική συμφωνία στο Συμβούλιο στις 7 Μαΐου του 2002 και προβλέπεται έγκριση των προτάσεων εντός του

³⁸ Πληροφορίες στη διεύθυνση http://europa.eu.int/comm/internal_market/en/finances/actionplan/02-36.htm

³⁹ COM(2002)267 ή

www.europa.eu.int/comm/internal_market/finances/docs/actionplan/index/progress6_el.pdf, 14/03/06

2002 και οι οδηγίες σχετικά με τα επικουρικά συνταξιοδοτικά ταμεία και τα ενημερωτικά δελτία, για τα οποία μπορεί να επιτευχθεί πολιτική συμφωνία με τελική έγκριση ως τα τέλη του 2002 για την πρώτη και το 2003 για την δεύτερη.

Όμως, λαμβάνοντας υπ' όψιν τις γενικότερες εξελίξεις στην αγορά κατά τα τελευταία τρία έτη, προστέθηκαν πέντε ακόμη μέτρα, τα οποία πρέπει να ληφθούν υπ' όψιν και δεν περιλαμβάνονταν στο αρχικό πρόγραμμα. Τα μέτρα αυτά είναι η ανακοίνωση για την εκκαθάριση και το διακανονισμό, οι εργασίες για τα συστήματα εγγυήσεων στον τομέα των ασφαλειών, η εποπτεία της αντασφάλισης, η εμπειριστατωμένη εξέταση των κανόνων φερεγγυότητας στον τομέα των ασφαλειών και η οδηγία για το ζέπλυμα χρήματος.

Στην έκθεση αυτή τέθηκαν οι προτεραιότητες ενόψει του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Βαρκελώνης, ώστε να εφαρμοστεί ως το 2005 το Π.Δ.Χ.Υ. και ως το 2003 το πρόγραμμα για τις κινητές αξίες και τις αγορές επιχειρηματικών κεφαλαίων. Έτσι, το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο πρέπει να εγκρίνουν το 2002 τις οδηγίες για τη χειραγώγηση της αγοράς, τις εγγυήσεις, την εξ αποστάσεως εμπορία χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, τους ασφαλιστικούς ενδιάμεσους, τους χρηματοπιστωτικούς ομίλους και τα συνταξιοδοτικά ταμεία, και τον κανονισμό για τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα.

Οι ανησυχίες σχετικά με το γενικότερο ρυθμό της νομοθετικής διαδικασίας έχουν κάπως αμβλυνθεί, όμως, η οδηγία που αφορά στις εξαγορές θα αντιμετωπίσει τις τρεις κυριότερες ανησυχίες του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, για το θέμα των ισότιμων όρων ανταγωνισμού, τον ορισμό της δίκαιης τιμής και τη δυνατότητα να εξαγοράζει ο μέτοχος πλειοψηφίας μετόχους μειοψηφίας. Για τα θέματα αυτά η Επιτροπή θα υποβάλει την πρότασή της, το συντομότερο δυνατόν, μετά από συζητήσεις με πολλά ενδιαφερόμενα μέρη. Επίσης, η πρόοδος σχετικά με τα επικουρικά συνταξιοδοτικά ταμεία συνεχίζει να δημιουργεί ανησυχίες, όμως, υπάρχει πίεση για αναζήτηση συμφωνίας στο Συμβούλιο πριν από τα μέσα του 2002. Παραμένουν και άλλες πηγές ανησυχίας σε θέματα που σχετίζονται με τις ανάγκες των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, τα οποία θα πρέπει να επιλυθούν ώστε να εγκριθεί χωρίς χρονοτριβή η οδηγία για τα ενημερωτικά δελτία και στην ανάγνωση της οδηγίας για την εξ αποστάσεως εμπορία χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, για την οποία θα πραγματοποιηθεί ψηφοφορία τον Μάιο του 2002 κατά την οποία είτε θα ανοίξει ο δρόμος για ταχεία έγκριση, είτε θα οδηγήσει σε περίπλοκη διαδικασία συνδιαλλαγής.

Το συμπέρασμα της παρούσας οδηγίας ήταν, ότι η πρόοδος που σημειώθηκε στο Συμβούλιο και στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο για ορισμένες προτάσεις, κατέδειξε ότι η

πολιτική δέσμευση για εφαρμογή του Π.Δ.Χ.Υ. εντός των προβλεπόμενων προθεσμιών αρχίζει να μεταφράζεται σε πράξη με τη λήψη σταθερών πολιτικών αποφάσεων και η συμφωνία για τη διαδικασία Lamfalussy αποτέλεσε καθοριστική εξέλιξη στον τομέα αυτό. Ενώ, για όλα τα μέτρα οι συμφωνίες πρέπει να έχουν επιτευχθεί έως τα μέσα του 2004 το αργότερο ώστε να δοθεί στα κράτη μέλη ο απαιτούμενος χρόνος για την εφαρμογή. Θα πρέπει να εκπονηθεί ενδιάμεση έκθεση στα τέλη του 2002 και μέχρι τότε θα πρέπει να έχουν ολοκληρωθεί επιτυχώς οι 8 συμφωνίες που αναφέρθηκαν στη Βαρκελώνη.

Η **έβδομη έκθεση** της Επιτροπής εκπονήθηκε στις 2 Δεκεμβρίου του 2002 υπό τον τίτλο *Συναντώντας τις προτεραιότητες της Βαρκελώνης και υλοποίηση των βλέψεων μπροστά*⁴⁰.

Σύμφωνα με την έβδομη έκθεση, έχει πραγματοποιηθεί σημαντική πρόοδος για την ενοποίηση του τομέα ιδίως όσον αφορά τις υπηρεσίες επενδύσεων, την επάρκεια των ιδίων κεφαλαίων των τραπεζών και των επιχειρήσεων επενδύσεων, την εκκαθάριση και τον διακανονισμό, τη νέα πρόταση για τις δημόσιες προσφορές εξαγοράς, τα ενημερωτικά φυλλάδια, τα συνταξιοδοτικά ταμεία, τους χρηματοπιστωτικούς ομίλους ετερογενών δραστηριοτήτων και τις καταχρηστικές πρακτικές στην αγορά. Πράγματι, το σύνολο σχεδόν των μέτρων προτεραιότητας που καθορίστηκαν το 2001 έχουν πλέον εγκριθεί. Το κείμενο υπογραμμίζει ωστόσο ότι πρέπει να διατηρηθεί ο ίδιος ρυθμός προκειμένου να τηρηθεί η προθεσμία του 2005 που καθορίστηκε από το Π.Δ.Χ.Υ., παρά τα προβλήματα που αντιμετωπίζονται στις χρηματοπιστωτικές αγορές και την απώλεια εμπιστοσύνης εκ μέρους των καταναλωτών. Για να διασφαλιστεί η καλύτερη παρακολούθηση του Π.Δ.Χ.Υ., η Επιτροπή θα αναπτύξει σειρά δεικτών προκειμένου να ταξινομεί καλύτερα, κατά σειρά προτεραιότητας, τα μέτρα χρηματοπιστωτικής πολιτικής. Είναι επίσης επιθυμητό να επεκταθεί η μέθοδος Lamfalussy, η οποία επιτρέπει την ταχεία και ευέλικτη αντίδραση στις εξελίξεις της αγοράς, σε όλους τους χρηματοπιστωτικούς τομείς. Πρέπει τέλος να εκπονηθεί, από το 2003, σχέδιο δράσης για το εταιρικό δίκαιο περιλαμβανομένης της εταιρικής διακυβέρνησης.

Η **όγδοη έκθεση** της 3^{ης} Ιουνίου του 2003, φέρει τον τίτλο *Εννέα μήνες έμειναν για να παραδοθεί το Π.Δ.Χ.Υ.*⁴¹.

⁴⁰ Δεν έχει συνταχθεί COM και δεν διατίθεται στα ελληνικά από την Ε.Ε., διατίθεται στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

www.europa.eu.int/comnv/internal_market/finances/docs/actionplan/index/progress7_en.pdf. 15/03/05

⁴¹ Όπως προηγουμένως στη διεύθυνση:

www.europa.eu.int/comnv/internal_market/finances/docs/actionplan/index/progress8_en.pdf. 15/03/05

Σύμφωνα με την όγδοη έκθεση, οι γενικές δημοσιονομικές προοπτικές συνηγορούν υπέρ των πολιτικών επιχειρημάτων που υποστηρίζουν την ενοποίηση των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Πράγματι, μια τέτοια ενοποίηση μέσω του Π.Δ.Χ.Υ., θα συνέβαλε στην ενίσχυση της δημοσιονομικής σταθερότητας και της ακεραιότητας της αγοράς, θα επέτρεπε τη θέσπιση πλαισίου για την εφαρμογή κοινής ευρωπαϊκής νομοθεσίας στον χρηματοπιστωτικό τομέα καθώς και για τον έλεγχό του και θα διασφάλιζε την αρμονική ενσωμάτωση στο κανονιστικό σύστημα της Ευρωπαϊκής Ένωσης των νέων αγορών που θα διαθέτει η Ένωση μετά την διεύρυνση. Παρόλο που πολλά από τα απαιτούμενα νομοθετικά μέτρα για τη δημιουργία ενοποιημένης χρηματοπιστωτικής αγοράς έχουν ήδη θεσπιστεί, η έκθεση υπογραμμίζει ότι πρέπει να ολοκληρωθούν τα υπόλοιπα από τα εν λόγω μέτρα προκειμένου το Π.Δ.Χ.Υ. να έχει τεθεί πλήρως σε εφαρμογή μέχρι το 2005. Η Επιτροπή δεν προτίθεται να προτείνει βραχυπρόθεσμα νέο πλήρες πρόγραμμα μέτρων στον τομέα των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, αλλά θα εργαστεί για την επίτευξη δύο μεγάλων πολιτικών στόχων που απαιτούν αυξημένες προσπάθειες για τα προσεχή έτη: α) την ενιαία εφαρμογή και τον από κοινού έλεγχο, ιδίως με την δημιουργία δικτύων με συμμετοχή των αρχών για τον έλεγχο και τη ρύθμιση των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, β) παγκόσμια διάσταση για την ευρωπαϊκή χρηματοπιστωτική αγορά, ιδίως όσον αφορά τις σχέσεις με τις Ηνωμένες Πολιτείες.

Η όγδοη έκθεση συντάχθηκε κατά τη διάρκεια της ελληνικής προεδρίας του Συμβουλίου της Ε.Ε. και αφορά στις εξελίξεις, οι οποίες προωθήθηκαν από την ελληνική προεδρία. Οι κοινοτικές πράξεις που προωθήθηκαν αφορούν σε τρεις κυρίως θεματικές ενότητες την ενιαία κεφαλαιαγορά, την προστασία των καταναλωτών τραπεζικών υπηρεσιών και τη φορολογική δέσμη.

Ως προς την πρώτη θεματική ενότητα υπήρχαν εξελίξεις σε πέντε θέματα προς διαπραγμάτευση, όπως ότι υπήρξε υιοθέτηση της οδηγίας για τις πράξεις προσώπων που κατέχουν εμπιστευτικές πληροφορίες και τις πράξεις χειραγώγησης της αγοράς. Ακόμα, υποβλήθηκε κοινή θέση του Συμβουλίου επί της πρότασης οδηγίας σχετικά με το ενημερωτικό δελτίο που πρέπει να δημοσιεύεται κατά τη δημόσια προσφορά κινητών αξιών ή την εισαγωγή τους προς διαπραγμάτευση. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υπέβαλε πρόταση οδηγίας για την εναρμόνιση των απαιτήσεων διαφάνειας και πληροφόρησης των επενδυτών. Η πρόταση οδηγίας περί παροχής επενδυτικών υπηρεσιών και ρυθμιζόμενων αγορών είχε εξέλξη ως προς την διεύρυνση του καταλόγου των κύριων επενδυτικών υπηρεσιών για τα οποία αποσαφηνίστηκαν οι έννοιες της εκτέλεσης εντολών για

λογαριασμό πελατών, της επενδυτικής συμβουλής, της ρυθμιζόμενης αγοράς και του φορέα εκμετάλλευσης της αγοράς κι έτσι προβλέπεται επίτευξη πολιτικής συμφωνίας με τελικό χρονικό ορίζοντα τον Οκτώβριο του 2003. Και τέλος στο θέμα της πρότασης οδηγίας για τις δημόσιες προτάσεις εξαγοράς υποβλήθηκε νέα συμβιβαστική πρόταση ως προς τη δυνατότητα των μετόχων να αποφασίζουν για τη λήψη αμυντικών μέτρων μετά την κοινοποίηση μιας δημόσιας πρότασης εξαγοράς και ως προς τις περιπτώσεις που δεν δικαιούται η υπό εξαγορά εταιρία να αντιτάξει έναντι του προτεινόντος περιορισμούς που αφορούν στη μεταβίβαση τίτλων και στα δικαιώματα ψήφου.

Ως προς τη δεύτερη θεματική ενότητα, εκκρεμεί η πρόταση οδηγίας για την εναρμόνιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων που διέπουν τις πιστώσεις που χορηγούνται σε καταναλωτές. Γι' αυτήν έχουν διασαφηνιστεί οι θέσεις των κρατών μελών σχετικά με την καθιέρωση της αρχής της μέγιστης εναρμόνισης για τις μορφές πίστωσης και ιδίως την ενυπόθηκη πίστη, καθώς επίσης και για τις απαιτήσεις που πρέπει να πληρούνται από τους μεσίτες πιστώσεων, αλλά θα συνεχιστεί η επεξεργασία της πρότασης. Και τέλος για την τρίτη θεματική ενότητα, επιτεύχθηκε συμβιβαστική λύση, η οποία επέτρεψε την τελική υιοθέτηση της οδηγίας για τη φορολόγηση των υπό μορφή τόκων εισοδημάτων από αποταμιεύσεις, εκδόθηκε οδηγία για την κατάργηση της παρακράτησης φόρου στην πηγή και τα δικαιώματα συνδεδεμένων επιχειρήσεων και η καθιέρωση ενός κώδικα δεοντολογίας για την φορολογία των επιχειρήσεων είναι θέμα το οποίο δεν ολοκληρώθηκε.⁴²

Στη συνέχεια της κίνησης για την εκπόνηση του Π.Δ.Χ.Υ. έρχεται η *ένατη έκθεση*, η οποία ολοκληρώθηκε στις 25 Νοεμβρίου του 2003 υπό τον τίτλο *Το Π.Δ.Χ.Υ. μπαίνει στην τελική ευθεία*⁴³.

Η τελευταία αυτή ενδιάμεση έκθεση καταλήγει στο συμπέρασμα ότι το Π.Δ.Χ.Υ., του οποίου η ολοκλήρωση έχει προβλεφθεί για το 2005, αποτέλεσε έναν από τους κινητήριους μοχλούς της ανάπτυξης της ευρωπαϊκής αγοράς κεφαλαίων. Το Π.Δ.Χ.Υ. βελτίωσε τις προοπτικές βιώσιμης ανάπτυξης μέσω των επενδύσεων και των προοπτικών για την απασχόληση. Έχει σημειωθεί περαιτέρω πρόοδος στην έκδοση των νομοθετικών μέτρων που προβλέπονται από το εν λόγω πρόγραμμα και συγκεκριμένα για τις οδηγίες για τη φορολόγηση των εισοδημάτων από αποταμιεύσεις, για τις προοπτικές, για τις καταχρηστικές πρακτικές στην αγορά και τη νέα δομή οργάνωσης σε όλους τους τομείς

⁴² Γκόρτσος Χ., *Αξιολόγηση του έργου της ελληνικής προεδρίας για τον χρηματοπιστωτικό τομέα*, Δελτίο Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών 1928-2003, σελ.21-27

⁴³ www.europa.eu.int/comm/internal_market/finances/docs/actionplan/index/progress9_en.pdf, 15/03/05

των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών. Ωστόσο, στην έκθεση υπογραμμίζεται ότι λόγω των εκλογών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και της διεύρυνσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το Μάιο και τον Ιούλιο του 2004, είναι σημαντικό να επιτευχθεί συμφωνία κατά τη διάρκεια των προσεχών τεσσάρων μηνών για σημαντικά εναπομένοντα προς έγκριση μέτρα του Π.Δ.Χ.Υ. τα οποία είναι συγκεκριμένα η οδηγία για τις επενδυτικές υπηρεσίες, η οδηγία για τη διαφάνεια και η οδηγία για τις δημόσιες προσφορές εξαγοράς. Τέλος, ιδιαίτερη έμφαση δίδεται στην εν λόγω έκθεση στις πρωτοβουλίες που έχει αναλάβει η Επιτροπή για να αξιολογήσει την τρέχουσα κατάσταση ολοκλήρωσης των ευρωπαϊκών χρηματοπιστωτικών αγορών.⁴⁴

Τέλος, η **δέκατη έκθεση** της Επιτροπής εκδοθείσα στις 2 Ιουνίου του 2004, έχει τον τίτλο *Στροφή στη γωνία: Προετοιμάζοντας την πρόκληση της επόμενης φάσης της σταδιακής ανάμειξης της ευρωπαϊκής κεφαλαιαγοράς*.⁴⁵

Το Π.Δ.Χ.Υ. ολοκληρώθηκε κατά ένα μεγάλο μέρος του, με υιοθέτηση των 39 από τα 42 μέτρα που είχε αρχικά θέσει, στην προθεσμία του 2004. Ενώ δύο περαιτέρω μέτρα εγκρίθηκαν κατά τη διάρκεια του 2005, φέρνοντας το ποσοστό ολοκλήρωσης στο 98%. Το Π.Δ.Χ.Υ. έχει αποτελέσει αντικείμενο ιδιαίτερης ανάλυσης από διάφορα συμβαλλόμενα μέρη, συμπεριλαμβανομένων των δέκα εκθέσεων της Επιτροπής, της έκθεσης της Επιτροπής Χρηματοοικονομικών Υπηρεσιών για την χρηματοπιστωτική ολοκλήρωση, των εκθέσεων των τεσσάρων Ανεξάρτητων Ομάδων Εμπειρογνομόνων για την ευρωπαϊκή χρηματοπιστωτική ολοκλήρωση και της έκθεσης της Επιτροπής Οικονομικών και Νομισματικών Υποθέσεων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σχετικά με την επικρατούσα κατάσταση της ολοκλήρωσης των χρηματοπιστωτικών αγορών της Ε.Ε..

Τώρα που η τελευταία προθεσμία για την ολοκλήρωση του Π.Δ.Χ.Υ. έχει ολοκληρωθεί, είναι σημαντικό για λόγους πολιτικής υπευθυνότητας να αξιολογηθούν αντικειμενικά τα μέτρα του Π.Δ.Χ.Υ. σε δύο εκθέσεις αξιολόγησης. Η **πρώτη έκθεση αξιολόγησης** του Π.Δ.Χ.Υ. υποβλήθηκε στις 7 Νοεμβρίου του 2005 και αναλύει τον τρόπο με τον οποίο υιοθετήθηκαν τα διάφορα νομοθετικά και μη νομοθετικά μέτρα και εξετάζει το πλαίσιο των διαδικασιών και τις μεθόδους εργασίας.

Η **δεύτερη έκθεση αξιολόγησης**, η οποία αναμένεται να υποβληθεί στο διάστημα 2006 με 2008, όταν θα έχουν εφαρμοστεί όλα τα μέτρα του Π.Δ.Χ.Υ., ώστε να υπάρχει η δυνατότητα να αξιολογηθούν, θα ασχοληθεί με τον οικονομικό αντίκτυπο των διαφόρων μέτρων που θεσπίζονται στο πλαίσιο του Π.Δ.Χ.Υ..

⁴⁴ www.europa.eu.int/comm/internal_market/finances/docs/actionplan/index/progress10_en.pdf, 15/03/05

⁴⁵ Όπως ηλεκτρονική διεύθυνση...

Β. ΠΑΡΟΥΣΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΣΤΙΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ

Παρουσιάζονται οι ευρωπαϊκές χρηματοπιστωτικές αγορές, όπως αυτές δημιουργήθηκαν μετά την εφαρμογή των σχετικών ευρωπαϊκών πολιτικών και οι μελλοντικές προβλέψεις για την εξέλιξή τους.

Ι. ΤΟ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

Η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι κάτι περισσότερο από μια απλή συνομοσπονδία χωρών, αλλά δεν είναι ομοσπονδιακό κράτος. Στην πραγματικότητα, είναι κάτι τελείως νέο και μοναδικό στην ιστορία. Το πολιτικό της σύστημα εξελίσσεται εδώ και 50 χρόνια και βασίζεται σε ένα σύνολο συνθηκών, βάσει των οποίων, τα κράτη μέλη της Ένωσης παραχωρούν μέρος της εθνικής κυριαρχίας τους στα κοινά θεσμικά όργανα που αντιπροσωπεύουν όχι μόνο τα εθνικά τους συμφέροντα αλλά και το συλλογικό συμφέρον τους.

Οι ιδρυτικές συνθήκες αποτελούν αυτό που είναι γνωστό ως πρωτογενής νομοθεσία ή δίκαιο, δηλαδή την πηγή της κοινοτικής νομιμότητας στην οποία υπάγονται όλες οι άλλες πηγές. Με βάση αυτές τις συνθήκες θεσπίζονται πάρα πολλές νομοθετικές πράξεις, γνωστές ως παράγωγο ή δευτερογενές δίκαιο, οι οποίες έχουν άμεση επίπτωση στην καθημερινή ζωή των πολιτών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το παράγωγο δίκαιο αποτελείται κυρίως από κανονισμούς, οδηγίες και αποφάσεις⁴⁶

Ο κανονισμός εξομοιώνεται με το νόμο ή την κανονιστική πράξη γενικού περιεχομένου της εσωτερικής έννομης τάξης κι έχει γενική ισχύ, σύμφωνα με τη Συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, άρθρο 249, εδάφιο 2. Δεν έχει συγκεκριμένους, εξατομικευμένους αποδέκτες, αλλά απευθύνεται σε κατηγορίες αποδεκτών αορίστως και συνολικώς. Ο κανονισμός είναι δεσμευτικός προς όλα τα μέρη του και δε μπορεί να εφαρμοστεί επιλεκτικά, αλλά ισχύει άμεσα σε κάθε κράτος μέλος. Παράγει από μόνος του, αυτομάτως, έννομες συνέπειες στην εσωτερική έννομη τάξη των κρατών μελών, όπως ένας εθνικός νόμος, γεννά άμεσα δικαιώματα και υποχρεώσεις για

⁴⁶ Πώς λειτουργεί η Ένωση. www.europa.eu.int/abc/lessons/index4_el.htm. 06/01/06

τους υπηκόους των κρατών μελών. Όμως, δεν απαιτείται διαδικασία για την ενσωμάτωση, εκτός εάν ο ίδιος προβλέπει τη λήψη εθνικών μέτρων για την εφαρμογή του.

Η οδηγία δεσμεύει κάθε κράτος μέλος, στο οποίο απευθύνεται, όσον αφορά το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα, αλλά αφήνει την επιλογή του τύπου και των μέσων στην αρμοδιότητα των εθνικών αρχών. Είναι ένα είδος κοινοτικού νόμου-πλαίσιου που προσφέρεται ιδιαίτερα για την εναρμόνιση των νομοθεσιών. Έχει συγκεκριμένο περιεχόμενο, εξαιρετικά λεπτομερές στους τεχνικούς τομείς, αλλά μπορεί να είναι εξαιρετικά ασαφής σε άλλους, γεγονός που δημιουργεί προβλήματα ερμηνείας και δεν επιτρέπει στα κράτη μέλη να είναι βέβαιοι ότι έχουν εκπληρώσει ορθώς τις υποχρεώσεις τους. Τα μέτρα εφαρμογής της οδηγίας, την μεταφέρουν στην εσωτερική έννομη τάξη, σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις του εθνικού δικαίου κάθε κράτους μέλους, σε ορισμένη προθεσμία για τη λήψη των μέτρων εφαρμογής, προβλεπόμενη από την οδηγία.

Η απόφαση έχει συνήθως τον χαρακτήρα διοικητικής πράξης και είναι δεσμευτική προς όλα τα μέρη της για τους αποδέκτες που ορίζει. Αποδέκτες μπορεί να είναι είτε κράτη μέλη, είτε νομικά πρόσωπα, αλλά είτε και φυσικά πρόσωπα. Τα κράτη αποδέκτες της απόφασης οφείλουν να λάβουν τα αναγκαία μέτρα εφαρμογής. Η άμεση ισχύς της, αν και δεν προβλέπεται ρητά από τη Σ.Ε.Κ., πρέπει να θεωρείται αυτονόητη.⁴⁷

Εκτός από αυτές τις νομικές διατάξεις, των οποίων η εφαρμογή είναι αναγκαστική για τα κράτη μέλη, τους κοινοτικούς θεσμούς ή και τους υπηκόους, το Συμβούλιο και η Επιτροπή υιοθετούν συστάσεις, γνώμες και ψηφίσματα. Οι συστάσεις υποδεικνύουν κάποια ενέργεια ή συμπεριφορά στους παραλήπτες τους, οι γνώμες εκτιμούν κάποια κατάσταση ή ορισμένα γεγονότα στην Κοινότητα ή στα κράτη μέλη και επιτρέπουν στους κοινοτικούς θεσμούς να εκφράζονται χωρίς να δημιουργούν δικαιώματα και υποχρεώσεις και τα ψηφίσματα είναι μη υποχρεωτικά αλλά δηλώνουν μια πολιτική βούληση ενέργειας σε κάποιο θέμα ή τομέα.

Γενικά το κοινοτικό δίκαιο ισχύει ομοιόμορφα και απαρέγκλιτα στο σύνολο της Κοινότητας και δε μπορεί να ακυρωθεί από το ειδικό δίκαιο ενός κράτους μέλους. Κατά την πάγια νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου, αυτό το δίκαιο υπερισχύει του εθνικού, ακόμα και του συνταγματικού δικαίου των κρατών μελών, είτε είναι προηγούμενο είτε επόμενο της κοινοτικής νομοθεσίας.

Οι διατάξεις του παράγωγου κοινοτικού τραπεζικού δικαίου, αφορούν σε όλα τα κοινοτικά πιστωτικά ιδρύματα, ενώ τα ιδρύματα ηλεκτρονικού χρήματος διέπονται από

⁴⁷ Τσουντας Κ., *Ε.Ο.Κ. - Δίκαιο - Θεσμοί - Όργανα, Ευρωπαϊκή Ένωση: Θεσμοί και πολιτικές*, σελ.61-63.

την οδηγία για την ανάληψη, την άσκηση και την προληπτική εποπτεία της δραστηριότητας ιδρύματος ηλεκτρονικού χρήματος. Από την εφαρμογή των εν λόγω διατάξεων εξαιρούνται μόνο οι κεντρικές τράπεζες των κρατών μελών, τα γραφεία ταχυδρομικών επιταγών και τα ορισμένα ειδικά αναφερόμενα πιστωτικά ιδρύματα.⁴⁸

Άλλωστε, η κοινή αγορά είναι ένα στάδιο της οικονομικής ολοκλήρωσης, το οποίο σύμφωνα με μια απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου, αποβλέπει στην εξάλειψη όλων των εμποδίων στις ενδοκοινοτικές συναλλαγές ώστε να υπάρξει συγχώνευση των εθνικών αρχών σε μια ενιαία αγορά, η οποία να πλησιάζει όσο γίνεται τις συνθήκες μιας πραγματικής εσωτερικής αγοράς.⁴⁹

Χρηματοπιστωτική ολοκλήρωση καλείται η διαδικασία που οδηγεί στη δημιουργία ενός ενιαίου χώρου ανάμεσα σε δύο ή περισσότερα κράτη κάτω από ορισμένες προϋποθέσεις. Αρχικά, οι θετικοί αποταμιευτές, δηλαδή οι οικονομικές μονάδες που κατοικούν ή διαμένουν σε ένα κράτος, να έχουν άμεση πρόσβαση στις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες και τις κεφαλαιαγορές των άλλων κρατών, προκειμένου να είναι σε θέση να αποκομίσουν τον επωφελέστερο γι' αυτούς συνδυασμό κινδύνου - απόδοσης που είναι εφικτός μέσα στον ενιαίο χώρο. Επίσης, οι αρνητικοί αποταμιευτές, δηλαδή οι οικονομικές μονάδες που χρειάζονται δανεικά κεφάλαια για τη χρηματοδότηση παραγωγικών επενδύσεων και καταναλωτικών αγαθών, που κατοικούν ή διαμένουν σε ένα κράτος να έχουν ελεύθερη πρόσβαση στις κεφαλαιαγορές και τους ενδιάμεσους χρηματοπιστωτικούς φορείς των άλλων κρατών για την άντληση δανειακών κεφαλαίων. Και τέλος, οι ενδιάμεσοι χρηματοπιστωτικοί φορείς με καταστατική έδρα σε ένα κράτος να είναι ελεύθεροι να παρέχουν τις υπηρεσίες τους χωρίς διοικητικούς περιορισμούς σε θετικούς και αρνητικούς αποταμιευτές που κατοικούν ή διαμένουν σε άλλα κράτη.

Απαραίτητη προϋπόθεση για την επίτευξη χρηματοπιστωτικής ολοκλήρωσης είναι η απελευθέρωση της κίνησης κεφαλαίων μέσα στον ενιαίο χώρο, καθώς και η κατάργηση των εμποδίων αναφορικά με τη διενέργεια διασυνοριακών χρηματοπιστωτικών συναλλαγών και την εγκατάσταση ενδιάμεσων χρηματοπιστωτικών φορέων στην επικράτεια άλλων κρατών. Ταυτόχρονα, η ομαλή λειτουργία της ολοκληρωμένης αγοράς προϋποθέτει την εφαρμογή μέτρων που να είναι ικανά να διασφαλίζουν την πρόληψη κρίσεων στις αγορές και τα τραπεζικά συστήματα, την προστασία των καταναλωτών χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, την απρόσκοπτη διενέργεια διασυνοριακών συναλλαγών

⁴⁸ Δημόπουλος Γ.- Μπαλτάς Ν.- Χασσίδ Ι. επ., *Εισαγωγή στις ευρωπαϊκές σπουδές, Τόμος Β', Οικονομική Ολοκλήρωση και πολιτικές*, σελ.142, Γκόρτσος Χ. *Ο ενιαίος χρηματοπιστωτικός χώρος*.

⁴⁹ Μούσης Ν., *Εγχειρίδιο Ευρωπαϊκής Πολιτικής*, σελ.38-40, 78.

με μέσα πληρωμών και τη συνδρομή συνθηκών ανταγωνιστικής ισότητας ανάμεσα σε όλους τους ενδιαμέσους χρηματοπιστωτικούς φορείς που λειτουργούν στον ενιαίο χώρο, παρέχουν ομοειδείς υπηρεσίες και εκτίθενται σε ομοειδείς κινδύνους.⁵⁰

Στην παρούσα εργασία εξετάζουμε την ενιαία ευρωπαϊκή αγορά χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, συνεπώς θα πρέπει να δούμε πιο αναλυτικά την περιγραφή των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών. Οι χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες, λοιπόν, αποσκοπούν στην πραγματοποίηση ή τη διευκόλυνση πληρωμών ανεξάρτητα από τη φύση της συναλλαγής, τρέχουσα πράξη ή πράξη σε κεφάλαιο. Ακόμα, αποσκοπούν στη διαμεσολάβηση είτε με μετατροπή προθεσμιών, επιτοκίων ή νομισμάτων, όπως στην περίπτωση των δανειοδοτικών ή δανειοληπτικών μέσων, είτε χωρίς καμία μετατροπή, επιτρέποντας ή διευκολύνοντας μια κίνηση κεφαλαίου, όπως στην περίπτωση δραστηριοτήτων μεσιτείας, έκδοσης τίτλων ή πράξεων σε χρηματιστήρια αξιών. Τέλος, αποσκοπούν στη φύλαξη ή τη διαχείριση χρηματιστηριακών περιουσιακών στοιχείων για λογαριασμό τρίτων. Σε ελεύθερο πλαίσιο μπορεί να θεωρηθεί ότι οι χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες περιλαμβάνουν τη λειτουργία των αγορών τίτλων και τον τομέα ασφαλίσεων.⁵¹

Για την αποφυγή παρανοήσεων, διευκρινίζεται ότι επενδυτική υπηρεσία είναι κάθε υπηρεσία που σχετίζεται με χρηματιστηριακές πράξεις ή με κινητές αξίες που αποτελούν αντικείμενο διαπραγμάτευσης στις αγορές χρήματος και κεφαλαίου.

Καθ' ότι οι εταιρίες που απαρτίζουν τον τραπεζικό τομέα αποτελούν το μεγαλύτερο κομμάτι των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών από πλευρά μεγέθους απασχολούμενων κεφαλαίων και προσωπικού, η βαρύτητα της συζήτησης για τις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες πέφτει συχνά στις τράπεζες. Όμως, πρέπει να λάβουμε υπ' όψιν ότι κάθε τι που ισχύει για τις τράπεζες, ισχύει κατ' επέκταση και στα λοιπά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα.

Ο όρος τράπεζα προέρχεται από τη λέξη τραπέζι, κοινώς πάγκος, πίσω από το οποίο στέκονταν οι νομισμανταλλάκτες, οι αργυραμοιβοί, για να ασκήσουν το επάγγελμά τους. Σήμερα, ο όρος τράπεζα χρησιμοποιείται για να ορίσει την εμπορική επιχείρηση που κερδοσκοπεί πάνω στο χρήμα και την πίστωση, δεχόμενη, κατ' επάγγελμα, καταθέσεις χρημάτων ή άλλων αξιών⁵², χορηγεί πιστώσεις και παρέχει όσες άλλες υπηρεσίες προβλέπονται από την άδεια λειτουργίας της.⁵³

⁵⁰ Δημόπουλος Γ.- Μπαλτάς Ν.- Χασσιδ Ι. επ., *Εισαγωγή στις ευρωπαϊκές σπουδές, Τόμος Β', Οικονομική Ολοκλήρωση και πολιτικές*, σελ.136-137, κείμενο του Γκόρτσου Χ., *Ο ενιαίος χρηματοπιστωτικός χώρος*.

⁵¹ Servais D., *Ενας ευρωπαϊκός χρηματοπιστωτικός χώρος*, σελ.35.

⁵² Βελέντζας Γ., *Δίκαιο τραπεζικών συμβάσεων*, σελ. 49-51

⁵³ Ένωση Ελληνικών Τραπεζών, *Κώδικας Τραπεζικής Δεοντολογίας*, σελ.9-10.

Αλλά, τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα είναι οι οργανισμοί οι οποίοι συναποτελούν το χρηματοπιστωτικό σύστημα κάθε χώρας. Πιστωτικό ίδρυμα, όρος του κοινοτικού δικαίου που χρησιμοποιείται αντί της λέξης τράπεζα, είναι η επιχείρηση της οποίας η δραστηριότητα συνίσταται στο να δέχεται καταθέσεις από το κοινό ή άλλα επιστρεπτέα κεφάλαια και να χορηγεί πιστώσεις για λογαριασμό της. Χρηματοδοτικό ίδρυμα είναι η επιχείρηση η οποία δεν είναι πιστωτικό ίδρυμα και της οποίας η δραστηριότητα συνίσταται στην απόκτηση συμμετοχών ή στην άσκηση μιας ή περισσότερων από τις δραστηριότητες της Δεύτερης Τραπεζικής Οδηγίας. Είναι αξιοσημείωτο ότι ως προς το σημείο αυτό η ελληνική τραπεζική νομοθεσία είχε ήδη εναρμονιστεί με την κοινότητα, πριν ακόμα υιοθετηθεί η Δεύτερη Τραπεζική Οδηγία.⁵⁴

Για τη δημιουργία ενός ενιαίου χρηματοπιστωτικού χώρου, απαιτείται οι διατάξεις του θεσμικού του πλαισίου να διέπουν τη συμπεριφορά των επιχειρήσεων που επιθυμούν να εισαχθούν για διαπραγμάτευση και στη συνέχεια έχουν στις οργανωμένες αγορές χρήματος και κεφαλαίου εισηγμένες μετοχές και ομολογίες έκδοσής τους. Ακόμα, πρέπει να διέπουν τη διασυνοριακή δραστηριότητα των χρηματοπιστωτικών φορέων, όπως τα πιστωτικά και τα χρηματοδοτικά ιδρύματα.⁵⁵

Στην περίπτωση της Ελλάδας, το χρηματοπιστωτικό σύστημα αποτελείται από την Κεντρική Τράπεζα, δηλαδή την Τράπεζα της Ελλάδος, τις λουπές εμπορικές τράπεζες και τα καταστήματα ξένων τραπεζών που λειτουργούν στη χώρα, το Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο, το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων, τις ασφαλιστικές εταιρίες, τα χρηματιστήρια, τις εταιρίες αμοιβαίων κεφαλαίων, τις χρηματιστηριακές εταιρίες, τις εταιρίες επενδύσεων χαρτοφυλακίου, τις Εταιρίες Λήψης και Διαβίβασης Εντολών (Ε.Λ.Δ.Ε.), τις εταιρίες πιστωτικών καρτών και καταναλωτικής πίστης, τις εταιρίες χρηματοδοτικής μίσθωσης (Leasing), τις εταιρίες πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων (Factoring), τις εταιρίες Venture Capital, τους πιστωτικούς συνεταιρισμούς και τις συνεταιριστικές τράπεζες⁵⁶, τις εταιρίες αμοιβαίων εγγυήσεων, τα ταμεία αντεγγύησης, τα ανταλλακτήρια συναλλάγματος και τις εταιρίες διαμεσολάβησης στις διατραπεζικές αγορές.⁵⁷

⁵⁴ Τραγάκης Γ., *Τραπεζική επιστήμη: Θεωρία και πράξη*, Σειρά: Διεθνής τραπεζική. Η θεσμική θεμελίωση της κοινής τραπεζικής αγοράς, Η δεύτερη τραπεζική οδηγία και οι άλλες βασικές πηγές του τραπεζικού και χρηματοπιστωτικού δικαίου της Ε.Ο.Κ., σελ. 19-20.

⁵⁵ Δημόπουλος Γ - Μπαλάς Ν. - Χασσιόδ Ι. επ., *Εισαγωγή στις ευρωπαϊκές σπουδές*, Τόμος Β', Οικονομική Ολοκλήρωση και πολιτικές, σελ. 135, κείμενο του Γκόρτσου Χ., Ο ενιαίος χρηματοπιστωτικός χώρος.

⁵⁶ Κουπούζος Δ., *Διοίκηση χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών*, σελ. 29-30.

⁵⁷ Καταστατικό, www.bankofgreece.gr/publications/pdf/katastatiko.pdf, 03/04/04, άρθρο 55Α

Σύμφωνα με στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος, το Μάρτιο του 2004 λειτουργούσαν στην Ελλάδα 37 πιστωτικά ιδρύματα, δηλαδή τράπεζες, με έδρα την Ελλάδα, 15 υποκαταστήματα Π.Ι. με έδρα σε κράτος μέλος της Ε.Ε., 6 υποκαταστήματα Π.Ι. με έδρα σε χώρα εκτός της Ε.Ε. και 2 Π.Ι. τα οποία έχουν εξαιρεθεί από την εφαρμογή του Ν.2076/92 για το καθεστώς της ενιαίας άδειας λειτουργίας, κοινοτικό διαβατήριο της 2^{ης} τραπεζικής οδηγίας, τα οποία είναι το Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο και το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων.⁵⁸

Σημειώνεται ότι ο νόμος 2076/1992 θωρακίζει θεσμικά τη χρηματοπιστωτική αγορά, απαγορεύοντας σε πρόσωπα ή επιχειρήσεις που δεν είναι πιστωτικά ιδρύματα, να δέχονται καταθέσεις χρημάτων ή άλλων αξιών από το κοινό. Ορίζει ότι τα πιστωτικά ιδρύματα μπορούν να συσταθούν και να λειτουργήσουν μόνο ως ανώνυμες τραπεζικές εταιρίες ή συνεταιριστικές τράπεζες και προβλέπει την ανάκληση της άδειας λειτουργίας ενός πιστωτικού ιδρύματος λόγω έλλειψης επαρκών ιδίων κεφαλαίων. Ακόμα, εισάγει την έννοια της χρηστής και συνετής διαχείρισης και προβλέπει τον έλεγχο από την Τράπεζα της Ελλάδος της φερεγγυότητας, ρευστότητας, κεφαλαιακής επάρκειας και τη συγκέντρωση κινδύνων. Επίσης, απαιτεί από τις τράπεζες διοικητική και λογιστική οργάνωση και εσωτερικό έλεγχο και υποχρεώνει τους ιδρυτές τραπεζών να γνωστοποιούν στην Τράπεζα της Ελλάδος την ταυτότητα των μετόχων, φυσικών και νομικών προσώπων, οι οποίοι κατέχουν πάνω από το 10% της συμμετοχής στο κεφάλαιο και να υποβάλλουν δήλωση για την προέλευση των χρηματικών μέσων των μετόχων και τέλος υποχρεώνει κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο που επιθυμεί να αποκτήσει ειδική συμμετοχή, άνω του 10%, σε πιστωτικό ίδρυμα να το γνωστοποιεί στην Τράπεζα της Ελλάδος.⁵⁹

Η τράπεζα, η οποία στηρίζει το τραπεζικό, και όχι μόνο, σύστημα στην Ελλάδα είναι η Τράπεζα της Ελλάδος, η οποία ως Κεντρική Τράπεζα της χώρας είναι η τράπεζα του δημοσίου και των άλλων τραπεζών.⁶⁰ Ο βασικός στόχος της Κ.Τ. είναι η εξασφάλιση της σωστής λειτουργίας του χρηματοπιστωτικού συστήματος η οποία επιτυγχάνεται με σωστή οργάνωση και κατάλληλες ρυθμίσεις.

Σύμφωνα με το καταστατικό, πρωταρχικός σκοπός της Τράπεζας είναι η διασφάλιση της σταθερότητας του γενικού επιπέδου των τιμών ως αναπόσπαστο μέρος του Ε.Σ.Κ.Τ. και με την επιφύλαξη αυτού του σκοπού στηρίζει τη οικονομική πολιτική της κυβέρνησης.

⁵⁸ Πίνακας Πιστωτικών Ιδρυμάτων, www.bankofgreece.gr/bank/pdf/ID_GrossBorder.pdf, 03/04/04

⁵⁹ Ντόγκκας Δ., Σκέψεις για την αναγκαία σταθεροποιητική και αναπτυξιακή πολιτική και το ρόλο της Τράπεζας της Ελλάδος ενόψει της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης, σελ. 54-55.

⁶⁰ Πολυχρονόπουλος Γ. και Κορρές Γ., Βασικές αρχές οικονομίας & Διοίκησης, σελ. 101

Οι λογαριασμοί και οι καταστάσεις της καταρτίζονται με βάση τις ισχύουσες διατάξεις της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας για το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών.⁶¹

Σκοπός της είναι η λειτουργία της με όσο το δυνατόν μικρότερο τραπεζικό και κοινωνικό κόστος για την ανάπτυξη της εθνικής οικονομίας, για αυτό και εναρμονίζονταν με την κυβερνητική πολιτική, με την ένταξή της, όμως, στο Ε.Σ.Κ.Τ. έχει ανεξαρτητοποιηθεί από την κυβέρνηση. Η νέα αυτή εποχή της Ε.Ε., με την κοινοτική νομοθεσία, θωράκισε θεσμικά τη χρηματοπιστωτική αγορά, ενισχύοντας τη φερεγγυότητα του θεσμικού πλαισίου των Κ.Τ. κι έτσι ο ρόλος των Κ.Τ. έχει αναβαθμιστεί τόσο θεσμικά όσο και στην πράξη, με τρόπο που συμβάλλει στη βελτίωση της ζωής των πολιτών.⁶² Συνεπώς, η πολιτική του Ε.Σ.Κ.Τ. για ανεξάρτητη ιδιωτική Κ.Τ. με άσκηση δημόσιων εξουσιών και έλεγχο από την κυβέρνηση και την Ε.Ε. είναι μάλλον η καλύτερη μορφή για μία Κ.Τ.

Η Τράπεζα της Ελλάδος εξακολουθεί να είναι υπεύθυνη για την εποπτεία του τραπεζικού συστήματος της χώρας και τη διαφύλαξη της σταθερότητας του χρηματοπιστωτικού τομέα.⁶³ Από την υιοθέτηση του ευρώ ως εθνικό νόμισμα οι κύριες αρμοδιότητες της Τράπεζας είναι να:

α) Ασκεί την εποπτεία των Πιστωτικών Ιδρυμάτων (Π.Ι.) και άλλων επιχειρήσεων και οργανισμών του χρηματοπιστωτικού τομέα της ελληνικής οικονομίας.

β) Προωθεί και επιβλέπει την ομαλή λειτουργία των συστημάτων πληρωμών, καθώς και συστημάτων διαπραγμάτευσης, διακανονισμού και εκκαθάρισης εξωχρηματιστηριακών συναλλαγών επί τίτλων και λοιπών χρηματοπιστωτικών μέσων.

γ) Εκδίδει τραπεζογραμμάτια τα οποία κυκλοφορούν ως νόμιμο χρήμα.

δ) Ενεργεί ως ταμίας και εντολοδόχος του Δημοσίου.⁶⁴

Επίσης, η Τράπεζα απόκτησε δύο νέες αρμοδιότητες:

ε) Ασκεί εποπτεία στα ελληνικά Π.Ι. που εδρεύουν στην ελληνική επικράτεια, αλλά αναπτύσσουν τραπεζική δραστηριότητα στην κοινοτική αλλοδαπή, είτε διασυνοριακά, είτε με μόνιμη εγκατάστασή τους εκεί.

στ) Ελέγχει τη δραστηριότητα των χρηματοδοτικών ιδρυμάτων που λειτουργούν ως θυγατρικές ελληνικών Π.Ι., αλλά με εγκατάσταση σε άλλο κράτος μέλος της Ε.Ε.

⁶¹ Καταστατικό, άρθρα 4, 54Α, 55Α.

⁶² Ομιλία του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος κ. Νικολάου Χ. Γκαργκάνα στην εκδήλωση για την επέτειο των 75 χρόνων από την έναρξη λειτουργίας της Τράπεζας (03/11/03), www.bankofgreece.gr/announcements/speeches.asp, 03/04/04

⁶³ Ντόγκας Δ., Σκέψεις για την αναγκαιότητα σταθεροποιητικής και αναπτυξιακής πολιτικής και το ρόλο της Τράπεζας της Ελλάδος ενόψει της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης, σελ. 50

⁶⁴ Καταστατικό, άρθρο 2

Όμως, από 1^η Ιανουαρίου του 1993 που τέθηκε σε εφαρμογή η ενιαία ευρωπαϊκή αγορά, η Τράπεζα της Ελλάδος έχασε την εποπτική της εξουσία αναφορικά με τα Π.Ι. άλλων κρατών μελών που εγκαθίστανται στην ελληνική επικράτεια, διατηρώντας την μόνο σε θέματα ρευστότητας και εφαρμογής μέτρων νομισματικής πολιτικής. Την διατηρεί, επίσης, για όλα τα Π.Ι. που έχουν την έδρα τους σε τρίτες, εκτός Ε.Ε., χώρες.

Συγκεκριμένα, τα ελληνικά πιστωτικά ιδρύματα επιτρέπεται να συσταθούν και να λειτουργούν μόνο με τη μορφή της ανώνυμης εταιρίας και κατ' εξαίρεση με τη μορφή αμιγούς πιστωτικού συνεταιρισμού. Η κατ' επάγγελμα αποδοχή καταθέσεων χρημάτων ή άλλων επιστρεπτέων κεφαλαίων από το κοινό απαγορεύεται σε πρόσωπα ή σε επιχειρήσεις που δεν αποτελούν πιστωτικά ιδρύματα, ενώ η αντίστοιχη απαγόρευση της κατ' επάγγελμα χορήγησης δανείων ή πιστώσεων προς το κοινό υπήχθη σε καθεστώς αδειοδότησης της Τράπεζας της Ελλάδος. Οι όροι για τη χορήγηση της σχετικής άδειας καθορίζονται με Πράξη του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος. Η άδεια αυτή αφορά στη χορήγηση δανείων ή πιστώσεων με οποιονδήποτε τρόπο, συμπεριλαμβανομένης της εκδόσεως πιστωτικών καρτών, για τη διάθεση αγαθών ή την παροχή υπηρεσιών είτε από την ίδια τη διαθέτουσα το αγαθό ή την υπηρεσία επιχείρηση είτε από επιχείρηση συνδεδεμένη με αυτήν, ή στενά με αυτή συνεργαζόμενη.

Η διαδικασία για τη χορήγηση άδειας λειτουργίας πιστωτικού ιδρύματος καθορίζεται στο Ν. 2076/92, άρθρα 5, 6, 7 και 17. Οι βασικές προϋποθέσεις είναι οι ακόλουθες :

1. Υποβολή αίτησης στην Τράπεζα της Ελλάδος, συνοδευόμενη από πρόγραμμα επιχειρηματικής δραστηριότητας για το είδος, την έκταση των εργασιών και το χρονοδιάγραμμα επίτευξης των στόχων του πιστωτικού ιδρύματος, καθώς και για το πλαίσιο της διοικητικής και λογιστικής οργάνωσής του και των διαδικασιών εσωτερικού ελέγχου.

2. Κατά τη διακριτική ευχέρεια της Τράπεζας της Ελλάδος, κατάθεση ισόποσης με το μετοχικό κεφάλαιο του από ίδρυση πιστωτικού ιδρύματος εγγυητικής επιστολής αναγνωρισμένου πιστωτικού ιδρύματος, η οποία επιστρέφεται μετά την κατάθεση του μετοχικού κεφαλαίου στην Τράπεζα της Ελλάδος ή την κοινοποίηση τυχόν απορριπτικής απόφασης της Τράπεζας της Ελλάδος.

3. Γνωστοποίηση στην Τράπεζα της Ελλάδος της ταυτότητας των μετόχων, φυσικών ή νομικών προσώπων, που θα κατέχουν ειδική συμμετοχή στο πιστωτικό ίδρυμα, δηλαδή άμεση ή έμμεση κατοχή τουλάχιστον του 10% του κεφαλαίου ή των δικαιωμάτων ψήφου του πιστωτικού ιδρύματος Σε περίπτωση που οι μέτοχοι με ειδική συμμετοχή είναι λιγότεροι από δέκα γνωστοποιείται η ταυτότητα των δέκα μεγαλύτερων μετόχων.

4. Γνωστοποίηση στην Τράπεζα της Ελλάδος της ταυτότητας δύο τουλάχιστον προσώπων κατοίκων Ελλάδος, που θα είναι υπεύθυνα για τον καθορισμό του προσανατολισμού της δραστηριότητας του πιστωτικού ιδρύματος και διαθέτουν την απαιτούμενη κατάρτιση και εμπειρία, όπως αυτή προκύπτει από προϋπηρεσία σε θέσεις ανάλογης ευθύνης κατά προτίμηση σε πιστωτικά ή χρηματοδοτικά ιδρύματα. Ένα τουλάχιστον από τα ως άνω πρόσωπα θα συμμετέχει ως μέλος στο Διοικητικό Συμβούλιο του πιστωτικού ιδρύματος.

5. Υποβολή δήλωσης για την προέλευση των χρηματικών μέσων των μετόχων.

6. Πριν τη χορήγηση της άδειας θα πρέπει να κατατεθεί στην Τράπεζα της Ελλάδος το αρχικό κεφάλαιο.

Η συγχώνευση των πιστωτικών ιδρυμάτων πραγματοποιείται είτε με απορρόφηση, με την οποία εξομοιώνεται και η εξαγορά, είτε με σύσταση νέας εταιρίας. Ο Υπουργός Ανάπτυξης εκδίδει την εγκριτική απόφαση της συγχώνευσης, σύμφωνα με τις διατάξεις της νομοθεσίας περί ανωνύμων εταιριών, αφού έχει προηγηθεί η έγκριση της συγχώνευσης από την Τράπεζα της Ελλάδος. Τα πιστωτικά ιδρύματα που συγχωνεύονται γνωστοποιούν στην Τράπεζα της Ελλάδος τις περί συγχωνεύσεως αποφάσεις των διοικητικών συμβουλίων τους, συνοδευόμενες από το σχέδιο σύμβασης συγχωνεύσεως και τις κατά περίπτωση προβλεπόμενες επ' αυτού εκθέσεις και από το πρόγραμμα επιχειρηματικής δραστηριότητας για το είδος και την έκταση των εργασιών, καθώς και για τη διοικητική και λογιστική οργάνωση και τις διαδικασίες εσωτερικού ελέγχου του πιστωτικού ιδρύματος που προέρχεται από τη συγχώνευση.

Η Τράπεζα της Ελλάδος, εντός δύο μηνών από την υποβολή όλων των ανωτέρω στοιχείων ή εντός έξι μηνών επί συγχωνεύσεως δια συστάσεως νέου πιστωτικού ιδρύματος, εγκρίνει τη συγχώνευση ή την αρνείται με αιτιολογημένη απόφασή της. Αυτό γίνεται, εάν, λόγω της συγχώνευσης είτε καθίσταται ανεπαρκής η διοικητική ή και η λογιστική οργάνωση ή οι διαδικασίες εσωτερικού ελέγχου του πιστωτικού ιδρύματος που προέρχεται από τη συγχώνευση, είτε δεν πληρούνται ως προς το πιστωτικό αυτό ίδρυμα οι αρχές και οι κανόνες που διέπουν την εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων και ιδίως οι κανόνες που ισχύουν ως προς τη συγκέντρωση κινδύνων ή την κεφαλαιακή επάρκεια των πιστωτικών ιδρυμάτων.

Ομοίως απαιτείται προηγούμενη έγκριση της Τράπεζας της Ελλάδος επί διασπάσεως πιστωτικών ιδρυμάτων και για την έγκυρη απόκτηση από λειτουργούν πιστωτικό ίδρυμα κλάδου, μέρους ή τμήματος της επιχείρησης ή υποκαταστημάτων άλλου λειτουργούντος πιστωτικού ιδρύματος, εφόσον επέρχεται αύξηση του ενεργητικού του

επωφελούμενου ή του αποκτώντος πιστωτικού ιδρύματος κατά ποσοστό 10% και άνω ή αύξηση του συνολικού αριθμού των υποκαταστημάτων και θυρίδων του.

Τα πιστωτικά ιδρύματα που έχουν την έδρα τους σε χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή σε χώρα που έχει κυρώσει τη Συμφωνία για τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο, μπορούν να εγκαθίστανται μέσω υποκαταστημάτων ή να παρέχουν χωρίς εγκατάσταση διασυννοριακές υπηρεσίες στην Ελλάδα, χωρίς να απαιτείται έγκριση της Τράπεζας της Ελλάδος. Εφόσον, όμως, οι δραστηριότητες που προτίθενται να ασκήσουν καλύπτονται από την άδεια λειτουργίας που έχουν λάβει από τις αρμόδιες αρχές της χώρας καταγωγής και εποπτεύονται από αυτές με βάση τις αντίστοιχες οδηγίες της Ε.Ε..

Η εγκατάσταση υλοποιείται με γνωστοποίηση της αρμόδιας εποπτικής αρχής της χώρας καταγωγής προς την Τράπεζα της Ελλάδος. Η γνωστοποίηση περιλαμβάνει την επωνυμία του πιστωτικού ιδρύματος, τη διεύθυνση του υποκαταστήματος στη χώρα υποδοχής, τα ονόματα των υπευθύνων για τη διεύθυνση του υποκαταστήματος, στοιχεία που αναφέρονται στην οικονομική κατάσταση του πιστωτικού ιδρύματος, όπως, ύψος ιδίων κεφαλαίων και συντελεστή φερεγγυότητας, το πρόγραμμα δραστηριοτήτων, στο οποίο αναγράφονται μεταξύ άλλων το είδος των εργασιών τις οποίες σχεδιάζει να ασκήσει το υποκατάστημα και η οργανωτική του δομή, καθώς και το σύστημα εγγύησης καταθέσεων στη χώρα καταγωγής, εφόσον το σύστημα αυτό καλύπτει και τις καταθέσεις στο υποκατάστημα στην Ελλάδα.

Η ίδρυση υποκαταστήματος στην Ελλάδα πιστωτικού ιδρύματος που εδρεύει σε χώρα εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή σε χώρα που δεν έχει κυρώσει τη Συμφωνία για τον Ε.Ο.Χ., γίνεται με βάση την αρχή της αμοιβαιότητας ως προς την ίδρυση, υπό τους ακόλουθους όρους και προϋποθέσεις:

α) Υποβολή αίτησης του πιστωτικού ιδρύματος στην Τράπεζα της Ελλάδος.

β) Ελάχιστο αρχικό κεφάλαιο.

γ) Γνωστοποίηση στην Τράπεζα της Ελλάδος της επωνυμίας του πιστωτικού ιδρύματος και της διεύθυνσης του υποκαταστήματος στη χώρα υποδοχής.

δ) Υποβολή στην Τράπεζα της Ελλάδος στοιχείων, όπως βιογραφικό σημείωμα, απόσπασμα ποινικού μητρώου και δύο συστατικών επιστολών για δύο υπεύθυνα πρόσωπα που θα έχουν την ευθύνη της διεύθυνσης του Υποκαταστήματος, θα κατοικούν μόνιμα στην Ελλάδα και θα διαθέτουν επαρκή επαγγελματική κατάρτιση και εμπειρία.

ε) Υποβολή στην Τράπεζα της Ελλάδος προγράμματος δραστηριοτήτων στο οποίο θα αναγράφονται μεταξύ άλλων το είδος των εργασιών τις οποίες σχεδιάζει να ασκήσει το

υποκατάστημα, οι οποίες πρέπει να καλύπτονται από την άδεια λειτουργίας του πιστωτικού ιδρύματος στη χώρα καταγωγής και η οργανωτική του δομή.

στ) Ανακοίνωση στην Τράπεζα της Ελλάδος πληροφοριών ως προς το σύστημα εγγύησης καταθέσεων στη χώρα καταγωγής, εφόσον το σύστημα αυτό καλύπτει και τις καταθέσεις στο υποκατάστημα στην Ελλάδα.

ζ) Γνωστοποίηση από την αρμόδια αρχή της χώρας καταγωγής των ιδίων κεφαλαίων και του συντελεστή κεφαλαιακής επάρκειας του πιστωτικού ιδρύματος.

η) Υποβολή στην Τράπεζα της Ελλάδος της έγγραφης συναίνεσης της Κεντρικής Τράπεζας της χώρας καταγωγής του πιστωτικού ιδρύματος για την επέκτασή του στην Ελλάδα. Το πιστωτικό ίδρυμα υποβάλλει τυχόν πρόσθετα στοιχεία και πληροφορίες που θα του ζητηθούν από την Τράπεζα της Ελλάδος, προκειμένου αυτή να διαμορφώσει σαφή εικόνα για τη δραστηριότητά του. Τέτοια στοιχεία μπορεί να είναι ως προς την οικονομική του ευρωστία, την κεφαλαιακή του επάρκεια έναντι του πιστωτικού κινδύνου και των κινδύνων αγοράς και την τήρηση ορίων για τα μεγάλα χρηματοδοτικά ανοίγματα

Για την ίδρυση Γραφείου Αντιπροσωπείας στην Ελλάδα από πιστωτικά ιδρύματα με έδρα σε τρίτη χώρα, απαιτείται η έγκριση της Τράπεζας της Ελλάδος κατόπιν υποβολής αιτήματος του αλλοδαπού πιστωτικού ιδρύματος με ειδική αναφορά στο σκοπό της ίδρυσης και λειτουργίας του Γραφείου Αντιπροσωπείας και πληροφορίες για το Διευθυντή του Γραφείου, όπως ταυτότητα και εμπειρία. Η ίδρυση Γραφείου Αντιπροσωπείας πιστωτικού ιδρύματος με έδρα σε χώρες της Ε.Ε., για την εγκατάστασή του στην Ελλάδα ισχύει η ίδια διαδικασία με ανάλογη προσαρμογή καθώς αναγνωρίζεται το γεγονός της εποπτείας από εποπτική αρχή της Ε.Ε.

Ο σκοπός ενός Γραφείου Αντιπροσωπείας είναι η συλλογή γενικών εμπορικών και οικονομικών πληροφοριών που αφορούν την Ελλάδα προκειμένου να χρησιμοποιηθούν από το Κεντρικό Κατάστημα, τα υποκαταστήματα και τους πελάτες του αλλοδαπού πιστωτικού ιδρύματος, η προώθηση και η ενθάρρυνση ξένων επενδύσεων στην Ελλάδα και η γενική εκπροσώπηση του πιστωτικού ιδρύματος και των συμφερόντων του στην Ελλάδα. Όμως, το Γραφείο Αντιπροσωπείας δεν επιτρέπεται σε καμία περίπτωση να εκτελεί οποιαδήποτε μορφή τραπεζικής εργασίας.

Απαιτούμενα στοιχεία για την ίδρυση Γραφείου Αντιπροσωπείας στην Ελλάδα από τράπεζα με έδρα σε τρίτη χώρα, είναι:

1. Αίτηση της Τράπεζας με ειδική αναφορά στο σκοπό της ίδρυσης και της λειτουργίας του Γραφείου Αντιπροσωπείας, και πληροφορίες σχετικά με το Διευθυντή του Γραφείου, ταυτότητα, εμπειρία.

2. Ένα απόσπασμα από τα πρακτικά του Διοικητικού Συμβουλίου της Τράπεζας αναφορικά με την τοποθέτηση του Διευθυντή στο Γραφείο Αντιπροσωπείας στην Ελλάδα.

3. Πιστοποιητικό από τις εποπτεύουσες αρχές της χώρας αναφορικά με το αν η Τράπεζα έχει συσταθεί νόμιμα στη χώρα που εδρεύει και υπόκειται στην εποπτεία τους, ότι η Τράπεζα λειτουργεί χωρίς προβλήματα καθώς και εάν αυτό απαιτείται από τη νομοθεσία της χώρας, ότι δεν έχουν αντίρρηση για το άνοιγμα αυτού του Γρ. Αντιπροσωπείας στην Ελλάδα.

4. Δήλωση της Τράπεζας πως η ίδρυση του Γραφείου Αντιπροσωπείας είναι σύμφωνη με το Καταστατικό της και ότι η ίδρυση του Γραφείου Αντιπροσωπείας στην Ελλάδα είναι σύμφωνη με τον νόμο της χώρας καταγωγής.

5. Συνοπτικό Βιογραφικό σημείωμα, απόσπασμα Ποινικού Μητρώου Τύπου Α' και πιστοποιητικό μη πτώχευσης για το Διευθυντή του Γραφείου. Όλα τα πιστοποιητικά πρέπει να έχουν εκδοθεί από νομίμως εξουσιοδοτημένα πρόσωπα, να έχουν επισήμως επικυρωθεί και μεταφρασθεί.

Η Τράπεζα της Ελλάδος ασκεί την εποπτεία επί των πιστωτικών ιδρυμάτων που εδρεύουν στην Ελλάδα περιλαμβανομένων των υποκαταστημάτων τους στην αλλοδαπή, καθώς και επί των υποκαταστημάτων πιστωτικών ιδρυμάτων που εδρεύουν σε τρίτες, εκτός Ε.Ε., χώρες. Στόχοι της εποπτείας είναι η σταθερότητα και αποτελεσματικότητα του πιστωτικού συστήματος και γενικότερα του χρηματοπιστωτικού τομέα της οικονομίας. Επίσης, η εποπτεία αποβλέπει στη διαφάνεια των διαδικασιών και των όρων των συναλλαγών των υποκειμένων σ' αυτή.

Η Τράπεζα της Ελλάδος δύναται να ανακαλεί την άδεια λειτουργίας ενός πιστωτικού ιδρύματος στις ακόλουθες περιπτώσεις:

α. Όταν το πιστωτικό ίδρυμα δεν κάνει χρήση της άδειας μέσα σε διάστημα δώδεκα μηνών από τη χορήγησή της, εκτός αν η άδεια παρέχει μεγαλύτερη προθεσμία, παραιτείται ρητώς από αυτήν, ή έχει πάψει να ασκεί την δραστηριότητά του για χρονική περίοδο μεγαλύτερη των έξι μηνών.

β. Όταν η άδεια λειτουργίας έχει χορηγηθεί με βάση ψευδείς, ανακριβείς ή παραπλανητικές δηλώσεις.

γ. Όταν το πιστωτικό ίδρυμα δεν διαθέτει επαρκή ίδια κεφάλαια και δεν προσφέρει πλέον την εγγύηση ότι δύναται να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις του έναντι των πιστωτών του και ιδιαίτερα δεν διασφαλίζει πλέον τα επιστρεπτέα κεφάλαια που του εμπιστεύτηκαν.

δ. Όταν το πιστωτικό ίδρυμα δεν εκπληρώνει πλέον τους όρους, σύμφωνα με τους οποίους χορηγήθηκε η άδεια λειτουργίας.

ε. όταν το πιστωτικό ίδρυμα δεν μπορεί ή αρνείται να αυξήσει τα ίδια κεφάλαιά του, παρακαλύει με οποιονδήποτε τρόπο τον έλεγχο ή παραβαίνει διατάξεις νόμων, αποφάσεων ή κανονισμών των νομισματικών αρχών.⁶⁵

Η Τράπεζα της Ελλάδος μετέχει στο Ε.Σ.Κ.Τ. από 1η Ιανουαρίου του 2001, η συναλλαγματική πολιτική ασκείται από αυτήν και είναι αρμόδια για την εφαρμογή της ενιαίας νομισματικής πολιτικής στην Ελλάδα⁶⁶. Όμως, από το χρονικό σημείο που υιοθετεί το ενιαίο ευρωπαϊκό νόμισμα ευρώ ως το εθνικό νόμισμα της χώρας, το 2002, ως μέλος της οικογένειας του ευροσυστήματος, και κατά την άσκηση των καθηκόντων που απορρέουν από τις αρμοδιότητές της, ενεργεί σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές και οδηγίες της Ε.Κ.Τ.⁶⁷ Επίσης, από την ίδρυση του Ε.Σ.Κ.Τ., συμβάλλει στην εκπλήρωση των υποχρεώσεων της Ε.Κ.Τ. για υποβολή εκθέσεων, όπως ορίζει ο νόμος 2548/1997 στα άρθρα 3 και 4.

Με την ένταξη της Ελλάδος στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση και σύμφωνα με το νόμο 2842/27.09.00 το σύστημα διαχείρισης του ενιαίου νομισματικού συστήματος, έχει ως ακόλουθα: το εκδοτικό προνόμιο ασκείται από την Ε.Κ.Τ., η άσκηση νομισματικής πολιτικής γίνεται από το Ε.Σ.Κ.Τ., η χάραξη συναλλαγματικής πολιτικής ασκείται από το Συμβούλιο ECOFIN σε σύνθεση υπουργών κρατών μελών χωρίς παρέκκλιση, η εφαρμογή συναλλαγματικής πολιτικής ασκείται από την Ε.Κ.Τ., η προληπτική εποπτεία πιστωτικών ιδρυμάτων ασκείται από την εθνική εποπτική αρχή και η εποπτεία συστημάτων πληρωμών ασκείται από τις εθνικές Κ.Τ..⁶⁸

Η Τράπεζα της Ελλάδος, Επίσης, είναι υπεύθυνη να διασφαλίζει την ομαλή λειτουργία του συστήματος πληρωμών, το οποίο τελεί υπό τη διαχείρισή της και είναι τμήμα του Διευρωπαϊκού Αυτοματοποιημένου Συστήματος Ταχείας Μεταφοράς Κεφαλαίων σε Συνεχή Χρόνο, TARGET.⁶⁹

Στην Ευρωπαϊκή Ένωση η δομή του χρηματοπιστωτικού συστήματος αποτελείται από το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών (Ε.Σ.Κ.Τ.) και το Ευρωσύστημα. Το Ε.Σ.Κ.Τ. αποτελείται από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (Ε.Κ.Τ.) και τις εθνικές Κεντρικές Τράπεζες όλων των κρατών μελών της Ε.Ε., σύμφωνα με το άρθρο 107, παράγραφος 1 της συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Ενώ, το

⁶⁵ Ίδρυση και εποπτεία πιστωτικών ιδρυμάτων, www.bankofgreece.bank/index.htm, 03/04/04

⁶⁶ Βελέντζας Γ., *Τραπεζικός κώδικας*, σελ. 229

⁶⁷ Βελέντζας Γ., *Δίκαιο πιστωτικών ιδρυμάτων*, σελ. 114-117

⁶⁸ Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, *Βασικές αρχές των απλών τραπεζικών εργασιών: Καταθέσεις, Επενδύσεις, Διαμεσολαβητικές εργασίες, Συνάλλαγμα*, σελ. 9.

⁶⁹ Ντόγκας Δ., *Σκέψεις για την αναγκαία σταθεροποιητική και αναπτυξιακή πολιτική και το ρόλο της Τράπεζας της Ελλάδος ενόψει της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης*, σελ.50.

Ευρωσύστημα αποτελείται από την Ε.Κ.Τ. και τις εθνικές Κ.Τ. των χωρών που έχουν υιοθετήσει το ευρώ, δηλαδή της ζώνης του ευρώ. Το Ε.Σ.Κ.Τ. και το Ευρωσύστημα θα συνυπάρχουν για όσο διάστημα υπάρχουν κράτη μέλη που δεν ανήκουν στη ζώνη του ευρώ.

Η Ε.Κ.Τ. και το Ε.Σ.Κ.Τ., ιδρύθηκαν την 1^η Ιουνίου του 1998 με το Καταστατικό του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, στα πλαίσια της έναρξης του τρίτου σταδίου της Οικονομικής και Νομισματικής Κοινότητας.⁷⁰

Στο σημείο αυτό θα δούμε την ιστορική διαδρομή ως τη δημιουργία και λειτουργία της Ε.Κ.Τ. και του Ε.Σ.Κ.Τ. διαμέσου της δημιουργίας της Ο.Ν.Ε., για να γίνει πιο κατανοητός ο οραματισμός και η λειτουργικότητά τους. Τον Ιούνιο του 1988, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο επιβεβαίωσε τον στόχο της σταδιακής υλοποίησης της Ο.Ν.Ε. και ανέθεσε σε μια επιτροπή, υπό την προεδρία του Jacques Delors, του τότε Προέδρου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, να μελετήσει και να προτείνει συγκεκριμένα στάδια, τα οποία θα οδηγούσαν στην εν λόγω ένωση.

Η επιτροπή απαρτιζόταν από τους διοικητές των εθνικών κεντρικών τραπεζών της Ε.Κ., τον Alexandre Lamfalussy, ο οποίος τότε κατείχε τη θέση του Γενικού Διευθυντή της Τράπεζας Διεθνών Διακανονισμών, τον Niels Thygesen, Καθηγητή Οικονομικών στη Δανία, και τον Miguel Boyer, τότε πρόεδρο της Banco Exterior de España. Αποτέλεσμα των εργασιών αυτής της επιτροπής ήταν η Έκθεση Delors, σύμφωνα με την οποία η οικονομική και νομισματική ένωση θα έπρεπε να επιτευχθεί σε τρία ξεχωριστά, αλλά εξελικτικά στάδια.

Με βάση την Έκθεση Delors, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Μαδρίτης της 26 με 27 Ιουνίου του 1989, αποφάσισε ότι το πρώτο στάδιο υλοποίησης της οικονομικής και νομισματικής ένωσης θα ξεκινούσε την 1η Ιουλίου του 1990, ημερομηνία κατά την οποία καταργήθηκαν κατ' αρχήν όλοι οι περιορισμοί στην κυκλοφορία κεφαλαίων ανάμεσα στα κράτη μέλη.

Η διεξαγωγή διαβουλεύσεων και η προώθηση του συντονισμού στον τομέα της νομισματικής πολιτικής των κρατών μελών με στόχο την επίτευξη της σταθερότητας των τιμών, ανατέθηκαν στην Επιτροπή των Διοικητών των κεντρικών τραπεζών των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας, με απόφαση του Συμβουλίου της 12ης

⁷⁰ Η Ε.Κ.Τ., το Ε.Σ.Κ.Τ. και το Ευρωσύστημα. www.ecb.org/escb/html/index.el.html, 06/01/06.

Μαρτίου του 1990. Η Επιτροπή των Διοικητών, από τη σύστασή της τον Μάιο του 1964, είχε διαδραματίσει ολοένα και πιο σημαντικό ρόλο στη νομισματική συνεργασία.

Επειδή το διαθέσιμο χρονικό διάστημα ήταν σχετικά σύντομο και τα καθήκοντα που έπρεπε να αναληφθούν πολύπλοκα, η Επιτροπή των Διοικητών ανέλαβε και τις προπαρασκευαστικές εργασίες για το Τρίτο Στάδιο της Ο.Ν.Ε.. Πρώτα έπρεπε να εντοπιστούν όλα τα θέματα που έπρεπε να τεθούν υπό εξέταση σε αρχικό στάδιο, να θεσπιστεί ένα πρόγραμμα εργασίας έως τα τέλη του 1993 και να προσδιοριστούν καταλλήλως τα καθήκοντα που θα αναλάμβαναν οι υπάρχουσες υποεπιτροπές και ομάδες εργασίας οι οποίες είχαν συσταθεί για το σκοπό αυτό.

Για την υλοποίηση του δεύτερου και του τρίτου Σταδίου, ήταν απαραίτητη η αναθεώρηση της Συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας, η Συνθήκη της Ρώμης, προκειμένου να θεσπιστεί η απαραίτητη θεσμική δομή. Για το σκοπό αυτό, συγκλήθηκε μια Διακυβερνητική Διάσκεψη για την Ο.Ν.Ε., η οποία πραγματοποιήθηκε το 1991.

Οι διαπραγματεύσεις κατέληξαν στη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση, η οποία εγκρίθηκε το Δεκέμβριο του 1991 και υπεγράφη στο Μάαστριχτ στις 7 Φεβρουαρίου του 1992. Ωστόσο, επειδή καθυστέρησε η διαδικασία κύρωσης η Σ.Ε.Ε. ετέθη τελικά σε ισχύ την 1η Νοεμβρίου του 1993. Η Σ.Ε.Ε. τροποποίησε τη Συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας μετονομάζοντάς την σε Συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και εισήγαγε, μεταξύ άλλων, το Πρωτόκολλο για το καταστατικό του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας και το Πρωτόκολλο για το καταστατικό του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Ιδρύματος (Ε.Ν.Ι.).

Η ίδρυση του Ε.Ν.Ι. την 1η Ιανουαρίου του 1994 σηματοδότησε την έναρξη του δεύτερου σταδίου της Ο.Ν.Ε. και, κατά συνέπεια, τη διάλυση της Επιτροπής των Διοικητών. Το Ε.Ν.Ι. αποτέλεσε ένα μεταβατικό στάδιο, το οποίο αντανάκλυνε επίσης την κατάσταση της νομισματικής ολοκλήρωσης στο εσωτερικό της Κοινότητας. Το Ε.Ν.Ι. δεν έφερε καμία ευθύνη για την άσκηση της νομισματικής πολιτικής στην Ευρωπαϊκή Ένωση, αφού αυτή αποτελούσε αποκλειστικό δικαίωμα των εθνικών αρχών. Επιπλέον, δεν είχε καμία αρμοδιότητα παρέμβασης στις αγορές συναλλάγματος.

Τα δύο κύρια καθήκοντα του Ε.Ν.Ι. ήταν να ενισχύσει τη συνεργασία μεταξύ των κεντρικών τραπεζών και το συντονισμό των νομισματικών πολιτικών και να αναλάβει τις αναγκαίες προετοιμασίες για την ίδρυση του Ε.Σ.Κ.Τ., για την άσκηση της ενιαίας νομισματικής πολιτικής και για τη δημιουργία ενιαίου νομίσματος στο τρίτο στάδιο.

Για το σκοπό αυτό, το Ε.Ν.Ι. αποτέλεσε ένα βήμα διαβουλεύσεων, καθώς και ανταλλαγής απόψεων και πληροφοριών για θέματα πολιτικής. Επιπλέον, προσδιόρισε το κανονιστικό, οργανωτικό και υλικοτεχνικό πλαίσιο που χρειαζόταν το Ε.Σ.Κ.Τ. για την άσκηση των καθηκόντων του στο τρίτο στάδιο.

Τον Δεκέμβριο του 1995, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο συμφώνησε να ονομάσει ευρώ την ευρωπαϊκή νομισματική μονάδα, η οποία επρόκειτο να εισαχθεί κατά την έναρξη του τρίτου σταδίου και επιβεβαίωσε ότι το τρίτο στάδιο της Ο.Ν.Ε. θα ξεκινούσε την 1η Ιανουαρίου του 1999. Προαναγγέλθηκε ένα χρονοδιάγραμμα για τη μετάβαση στο ευρώ, το οποίο βασίστηκε κυρίως σε αναλυτικές προτάσεις που εκπόνησε το Ε.Ν.Ι..

Παράλληλα, το Ε.Ν.Ι. ανέλαβε να εκτελέσει προπαρασκευαστικές εργασίες για τις νομισματικές και συναλλαγματικές σχέσεις που θα επικρατούσαν στο μέλλον ανάμεσα στη ζώνη του ευρώ και σε άλλες χώρες της Ε.Ε.. Το Δεκέμβριο του 1996, το Ε.Ν.Ι. υπέβαλε έκθεση στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, η οποία αποτέλεσε τη βάση ενός ψηφίσματος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου για τις αρχές και τα θεμελιώδη στοιχεία του νέου Μηχανισμού Συναλλαγματικών Ισοτιμιών (Μ.Σ.Ι. ΙΙ), το οποίο εγκρίθηκε τον Ιούνιο του 1997. Επίσης, το Δεκέμβριο του 1996, το Ε.Ν.Ι. παρουσίασε στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, και στη συνέχεια στο ευρύτερο κοινό, την επλεχθείσα σειρά σχεδίων για τα τραπεζογραμμάτια ευρώ, τα οποία επρόκειτο να τεθούν σε κυκλοφορία την 1η Ιανουαρίου του 2002.

Στις 2 Μαΐου του 1998, το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, συνεργόμενο σε επίπεδο αρχηγών κρατών ή κυβερνήσεων, αποφάσισε ομόφωνα ότι 11 κράτη μέλη πληρούσαν τα κριτήρια που ήταν απαραίτητα για τη συμμετοχή στο τρίτο στάδιο της Ο.Ν.Ε. και την υιοθέτηση του ενιαίου νομίσματος την 1η Ιανουαρίου του 1999. Οι αρχικοί συμμετέχοντες ήταν η Αυστρία, το Βέλγιο, η Γαλλία, η Γερμανία, η Ισπανία, η Ιταλία, η Ιρλανδία, το Λουξεμβούργο, η Ολλανδία, η Πορτογαλία και η Φινλανδία.

Ακόμα, το Μάιο του 1998, οι Υπουργοί Οικονομικών των κρατών μελών που υιοθέτησαν το ενιαίο νόμισμα συμφώνησαν μαζί με τους διοικητές των εθνικών κεντρικών τραπεζών των εν λόγω κρατών μελών, την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το Ε.Ν.Ι., ότι οι τρέχουσες διμερείς κεντρικές ισοτιμίες των νομισμάτων των συμμετεχόντων κρατών μελών στο πλαίσιο του Μ.Σ.Ι., θα χρησιμοποιούνταν για τον καθορισμό των αμετάκλητων συντελεστών μετατροπής για το ευρώ. Επιπλέον, στις 25 Μαΐου του 1998, οι κυβερνήσεις των 11 συμμετεχόντων κρατών μελών διόρισαν τον Πρόεδρο, τον Αντιπρόεδρο και τα τέσσερα άλλα μέλη της Εκτελεστικής Επιτροπής της Ε.Κ.Τ., οι οποίοι ανέλαβαν τα καθήκοντά τους την 1η Ιουνίου του 1998, γεγονός που σηματοδότησε την ίδρυση της Ε.Κ.Τ..

Η Ε.Κ.Τ. και οι εθνικές κεντρικές τράπεζες των συμμετεχόντων κρατών μελών αποτελούν το Ευρωσύστημα, το οποίο διαμορφώνει και προσδιορίζει την ενιαία νομισματική πολιτική στο τρίτο στάδιο της Ο.Ν.Ε.. Ενώ, με την ίδρυση της Ε.Κ.Τ. την 1η Ιουνίου του 1998, το Ε.Ν.Ι. ολοκλήρωσε τα καθήκοντά του και σύμφωνα με το άρθρο 123, πρώην άρθρο 109Α, της Συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, τέθηκε υπό εκκαθάριση. Το Ε.Ν.Ι. ολοκλήρωσε εγκαίρως τις προπαρασκευαστικές εργασίες που του είχαν ανατεθεί και η Ε.Κ.Τ. αφιέρωσε τους τελευταίους μήνες του 1998 στον τελικό έλεγχο των συστημάτων και διαδικασιών.

Την 1η Ιανουαρίου του 1999 άρχισε και το τρίτο και τελικό στάδιο της Ο.Ν.Ε. με τον αμετάκλητο καθορισμό των συναλλαγματικών ισοτιμιών των νομισμάτων των 11 κρατών μελών που συμμετείχαν αρχικά και με την άσκηση ενιαίας νομισματικής πολιτικής υπό την ευθύνη της Ε.Κ.Τ.. Με την έναρξη του τρίτου σταδίου, υπολογίζονταν και σε ευρώ οι αξίες στις χώρες της ζώνης του ευρώ, σε μια μεταβατική περίοδο ως την 31^η Δεκεμβρίου του 2001. Από 1^η Ιανουαρίου του 2002, τέθηκε σε κυκλοφορία το ευρώ παράλληλα με τα εθνικά νομίσματα των χωρών, σε μια περίοδο απόσυρσης των εθνικών νομισμάτων. Η διπλή αυτή κυκλοφορία έληξε στις 28 Φεβρουαρίου του 2002, οπότε και μοναδικό νόμιμο νόμισμα στις χώρες αυτές είναι το ευρώ.

Το ευρώ έγινε το δεύτερο σημαντικότερο νόμισμα στον κόσμο. Χρησιμοποιείται ολοένα και περισσότερο για διεθνείς πληρωμές και ως συναλλαγματικό απόθεμα παράλληλα με το αμερικανικό δολάριο. Η ολοκλήρωση των χρηματαγορών στη ζώνη του ευρώ επιταχύνθηκε και πραγματοποιήθηκαν συγκεντρώσεις όχι μόνο εισηγμένων εταιρειών αλλά και μεταξύ χρηματιστηρίων.

Τα συμμετέχοντα κράτη μέλη έγιναν 12 με την είσοδο της Ελλάδας στο τρίτο στάδιο της Ο.Ν.Ε., την 1η Ιανουαρίου του 2001. Από την ημέρα εκείνη, η Τράπεζα της Ελλάδος αποτελεί μέρος του Ευρωσυστήματος. Η συμμετοχή της Ελλάδας κατέστη εφικτή κατόπιν της απόφασης που έλαβε στις 19 Ιουνίου του 2000 το Συμβούλιο της Ε.Ε., συνερχόμενο σε επίπεδο αρχηγών κρατών ή κυβερνήσεων, ότι η Ελλάδα πληρούσε τα κριτήρια σύγκλισης.⁷¹

Η Ε.Κ.Τ. είναι η Κεντρική Τράπεζα για το ενιαίο νόμισμα της Ευρώπης και το βασικό της καθήκον είναι η διατήρηση της αγοραστικής δύναμης του ευρώ και, επομένως η διατήρηση της σταθερότητας των τιμών στη ζώνη του ευρώ.⁷² Για την επίτευξη του

⁷¹ Οικονομική και Νομισματική Ένωση, www.ecb/history/emu/html/index.el.html, 06/01/06

⁷² The European Central Bank, www.ecb/html/index.el.html, 06/01/06

σκοπού αυτού της ανατέθηκε η αποστολή να καθορίζει τα επιτόκια.⁷³ Τα όργανα λήψης των αποφάσεων της είναι το διοικητικό συμβούλιο, η εκτελεστική επιτροπή και το γενικό συμβούλιο και μπορεί να εκδίδει κανονισμούς, αποφάσεις και να διατυπώνει συστάσεις και γνώμες, όμως, οι κανονισμοί και οι αποφάσεις υπόκεινται στον έλεγχο του Δικαστηρίου Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.⁷⁴

Τα καθήκοντα του Ε.Σ.Κ.Τ. και του Ευρωσυστήματος καθορίζονται στη Συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και προσδιορίζονται στο Καταστατικό του Ε.Σ.Κ.Τ. και της Ε.Κ.Τ., το οποίο είναι ένα πρωτόκολλο προσαρτημένο στη Συνθήκη. Το κείμενο της Συνθήκης αναφέρεται στο Ε.Σ.Κ.Τ. και όχι στο Ευρωσύστημα. Το κείμενο αυτό συντάχθηκε βάσει του συλλογισμού ότι όλα τα κράτη μέλη της Ε.Ε. θα υιοθετήσουν το ευρώ. Μέχρι τότε, το Ευρωσύστημα θα συνεχίσει να εκτελεί τα καθήκοντα που του έχουν ανατεθεί.

Πρωταρχικός στόχος του Ε.Σ.Κ.Τ. είναι η διατήρηση της σταθερότητας των τιμών και με την επιφύλαξη του στόχου αυτού, το Ε.Σ.Κ.Τ. στηρίζει τις γενικές οικονομικές πολιτικές στην Κοινότητα, προκειμένου να συμβάλει στην υλοποίηση των στόχων της Κοινότητας, σύμφωνα με τη συνθήκη, άρθρο 105, παράγραφος 1. Ενώ στόχοι της Ένωσης, σύμφωνα με το άρθρο 2 της Σ.Ε.Ε., είναι ένα υψηλό επίπεδο απασχόλησης και μια διατηρήσιμη και μη πληθωριστική ανάπτυξη.

Σύμφωνα με τη Συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, άρθρο 105, παράγραφος 2, τα βασικά καθήκοντα του Ε.Σ.Κ.Τ. και της Ε.Κ.Τ. είναι η χάραξη και η εφαρμογή νομισματικής πολιτικής για τη ζώνη του ευρώ, η διενέργεια πράξεων συναλλάγματος, η κατοχή και η διαχείριση των επίσημων συναλλαγματικών διαθεσίμων των χωρών της ζώνης του ευρώ και η προώθηση της ομαλής λειτουργίας των συστημάτων πληρωμών.

Ενώ, έχουν και κάποια περαιτέρω καθήκοντά. Η Ε.Κ.Τ. έχει το αποκλειστικό δικαίωμα να εγκρίνει την έκδοση τραπεζογραμματίων εντός της ζώνης του ευρώ και σε συνεργασία με τις εθνικές Κ.Τ., συλλέγει τις στατιστικές πληροφορίες που είναι αναγκαίες για την εκπλήρωση των καθηκόντων, είτε από τις εθνικές αρχές είτε απευθείας από οικονομικούς φορείς. Το Ευρωσύστημα συμβάλλει στην ομαλή άσκηση της πολιτικής που προωθούν οι αρμόδιες αρχές αναφορικά με την προληπτική εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων και τη σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος. Η Ε.Κ.Τ. διατηρεί

⁷³ Η Οικονομική και Νομισματική Ένωση και το ευρώ. www.europa.eu.int/abc/12lessons/index7_el.htm. 06/01/06

⁷⁴ Τσοϊντας Κ., *Ε.Ο.Κ. - Δίκαιο - Θεσμοί - Όργανα*. Ευρωπαϊκή Ένωση: Θεσμοί και πολιτικές, σελ. 125

σχέσεις συνεργασίας με αντίστοιχα όργανα, οργανισμούς και φορείς σε ευρωπαϊκό επίπεδο, αλλά και διεθνώς, όποτε εξετάζονται θέματα σχετικά με τα καθήκοντα που έχουν ανατεθεί στο Ευρωσύστημα.⁷⁵

Η Ε.Κ.Τ., της οποίας η έδρα είναι το Eurotower και βρίσκεται στη Φραγκφούρτη της Γερμανίας, ιδρύθηκε ως πυρήνας του Ευρωσυστήματος και του Ε.Σ.Κ.Τ. και διαθέτει νομική προσωπικότητα σύμφωνα με το δημόσιο διεθνές δίκαιο. Αυτή, μαζί με τις εθνικές Κ.Τ. εκτελούν από κοινού τα καθήκοντα που τους έχουν ανατεθεί. Η Ε.Κ.Τ. και το Ε.Σ.Κ.Τ. ιδρύθηκαν με το Καταστατικό του Ε.Σ.Κ.Τ. και της Ε.Κ.Τ., το οποίο μαζί με την Συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας αποτελούν τη νομική βάση για την ενιαία νομισματική πολιτική.

Η Ε.Κ.Τ. διαχειρίζεται τα συναλλαγματικά αποθέματα της ζώνης του ευρώ και μπορεί να αγοράζει και να πωλεί συνάλλαγμα στις διεθνείς αγορές ώστε να επηρεάζει την ισοτιμία του ευρώ. Ωστόσο, δεν έχει προκαθορισμένη άποψη για το κατάλληλο επίπεδο της ισοτιμίας του ευρώ. Η πολιτική της εστιάζεται στον πληθωρισμό.⁷⁶

Η δημιουργία της ζώνης του ευρώ, η οποία αποτελεί τη μεγαλύτερη οικονομία στον κόσμο, μετά τις Ηνωμένες Πολιτείες, και η ίδρυση ενός υπερεθνικού οργάνου, της Ε.Κ.Τ. αποτέλεσαν βασικό στάδιο στη μακρόχρονη και πολύπλοκη πορεία προς την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση.⁷⁷ Τα σταθερά βήματα που γίνονται προς αυτή την ενοποίηση αντικατοπτρίζονται και από το γεγονός ότι από το 1989 έχει δοθεί το δικαίωμα στις τράπεζες, εφόσον έχουν άδεια λειτουργίας σε ένα κράτος μέλος, να ανοίγουν υποκαταστήματα οπουδήποτε στο κοινοτικό έδαφος, αρκεί να δίνει λογαριασμό για τις πράξεις της και να εκπληρώνει, φυσικά, τις απαιτήσεις που έχει θέσει το κράτος μέλος στο οποίο βρίσκεται η έδρα.⁷⁸

Η Ε.Κ.Τ. και οι Κ.Τ. των κρατών μελών δεν δέχονται υποδείξεις ούτε από τις κυβερνήσεις ούτε από τους κοινοτικούς θεσμούς. Η πλήρης ανεξαρτησία της Ε.Κ.Τ. είναι ο ακρογωνιαίος λίθος της νέας νομισματικής πολιτικής της Κοινότητας.⁷⁹

Στο κεφάλαιο της Ε.Κ.Τ., το οποίο είναι συνολικά 5.564.669.247,19 €, συμμετέχουν οι 11 εθνικές Κ.Τ. της ζώνης του ευρώ με 3.978.226.562,17 €. Ακόμα, οι 13 εθνικές Κ.Τ. της Ε.Ε. οι οποίες δε συμμετέχουν στη ζώνη του ευρώ, πρέπει να συνεισφέρουν στην κάλυψη των λειτουργικών εξόδων της Ε.Κ.Τ. σε σχέση με τη συμμετοχή τους στο

⁷⁵ Καθήκοντα. www.ecb/orga/tasks/html/index_el.html, 06/01/06.

⁷⁶ Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Στόχος: η ανάπτυξη. Η οικονομία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σελ. 16

⁷⁷ Όπως: Η Ε.Κ.Τ., το Ε.Σ.Κ.Τ. και το Ευρωσύστημα.

⁷⁸ Σακελλαρίου Δ., Οι μοχλοί της Ευρωπαϊκής Ένωσης: Θεματικός οδηγός των κοινοτικών μηχανισμών, σελ. 92

⁷⁹ Μούσης Ν., Εγχειρίδιο Ευρωπαϊκής Πολιτικής, σελ. 111.

Ε.Σ.Κ.Τ., καταβάλλοντας ένα ελάχιστο ποσοστό του εγγεγραμμένου κεφαλαίου τους. Από 1^η Μαΐου του 2004, οι εισφορές αυτές αντιπροσωπεύουν το 7 % του εγγεγραμμένου κεφαλαίου τους, το οποίο ανέρχεται συνολικά σε 111.050.987,95 €. Όμως οι εθνικές Κ.Τ. εκτός της ζώνης του ευρώ δεν δικαιούνται μερίδιο στα διανεμητέα κέρδη της Ε.Κ.Τ., ούτε υποχρεούνται να καλύψουν τυχόν ζημιές της.

Η ανάλυση της πλήρους καταβεβλημένης συμμετοχής των εθνικών Κεντρικών Τραπεζών στο κεφάλαιο της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας είναι η ακόλουθη:⁸⁰

Πίνακας Β 1 1- Εθνικές κεντρικές τράπεζες (ΕθνΚΤ) της ζώνης του ευρώ		
ΕθνΚΤ	Κλειδα κατανομής (%)	Καταβεβλημένο κεφάλαιο (€)
Nationale Bank van België / Banque Nationale de Belgique (Βέλγιο)	2,5502	141.910.195,14
Deutsche Bundesbank (Γερμανία)	21,1364	1.176.170.750,76
Τράπεζα της Ελλάδος (Ελλάδα)	1,8974	105.584.034,30
Banco de España (Ισπανία)	7,7758	432.697.551,32
Banque de France (Γαλλία)	14,8712	827.533.093,09
Central Bank and Financial Services Authority of Ireland (Ιρλανδία)	0,9219	51.300.685,79
Banca d'Italia (Ιταλία)	13,0516	726.278.371,47
Banque centrale du Luxembourg (Λουξεμβούργο)	0,1568	8.725.401,38
De Nederlandsche Bank (Ολλανδία)	3,9955	222.336.359,77
Oesterreichische Nationalbank (Αυστρία)	2,0800	115.745.120,34
Banco de Portugal (Πορτογαλία)	1,7653	98.233.106,22
Suomen Pankki - Finlands Bank (Φινλανδία)	1,2887	71.711.892,59
Σύνολο	71,4908	3.978.226.562,17

Ε.Κ.Τ., Εγγραφή στο κεφάλαιο. www.ecb.org/capital/html/index.el.html, 06/01/06

⁸⁰ Εγγραφή στο κεφάλαιο. www.ecb.org/capital/html/index.el.html, 06/01/06

Πίνακας Β Ι 2- ΕθνΚΤ εκτός ζώνης ευρώ (από 1ης Μαΐου 2004)		
ΕθνΚΤ	Κλείδα κατανομής (%)	Καταβεβλημένο κεφάλαιο (€)
Danmarks Nationalbank (Δανία)	1,5663	6.101.159,01
Sveriges Riksbank (Σουηδία)	2,4133	9.400.451,41
Bank of England (Ηνωμένο Βασίλειο)	14,3822	56.022.530,23
Μερικό σύνολο – αρχική ομάδα ΕθνΚΤ	18,3618	71.524.140,65
Ceska narodni banka (Τσεχία)	1,4584	5.680.859,54
Eesti Pank (Εσθονία)	0,1784	694.915,90
Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου (Κύπρος)	0,1300	506.384,90
Latvijas Banka (Λετονία)	0,2978	1.160.010,95
Lietuvos bankas (Λιθουανία)	0,4425	1.723.656,30
Magyar Nemzeti Bank (Ουγγαρία)	1,3884	5.408.190,75
Central Bank of Malta (Μάλτα)	0,0647	252.023,87
Narodowy Bank Polski (Πολωνία)	5,1380	20.013.889,41
Banka Slovenije (Σλοβενία)	0,3345	1.302.967,30
Narodna banka Slovenska (Σλοβακία)	0,7147	2.783.948,38
Μερικό σύνολο – νέες ΕθνΚΤ	10,1474	39.526.47,30
Σύνολο	28,5092	111.050.987,95

Ε.Κ.Τ., Εγγραφή στο κεφάλαιο, www.ecb.org/capital/html/index_el.html, 06/01/06

Από τα στοιχεία που υπάρχουν από την έγκριση των ετήσιων λογαριασμών της από το Διοικητικό Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας στις 18 Μαρτίου του 2004, η Ε.Κ.Τ. πραγματοποίησε καθαρή ζημία ύψους 477 εκατομμυρίων ευρώ το 2003, έναντι κέρδους ύψους 1.220 εκατομμυρίων ευρώ το 2002. Η ζημία αυτή οφειλόταν κυρίως στην εξέλιξη των συναλλαγματικών ισοτιμιών η οποία επηρέασε δυσμενώς την αξία σε ευρώ των περιουσιακών στοιχείων της που είναι εκφρασμένα σε δολάρια Η.Π.Α., αλλά και στη μείωση των επιτοκίων στο εσωτερικό και το εξωτερικό. Το Διοικητικό Συμβούλιο αποφάσισε να καλύψει την καθαρή ζημία της Ε.Κ.Τ. από το γενικό αποθεματικό.

Οι λογιστικές πολιτικές της Ε.Κ.Τ. δίνουν ιδιαίτερη έμφαση στην αρχή της συντηρητικότητας. Σύμφωνα με την αρχή αυτή, οι μη πραγματοποιηθείσες ζημίες από τις διακυμάνσεις των συναλλαγματικών ισοτιμιών και των τιμών της αγοράς όσον αφορά τα συναλλαγματικά διαθέσιμα και το χρυσό που κατέχει η Ε.Κ.Τ. αντιμετωπίζονται ως πραγματοποιηθείσες και μεταφέρονται στα αποτελέσματα χρήσεως στο τέλος του έτους. Ωστόσο, τα μη πραγματοποιηθέντα κέρδη από τις διακυμάνσεις των συναλλαγματικών ισοτιμιών και των τιμών της αγοράς όσον αφορά τα συναλλαγματικά διαθέσιμα και το χρυσό που κατέχει η Ε.Κ.Τ. δεν αναγνωρίζονται ως κέρδη, αλλά μεταφέρονται απευθείας σε λογαριασμούς αναπροσαρμογής.

Τα τακτικά έσοδα της Ε.Κ.Τ. προέρχονται κυρίως από την επένδυση των συναλλαγματικών διαθεσίμων και του καταβεβλημένου κεφαλαίου της, καθώς και από πιστωτικούς τόκους επί του μεριδίου της (8%) στα κυκλοφορούντα τραπεζογραμμάτια ευρώ. Οι διοικητικές δαπάνες της Ε.Κ.Τ. που αφορούν μισθούς και συναφή έξοδα, τη μίσθωση κτιρίων, καθώς και αγαθά και υπηρεσίες. Στο τέλος του 2003, η Ε.Κ.Τ. απασχολούσε 1.213 υπαλλήλους. εκ των οποίων οι 84 κατείχαν διευθυντικές θέσεις, έναντι 1.105 στο τέλος του 2002.

Το Διοικητικό Συμβούλιο έχει θεσπίσει κοινές λογιστικές πολιτικές για το Ευρωσύστημα, συμπεριλαμβανομένης της Ε.Κ.Τ., σύμφωνα με το άρθρο 26.4 του Καταστατικού του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας οι οποίες έχουν δημοσιευθεί στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.⁸¹ Οι πολιτικές αυτές, μολονότι βασίζονται σε διεθνώς παραδεκτές λογιστικές πρακτικές, λαμβάνουν σοβαρά υπόψη την ειδική φύση των κεντρικών τραπεζών, οι οποίες δίνουν ιδιαίτερη έμφαση στο ζήτημα της συντηρητικότητας, λόγω των υψηλών συναλλαγματικών κινδύνων που διατρέχουν. Αυτή η συντηρητική προσέγγιση εφαρμόζεται ιδίως στη διαφορετική αντιμετώπιση των μη πραγματοποιηθέντων κερδών και μη πραγματοποιηθεισών ζημιών κατά την αναγνώριση εσόδων, καθώς και στην απαγόρευση συμψηφισμού των μη πραγματοποιηθεισών ζημιών που καταγράφονται επί ενός περιουσιακού στοιχείου έναντι μη πραγματοποιηθέντων κερδών που καταγράφονται επί ενός άλλου. Όλες οι εθνικές κεντρικές τράπεζες οφείλουν να ακολουθούν αυτές τις πολιτικές για τους σκοπούς της υποβολής εκθέσεων σχετικά με τις πράξεις που διενεργούν στο πλαίσιο του Ευρωσυστήματος και οι οποίες περιλαμβάνονται στις εβδομαδιαίες ενοποιημένες λογιστικές καταστάσεις του Ευρωσυστήματος. Όλες οι εφαρμόζουν εθελούσια τις ίδιες πολιτικές περίπου με την Ε.Κ.Τ. κατά την κατάρτιση των ετήσιων οικονομικών τους καταστάσεων.

Όλες οι εθνικές Κ.Τ., με τη μεταβίβαση συναλλαγματικών διαθεσίμων στην Ε.Κ.Τ. κατά την ένταξή τους στο Ευρωσύστημα, απέκτησαν έντοκες απαιτήσεις έναντι της Ε.Κ.Τ. για το αντίστοιχο ποσό που μεταβίβασε η καθεμία. Το Διοικητικό Συμβούλιο αποφάσισε ότι οι απαιτήσεις αυτές θα πρέπει να εκφράζονται σε ευρώ και να τοκίζονται σε ημερήσια βάση με το πιο πρόσφατο επιτόκιο για τις πράξεις κύριας αναχρηματοδότησης του Ευρωσυστήματος, διορθωμένο ώστε να λαμβάνεται υπόψη το μηδενικό επιτόκιο που εφαρμόζεται επί του μέρους των διαθεσίμων που μεταβιβάστηκε υπό μορφή χρυσού.

Το Διοικητικό Συμβούλιο αποφάσισε ότι το εισόδημα από τα κυκλοφορούντα τραπεζογραμμάτια ευρώ θα διανέμεται χωριστά στις εθνικές Κ.Τ. με τη μορφή ενδιάμεσης

⁸¹ Απόφαση της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας ΕΚΤ/2002/11 της 5ης Δεκεμβρίου 2002 σχετικά με τους ετήσιους λογαριασμούς της Ε.Κ.Τ., Ε.Ε. L 58 της 3.3.2003, σ.38.

διανομής μετά το τέλος κάθε τριμήνου.⁸² Θα διανέμεται στο ακέραιο, εκτός εάν το καθαρό κέρδος της Ε.Κ.Τ. για το συγκεκριμένο έτος είναι μικρότερο του εισοδήματός της από τα κυκλοφορούντα τραπεζογραμμάτια ευρώ, και με την επιφύλαξη τυχόν απόφασης του Διοικητικού Συμβουλίου να μειώσει το εισόδημα αυτό λόγω εξόδων της Ε.Κ.Τ. σε σχέση με την έκδοση και διαχείριση τραπεζογραμμάτων ευρώ. Βάσει του κατ' εκτίμηση οικονομικού αποτελέσματος της Ε.Κ.Τ. για το έτος που έληξε στις 31 Δεκεμβρίου 2003, το Διοικητικό Συμβούλιο αποφάσισε το Δεκέμβριο του 2003 να ανακαλέσει τις τρεις τριμηνιαίες ενδιάμεσες διανομές που είχαν ήδη καταβληθεί στις εθνικές Κ.Τ. εντός του έτους και να αναστείλει την τελευταία τριμηνιαία ενδιάμεση διανομή.⁸³

Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει οικοδομηθεί βάσει πολιτικών στόχων, αλλά ο δυναμισμός και η επιτυχία της βασίζονται σε οικονομικά θεμέλια. Η μεγάλη εσωτερική αγορά που αποτελείται από τα 25 κράτη μέλη και η κυκλοφορία του ενιαίου νομίσματος, του ευρώ, σε 12 κράτη μέλη, αποτελούν το θεμέλιο της Ε.Ε..

Για να εξασφαλιστεί η ανάπτυξη και για να αντιμετωπιστεί ο παγκόσμιος ανταγωνισμός, οι ευρωπαϊκές χώρες που έχουν όλο και μικρότερη δημογραφική ανάπτυξη, πρέπει να συνεχίσουν την ενοποίησή τους. Κανένα κράτος μέλος δεν είναι σε θέση από μόνο του να υπερασπιστεί τα συμφέροντά του στο πλαίσιο των παγκόσμιων συναλλαγών. Οι ευρωπαϊκές επιχειρήσεις χρειάζονται ένα πολύ μεγαλύτερο χώρο από την εθνική αγορά της κάθε χώρας για να μπορέσουν να ωφεληθούν από τις οικονομίες κλίμακας και να εξασφαλίσουν νέους πελάτες. Η Ε.Ε. εργάστηκε σκληρά για να δημιουργήσει μια μεγάλη ενιαία αγορά, εξαλείφοντας τα παλιά εμπόδια στις συναλλαγές και τις διοικητικές διατυπώσεις που δυσχεραίνουν τη δράση των οικονομικών φορέων.⁸⁴

⁸² Απόφαση της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας ΕΚΤ/2002/9 της 21ης Νοεμβρίου 2002 σχετικά με τη διανομή του εισοδήματος της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας από τα κυκλοφορούντα τραπεζογραμμάτια ευρώ μεταξύ των εθνικών κεντρικών τραπεζών των συμμετεχόντων κρατών μελών. Ε.Ε. L 323 της 28.11.2002, σ. 49.

⁸³ Ετήσιοι λογαριασμοί της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας για τη χρήση που έληξε στις 31 Δεκεμβρίου 2003. www.bankofgreece.gr/announcements. 03/04/04

⁸⁴ Τι εξυπηρετεί η Ευρωπαϊκή Ένωση. www.europa.eu.int/abc/lessons/index1_el.htm. 06/01/06

II. ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΚΑΙ ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΒΛΕΨΕΙΣ

Οι ευρωπαϊκές μεταβιομηχανικές κοινωνίες γίνονται όλο και πιο σύνθετες. Βελτιώνεται συνεχώς το βιοτικό επίπεδο των πολιτών, αλλά εξακολουθούν να υπάρχουν ανισότητες, οι οποίες μάλιστα ενδέχεται να γίνουν ακόμη μεγαλύτερες με προσχώρηση νέων χωρών. Γι' αυτό το λόγο, πρέπει τα κράτη μέλη της Ε.Ε. να συνεργαστούν στενότερα για την αντιμετώπιση των κοινωνικών προβλημάτων.

Μακροπρόθεσμα, θα ωφεληθούν όλες οι χώρες που συμμετέχουν στην Ένωση. Μετά από μισό αιώνα ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, είναι σαφές ότι η Κοινότητα ως σύνολο είναι ισχυρότερη σε οικονομικό, κοινωνικό, τεχνολογικό, εμπορικό, αλλά και πολιτικό επίπεδο από το απλό άθροισμα των κρατών μελών της. Υπάρχει σαφώς μια ευρωπαϊκή προστιθέμενη αξία όταν δρούμε και μιλούμε με μια φωνή ως Ευρωπαϊκή Ένωση.

Η Ε.Ε. είναι η μεγαλύτερη στον κόσμο εμπορική δύναμη και, ως εκ τούτου, διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στις διεθνείς διαπραγματεύσεις. Έχει τεράστιο κύρος όσον αφορά τον εμπορικό και γεωργικό τομέα στο πλαίσιο του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (Π.Ο.Ε.) και στην εφαρμογή του Πρωτοκόλλου του Κιότο για την ατμοσφαιρική ρύπανση και τις κλιματικές αλλαγές. Ήταν σε θέση να λάβει θετικές πρωτοβουλίες στη σύνοδο κορυφής του Γιохάνεσμπουργκ για τη βιώσιμη ανάπτυξη, τον Αύγουστο του 2002. Παίρνει σαφή θέση για τα ευαίσθητα θέματα που αφορούν τον πολίτη, όπως η προστασία του περιβάλλοντος, οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, η αρχή της προφύλαξης για την ασφάλεια των τροφίμων, τα ηθικά ζητήματα της βιοτεχνολογίας και η προστασία των απειλούμενων ειδών ζώων.

Το παλαιό ρητό *η ισχύς εν τη ενώσει* είναι σήμερα για τους Ευρωπαίους περισσότερο παρά ποτέ επίκαιρο. Η ισχύς της Ευρώπης απορρέει από την ικανότητά της να αναλαμβάνει κοινή δράση με αποφάσεις που λαμβάνουν δημοκρατικά θεσμικά όργανα, όπως το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο Υπουργών, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο και το Ελεγκτικό Συνέδριο.

Η Ένωση επιθυμεί να προωθήσει μια ανθρωπιστική και προοδευτική αντίληψη για τον άνθρωπο, που τον τοποθετεί στο επίκεντρο επαναστατικών αλλαγών στον πλανήτη, λόγω της παγκοσμιοποίησης και της τεχνολογίας, τις οποίες πρέπει να ελέγχει και όχι να τις υφίσταται. Οι ανάγκες των λαών δεν είναι δυνατό να ικανοποιηθούν μόνο από τις δυνάμεις της αγοράς ή από τη μονομερή δράση μιας χώρας.

Η Ε.Ε. είναι, λοιπόν, φορέας μιας ανθρωπιστικής θεώρησης και ενός κοινωνικού προτύπου που στηρίζονται από την τεράστια πλειοψηφία των πολιτών της. Τα δικαιώματα του ανθρώπου, η κοινωνική αλληλεγγύη, η ελευθερία της οικονομικής δραστηριότητας, η δίκαιη κατανομή των καρπών της οικονομικής ανάπτυξης, το δικαίωμα για ένα προστατευόμενο περιβάλλον, ο σεβασμός της πολιτισμικής, γλωσσικής και θρησκευτικής πολυμορφίας και μια αρμονική σύνθεση ανάμεσα στην παράδοση και την πρόοδο αποτελούν μια πραγματική κληρονομιά αξιών για τους Ευρωπαίους.⁸⁵

Συνολικά, τα όσα έχουν επιτευχθεί μέχρι σήμερα, στον τομέα της ενιαίας αγοράς γενικά, είναι πολύ ικανοποιητικά. Οι εθνικές αγορές δημοσίων συμβάσεων έχουν ανοίξει χάρη στους αυστηρότερους κανόνες που απαιτούν διαφανείς διαδικασίες και σωστούς ελέγχους για την ανάθεση συμβάσεων δημοσίων προμηθειών και έργων. Έχουν εξαλειφθεί οι ανισότητες ανάμεσα στα εθνικά φορολογικά συστήματα με τη θέσπιση ορισμένων κοινών διατάξεων για την έμμεση φορολογία, τον φόρο προστιθέμενης αξίας (Φ.Π.Α.) και τους ειδικούς δασμούς κατανάλωσης. Έχουν ελευθερωθεί οι χρηματαγορές και οι αγορές χρηματοοικονομικών υπηρεσιών. Έχουν ληφθεί μέτρα για την εναρμόνιση των εθνικών νομοθεσιών που αφορούν την ασφάλεια και τη ρύπανση και, γενικά, οι χώρες της Ε.Ε. συμφώνησαν να αναγνωρίσουν την ισοτιμία των νομοθεσιών της κάθε χώρας και των συστημάτων πιστοποίησης. Έχουν αρθεί τα εμπόδια της ελεύθερης κυκλοφορίας των προσώπων, έτσι, έχουν καταργηθεί οι έλεγχοι διαβατηρίων στα περισσότερα εσωτερικά σύνορα της Ε.Ε. και οι επαγγελματικές ειδικότητες αναγνωρίζονται αμοιβαία από τις χώρες της Ε.Ε.. Και το εταιρικό δίκαιο έχει εναρμονισθεί στην Ε.Ε. και τα κράτη μέλη έχουν ευθυγραμμίσει τις εθνικές νομοθεσίες τους για τα δικαιώματα πνευματικής και βιομηχανικής ιδιοκτησίας, όπως εμπορικά σήματα και διπλώματα ευρεσιτεχνίας. Αυτό έχει συμβάλει στη σημαντική βελτίωση του κλίματος βιομηχανικής συνεργασίας.

Εντούτοις, η ελεύθερη κυκλοφορία δεν έχει ολοκληρωθεί σε καμία περίπτωση. Εξακολουθούν να υπάρχουν πολλά εμπόδια που δεν επιτρέπουν την μετεγκατάσταση πολιτών από τη μια χώρα της Ε.Ε. σε μια άλλη ή την άσκηση ορισμένων επαγγελματιών. Η Επιτροπή έχει λάβει μέτρα για να βελτιωθεί η κινητικότητα των εργαζομένων, παραδείγματος χάρη να εξασφαλίσει ότι όλες οι χώρες αναγνωρίζουν τα εκπαιδευτικά διπλώματα και τις επαγγελματικές ειδικότητες που αποκτώνται σε μια χώρα της Ε.Ε..

Η ενιαία αγορά ασφαλώς υφίσταται και λειτουργεί, αλλά είναι μια διαδικασία που βρίσκεται σε εξέλιξη και υπάρχουν συνεχώς περιθώρια βελτίωσης. Η εισαγωγή του ευρώ

⁸⁵ Τι εξυπηρετεί η Ευρωπαϊκή Ένωση, www.europa.eu.int/abc/lessons/index1_el.htm, 06/01/06

ήταν σωστή για τη διαφάνεια της αγοράς και για τον ανταγωνισμό, έτσι, από την 1η Ιανουαρίου 2002, οι καταναλωτές με το ευρώ στην τσέπη τους μπορούν να πραγματοποιούν αγορές παντού και να συγκρίνουν απευθείας τις τιμές σε 12 διαφορετικές χώρες της Ε.Ε.¹⁶

Η είσοδος μας στην Ευρωζώνη αποτελεί πρόκληση για την ελληνική οικονομία. Η χώρα μας καλείται τώρα να αντιμετωπίσει επί ίσοις όροις τον ανταγωνισμό με τις άλλες χώρες της Ευρωζώνης και να φτάσει το βιοτικό επίπεδό τους. Όλοι οι φορείς της οικονομίας πρέπει να συμβάλλουν στην προσπάθεια αυτή, υιοθετώντας διεθνή πρότυπα καλής διαχείρισης. Το ελληνικό τραπεζικό σύστημα είναι ομολογουμένως ο κλάδος, ο οποίος έχει καλύψει το μεγαλύτερο έδαφος προς αυτή την κατεύθυνση. Το επίτευγμα αυτό είναι σημαντικό τόσο από μόνο του, όσο και κυρίως λόγω του νευραλγικού ρόλου που παίζει ο κλάδος στην ανάπτυξη.

Τα τελευταία χρόνια, μετά από τη ριζική αναδιάρθρωσή του, ο τραπεζικός κλάδος συμβάλλει ουσιαστικά στην πορεία ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας και στη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου όλων μας.

Παραθέτοντας τα σημαντικότερα επιτεύγματα των ελληνικών τραπεζών τα τελευταία χρόνια, βλέπουμε ότι προσφέρουν περισσότερα και καλύτερης ποιότητας προϊόντα και υπηρεσίες. Συγκεκριμένα, προσφέρουν ευέλικτα χορηγητικά προϊόντα για τους ιδιώτες, δηλαδή το βασικό χαρακτηριστικό των νέων υπηρεσιών που προσφέρουν οι τράπεζες είναι η ευελιξία την οποία παρέχουν στο δανειολήπτη, επιχείρηση ή ιδιώτη, να επιλέγει το προϊόν που ταιριάζει καλύτερα στις ανάγκες του, αυξάνοντας την ευημερία του, μέσω της διευρυμένης δυνατότητας επιλογών. Η επέκταση της καταναλωτικής πίστης επιτρέπει στα νοικοκυριά να αποκτήσουν με μεγαλύτερη ευκολία, είτε μέσω πιστωτικής κάρτας είτε μέσω δανείου, διαρκή καταναλωτικά αγαθά, κατανέμοντας σε μεγάλο χρονικό διάστημα τις δαπάνες για την αγορά των προϊόντων αυτών, χωρίς να πρέπει να έχουν αποταμιεύσει εκ των προτέρων το συνολικό ποσό που απαιτείται.

Οι Έλληνες καταναλωτές είναι σήμερα εφοδιασμένοι με πάνω από πέντε εκατομμύρια πιστωτικές κάρτες με μεγάλα όρια αγορών και πιστώσεων, αποφεύγοντας έτσι την εξάρτησή τους από δανεισμό εκτός του τραπεζικού συστήματος με πολύ υψηλότερα επιτόκια. Η αξία συναλλαγών μέσω των πιστωτικών καρτών ανέρχεται σε περίπου 5% του Α.Ε.Π.. Ωφελημένοι από την εξάπλωση των πιστωτικών καρτών είναι και

¹⁶ Η ενιαία αγορά. www.europa.eu.int/abc/lessons/index6_el.htm. 06/01/06

οι δεκάδες χιλιάδες ιδιοκτήτες καταστημάτων που δέχονται τις κάρτες αυτές, οι οποίες τονώνουν τη ζήτηση για τα προϊόντα τους. Τα ανοικτά δάνεια, πάλι, δίνουν στα νοικοκυριά ένα μαξιλάρι για να καλύψουν τις ανάγκες τους οποιαδήποτε στιγμή και αν προκύψουν, χωρίς να υποχρεούνται σε άμεση αποπληρωμή του δανείου.

Πέρα από τα καταναλωτικά αγαθά, όμως, οι τράπεζες έχουν καταφέρει να κάνουν ακόμη και την αγορά σπιτιού εύκολη υπόθεση για όλους. Η διαδικασία για τη σύναψη στεγαστικού δανείου έχει απλουστευτεί σημαντικά και τα διαθέσιμα προϊόντα στεγαστικής πίστης έχουν εμπλουτιστεί. Η έγκριση ενός στεγαστικού δανείου γίνεται πια μέσα σε λίγες ημέρες, αντί για μήνες που απαιτούνταν παλαιότερα, διευκολύνοντας τους πελάτες να αγοράσουν την κατοικία της επιλογής τους. Ταυτόχρονα, οι τράπεζες είναι τώρα σε θέση να προσφέρουν και άλλες υπηρεσίες που απαιτούνται κατά την αγορά ενός σπιτιού, όπως ο νομικός έλεγχος των τίτλων και τεχνικές εκτιμήσεις.

Ο αριθμός των εναλλακτικών στεγαστικών δανείων έχει αυξηθεί σημαντικά. Υπάρχουν τώρα δάνεια με σταθερό επιτόκιο διάρκειας μέχρι και 30 ετών για όσους επιθυμούν την ασφάλεια που προσφέρει το σταθερό επιτόκιο, το οποίο τους προφυλάσσει από αυξήσεις επιτοκίων σε πιθανή μεταβολή των μακροοικονομικών συνθηκών. Παράλληλα, υπάρχουν δάνεια με ιδιαίτερα χαμηλό επιτόκιο για το πρώτο έτος, κατά το οποίο οι ιδιοκτήτες αντιμετωπίζουν αυξημένες δαπάνες. Επιπλέον, οι τράπεζες προσφέρουν μαζί με τα στεγαστικά δάνεια και ασφαλιστική κάλυψη για το ενδεχόμενο κλοπής ή πυρκαγιάς ή για την αποπληρωμή του δανείου σε περίπτωση που ο δανειολήπτης δε μπορεί πια να εργαστεί.

Ένα άλλο σημείο αναφοράς είναι τα νέα αποταμειωτικά προϊόντα για τους ιδιώτες. Τώρα πια οι καταθέσεις ταμειωτηρίου αποτελούν ένα μόνο από τα δεκάδες αποταμειωτικά προϊόντα που προσφέρουν οι τράπεζες. Οι συμφωνίες επαναγοράς (geros), οι καταθέσεις προθεσμίας, οι καταθέσεις εγγυημένου κεφαλαίου, τα αμοιβαία κεφάλαια, καθώς και ορισμένα τραπεζοασφαλιστικά προϊόντα, αποτελούν παραδείγματα μακροπρόθεσμων τραπεζικών αποταμειωτικών προϊόντων. Στο σημερινό περιβάλλον χαμηλών επιτοκίων, υπάρχει η δυνατότητα επιλογής μεταξύ προϊόντων που προσφέρουν εναλλακτικούς συνδυασμούς αποδόσεων και αναλήψεις κινδύνων.

Τα προϊόντα εγγυημένου κεφαλαίου και τα τραπεζοασφαλιστικά προϊόντα αποτελούν τις τελευταίες προσθήκες στα προϊόντα των τραπεζών. Τα προϊόντα εγγυημένου κεφαλαίου έχουν συσταθεί για να εξασφαλίσουν στον αποταμειωτή το αρχικό

του κεφάλαιο, σε μια εποχή όπου έχουν δημιουργηθεί μεγάλες υποαξίες, ενώ πρόσθετες αποδόσεις εξαρτώνται από την πορεία του νομίσματος ή του χρηματιστηριακού δείκτη, με τα οποία είναι συνδεδεμένο το συγκεκριμένο προϊόν. Το ότι οι αποταμιευτές αναζητούσαν τέτοιου είδους προϊόντα, φαίνεται από τη ζήτηση που έχει σημειωθεί γι' αυτά.

Τα τραπεζοασφαλιστικά προϊόντα, εξάλλου, συνδυάζουν χαρακτηριστικά ενός καταθετικού προϊόντος μεγάλης διάρκειας με εκείνα ενός ασφαλιστικού προϊόντος και ταιριάζουν ιδιαίτερα σε όσους θέλουν να αποταμιεύσουν τώρα για να έχουν μια πρόσθετη πηγή εισοδήματος μαζί με τη σύνταξή τους. Ο αποταμιευτής στο τέλος μιας περιόδου, συνήθως πάνω από δέκα έτη, λαμβάνει το αρχικά κατατεθειμένο ποσό προσαυξημένο με τους τόκους είτε με τη μορφή εφάπαξ πληρωμής είτε με τη μορφή μηνιαίων καταβολών.

Την ίδια ευελιξία που προσφέρουν οι τράπεζες στα νοικοκυριά, προσφέρουν και στις επιχειρήσεις. Πιο σημαντικά όμως, οι τράπεζες προσφέρουν στις επιχειρήσεις συνολική εξυπηρέτηση, παρέχοντάς τους έτσι ουσιαστική υποστήριξη. Τα τραπεζικά προϊόντα μπορούν να καλύψουν τόσο τις μακροχρόνιες ανάγκες των επιχειρήσεων σε κεφαλαιουχικό εξοπλισμό όσο και τις πολύ βραχυχρόνιες ανάγκες σε ρευστότητα.

Οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις αποτελούν τη ραχοκοκαλιά της ελληνικής οικονομίας και για το λόγο αυτό η καλή συνεργασία μεταξύ των επιχειρήσεων αυτών και των τραπεζών είναι επωφελής για όλους. Για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις οι τράπεζες είναι συχνά οι μόνες πηγές άντλησης κεφαλαίων. Μέχρι πρόσφατα, όμως, ο τραπεζικός δανεισμός γι' αυτές ήταν σε αρκετές περιπτώσεις απαγορευτικός γιατί, μεταξύ άλλων, επιβάρυνε τη ρευστότητα της επιχείρησης. Τώρα, τόσο λόγω της μείωσης του κόστους χρηματοδότησης, όσο και μέσω των νέων διαθέσιμων χρηματοδοτικών εργαλείων, οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις μπορούν να δανειστούν χωρίς υπέρμετρη επιβάρυνση της ρευστότητάς τους.

Τα προϊόντα χρηματοδοτικής μίσθωσης (leasing) τους επιτρέπουν να αποκτήσουν διαρκή αγαθά που αποσβένονται γρήγορα, όπως αυτοκίνητα ή ηλεκτρονικούς υπολογιστές, με σταδιακή αποπληρωμή, χωρίς να περιορίζουν τη ρευστότητά τους. Ταυτόχρονα, μέσω των προϊόντων πρακτόρευσης επιχειρηματικών απαιτήσεων (factoring), οι επιχειρήσεις μπορούν να προεξοφλούν τα έσοδά τους, ικανοποιώντας έτσι την ανάγκη για ρευστότητα χωρίς προσφυγή σε τραπεζικό δανεισμό.

Μία πρόσθετη σημαντική υπηρεσία που προσφέρουν τώρα οι τράπεζες στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις είναι η μεσολάβηση εκ μέρους τους για την εξασφάλιση πόρων

από το Τρίτο Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης (Γ' Κ.Π.Σ.). Η πρόσβαση στους πόρους αυτούς δεν είναι εύκολη υπόθεση για αρκετές μικρομεσαίες επιχειρήσεις, οι οποίες δεν έχουν την απαραίτητη τεχνογνωσία. Για το λόγο αυτό, οι τράπεζες έχουν αναλάβει να λειτουργούν ως ενδιάμεσος φορέας ανάμεσα στη διαχειριστική αρχή και αυτές τις επιχειρήσεις.

Και για τις μεγάλες επιχειρήσεις, όμως, η εξυπηρέτηση που προσφέρουν οι τράπεζες έχει αισθητή βελτίωση. Η βελτίωση αυτή φαίνεται τόσο από την απλοποίηση των διαδικασιών στις συναλλαγές των επιχειρήσεων με τις τράπεζες, όσο και από την εισαγωγή διευρυνμένων δυνατοτήτων για δανεισμό. Στο παρελθόν, ακόμα και οι μεγάλες επιχειρήσεις αντιμετώπιζαν σε αρκετές περιπτώσεις περιορισμούς στα ποσά που μπορούσαν να δανειστούν από τις τράπεζες. Οι τράπεζες ήταν συχνά αρνητικές σε αρκετές περιπτώσεις που υπήρχαν αιτήματα για δανεισμό μεγάλων ποσών, εφόσον δε μπορούσαν να αναλάβουν τον κίνδυνο. Μέσω των κοινοτικών δανείων, που πρόσφατα εισήγαγαν οι τράπεζες, οι μεγάλες επιχειρήσεις μπορούσαν να δανειστούν μεγάλα ποσά απαραίτητα για την αγορά παγίων, αφού τώρα ο κίνδυνος μπορεί να μοιραστεί μεταξύ τραπεζών.

Ακόμα, οι τράπεζες έχουν βελτιώσει την παραγωγικότητά τους μέσω επενδύσεων σε υψηλή τεχνολογία και ανθρώπινο δυναμικό. Από τις αρχές της δεκαετίας του 1990, οι ελληνικές τράπεζες έχουν επενδύσει μεγάλα ποσά για τον τεχνολογικό εκσυγχρονισμό τους. Πιο συγκεκριμένα, στο διάστημα 1990 – 2001, οι ακαθάριστες επενδύσεις παγίου κεφαλαίου των τραπεζών ανήλθαν σε δύο δις ευρώ.

Οι δαπάνες τεχνολογικού εκσυγχρονισμού, αφορούν τόσο σε συστήματα μηχανογράφησης των τραπεζικών εργασιών, όσο και σε εξοπλισμό που απαιτείται για την προώθηση εναλλακτικών δικτύων διανομής των προϊόντων, όπως αυτόματες ταμειολογιστικές μηχανές (Α.Τ.Μ.), τηλεφωνική τραπεζική και τραπεζική μέσω του διαδικτύου.

Η χρήση των νέων τεχνολογιών δίνει στις τράπεζες τη δυνατότητα να προσφέρουν καλύτερης ποιότητας προϊόντα και υπηρεσίες, να βελτιώσουν την εσωτερική λειτουργία τους και να βελτιώσουν τα συστήματα διαχείρισης κινδύνων. Χαρακτηριστικό παράδειγμα της ποιότητας των υπηρεσιών που προσφέρουν οι τράπεζες είναι πως η μετάβαση των συστημάτων πληρωμών σε ευρώ, τόσο σε λογιστική όσο και σε φυσική μορφή, έγινε χωρίς την παραμικρή ταλαιπωρία των πελατών.

Οι πελάτες είναι αναμενόμενο να μην αντιλαμβάνονται άμεσα το εύρος όλων των τεχνολογικών εφαρμογών στις οποίες έχουν επενδύσει οι τράπεζες, εφόσον πολλές από τις

εφαρμογές αυτές χρησιμοποιούνται στην εσωτερική λειτουργία των τραπεζών. Εξαίρεση όμως, αποτελούν οι δαπάνες για την εγκατάσταση των Α.Τ.Μ., εφαρμογή άμεσα αντιληπτή από τους πελάτες των τραπεζών. Οι Α.Τ.Μ. επιτρέπουν στο κοινό 24ωρη πρόσβαση στις τράπεζες από περίπου πέντε χιλιάδες σημεία σε όλη τη χώρα για την ταχύτερη και ευκολότερη πρόσβαση στις καταθέσεις και πλήθος άλλων εργασιών όπως την ενημέρωση υπολοίπων και την μεταφορά ποσών. Η πρόσβαση αυτή μάλιστα δεν συνεπάγεται κανένα πρόσθετο κόστος, όταν χρησιμοποιούμε τη δική μας τράπεζα.

Ταυτόχρονα, οι τράπεζες έχουν εγκαταστήσει τον απαραίτητο εξοπλισμό για την εξυπηρέτηση των πελατών τους μέσω του τηλεφώνου ή του διαδικτύου. Για τους πελάτες των τραπεζών, αυτό σημαίνει σημαντική εξοικονόμηση πολύτιμου χρόνου μέσα στην ημέρα, καλύτερη ποιότητα και μεγαλύτερη ευελιξία, αφού μπορούν να εκτελούν βασικές τραπεζικές εργασίες όπως πληρωμές λογαριασμών, εξόφληση πιστωτικών καρτών, μεταφορές μεταξύ λογαριασμών, από το γραφείο ή το σπίτι.

Οι τράπεζες συμμετέχουν, επιπλέον, στον εκσυγχρονισμό της δημόσιας διοίκησης, δίνοντας τη δυνατότητα στους πελάτες τους να καταβάλουν ηλεκτρονικά τις εισφορές κοινωνικής ασφάλισης για Ι.Κ.Α. και Τ.Ε.Β.Ε. και το Φόρο Προστιθέμενης Αξίας (Φ.Π.Α.). Ουσιαστική είναι και η εξυπηρέτηση των συνταξιούχων, των οποίων η σύνταξη τώρα πιστώνεται αυτόματα στο λογαριασμό τους. Η αυτοματοποίηση των διαδικασιών πληρωμών των συντάξεων και των μισθοδοσιών, έχει αυξήσει την ταχύτητα των πληρωμών περιορίζοντας ταυτόχρονα τις πληρωμές με μετρητά αυξάνοντας έτσι την ασφάλεια των συναλλαγών.

Η βελτίωση της ποιότητας των συστημάτων διαχείρισης κινδύνων, στα οποία οι τράπεζες έχουν επενδύσει σημαντικά ποσά, φαίνεται και από το γεγονός ότι, ενώ μέσα στο διάστημα 2000 – 2002 η συνολική χρηματοδότηση των τραπεζών προς επιχειρήσεις και νοικοκυριά έχει αυξηθεί περίπου 45%, το ποσοστό των μη εκτοκισόμενων δανείων μειώνεται.

Ακόμα, ο χρηματοπιστωτικός κλάδος έχει προσωπικό με πολύ υψηλό εκπαιδευτικό επίπεδο, πλέον, καθ' ότι η χρήση των νέων τεχνολογιών και η διάθεση των νέων προϊόντων προϋποθέτουν την ύπαρξη ειδικευμένου προσωπικού. Για το σκοπό αυτό οι τράπεζες έχουν φροντίσει για την πρόσληψη ειδικευμένων στελεχών και για την εκπαίδευση του προσωπικού τους. Ως αποτέλεσμα, οι απασχολούμενοι στον τραπεζικό

κλάδο έχουν πολύ υψηλότερο εκπαιδευτικό επίπεδο από τους απασχολούμενους σε άλλους κλάδους.

Οι επενδύσεις σε υψηλή τεχνολογία, καθώς και οι επενδύσεις σε ανθρώπινο κεφάλαιο είχαν ως αποτέλεσμα τη σημαντική αύξηση της παραγωγικότητας των τραπεζών. Αυτό πιστοποιείται τόσο από τους ίδιους τους πελάτες των τραπεζών, που δηλώνουν ότι έχει βελτιωθεί η ποιότητα των παρεχομένων υπηρεσιών, όσο και από μετρήσεις της παραγωγικότητας της εργασίας. Πιο συγκεκριμένα, η παραγωγικότητα μετρούμενη ως καταθέσεις αν εργαζόμενο έχει σημειώσει τα τελευταία χρόνια πολύ μεγάλη αύξηση στην Ελλάδα από ότι στην Ευρωζώνη.

Οι τράπεζες έχουν μειώσει σημαντικά το κόστος χρηματοδότησης για επιχειρήσεις και νοικοκυριά. Συγκεκριμένα, η βελτίωση της λειτουργικής δομής των τραπεζών, μαζί με την είσοδο στην Ευρωζώνη και τον αυξημένο ανταγωνισμό στον κλάδο είχαν ως συνέπεια τα τραπεζικά επιτόκια να μειωθούν σημαντικά τα τελευταία χρόνια και να έχουν συγκλίνει πια προς τα αντίστοιχα στην Ευρωζώνη. Τα επιτόκια των στεγαστικών δανείων στην Ελλάδα είναι τώρα χαμηλότερα από ότι στην Ευρωζώνη, ενώ τα επιτόκια για το μακροπρόθεσμο δανεισμό των επιχειρήσεων είναι κοντά στα 6%.

Με τα σημερινά επιτόκια η δόση ενός στεγαστικού δανείου δεν διαφέρει από το ενοίκιο και οι επιχειρήσεις δηλώνουν ότι το κόστος χρηματοδότησης δεν αποτελεί πια πρόσκομμα στην παραγωγική δραστηριότητα. Το κόστος χρηματοδότησης μειώθηκε ακόμη περισσότερο, όταν λειτούργησε πλήρως το γραφείο πίστης της εταιρίας ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ, το οποίο έδωσε τη δυνατότητα πληρέστερης αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας των δανειοδοτούμενων. Αυτό επέτρεψε στις τράπεζες να έχουν διαφορετικά επιτόκια για τους πελάτες τους, ανάλογα με την πιστοληπτική τους ικανότητα.

Οι τράπεζες δημιουργούν τις προϋποθέσεις για την ανάπτυξη άλλων κλάδων της ελληνικής οικονομίας. Με τις νέες υπηρεσίες που προσφέρουν κυρίως όσον αφορά τα εναλλακτικά δίκτυα διανομής, όπως τηλεφωνική τραπεζική και τραπεζική μέσω του διαδικτύου, έχουν δημιουργήσει την απαραίτητη ζήτηση για την ανάπτυξη άλλων κλάδων της οικονομίας.

Δύο από τους κλάδους που επωφελήθηκαν από τον εκσυγχρονισμό των τραπεζών είναι οι κλάδοι της πληροφορικής και των τηλεπικοινωνιών, σταθερής και κινητής τηλεφωνίας. Η αυξημένη ζήτηση για μηχανολογικό εξοπλισμό από τις τράπεζες, επέτρεψε και στους δύο κλάδους να επωφεληθούν από οικονομίες κλίμακας. Επιπλέον, οι τράπεζες

σε συνεργασία με τον κλάδο των τηλεπικοινωνιών προσφέρουν νέες υπηρεσίες, που απαιτούν τη συνεργασία των δύο κλάδων της τραπεζικής μέσω διαδικτύου και τηλεφωνικής τραπεζικής.

Ταυτόχρονα, η βελτίωση των υπηρεσιών που προσφέρουν οι τράπεζες είχαν ως αποτέλεσμα τη στροφή άλλων κλάδων στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα, όπως ο ναυτιλιακός, που παραδοσιακά χρησιμοποιούσε χρηματοπιστωτικές εταιρίες του εξωτερικού, μολονότι οι περισσότερες ναυτιλιακές επιχειρήσεις είναι ελληνικές. Η βελτίωση της ποιότητας εξυπηρέτησης από τις ελληνικές τράπεζες, καθώς και η δυνατότητα σύναψης κοινοπρακτικών δανείων, είχε ως αποτέλεσμα οι ναυτιλιακές επιχειρήσεις να στραφούν σε ελληνικές τράπεζες και να αποφασίσουν τη σταδιακή επαναφορά των δραστηριοτήτων τους στην Ελλάδα.

Τα τελευταία χρόνια οι ελληνικές τράπεζες πρωτοπορούν στη διεθνοποίηση της οικονομίας. Στην προσπάθειά τους να αξιοποιήσουν τα πλεονεκτήματα που απορρέουν από τη λειτουργία σε μια αναπτυσσόμενη αγορά 55 εκατομμυρίων πολιτών, επεκτείνουν τις δραστηριότητές τους και τις αγορές της Νοτιοανατολικής Ευρώπης και ιδιαίτερα στις αγορές των βαλκανικών χωρών. Αξιοσημείωτο είναι ότι στο διάστημα 1990 – 2002 οι ελληνικές τράπεζες επένδυσαν 550 εκατομμύρια ευρώ για την επέκτασή τους στη Νοτιοανατολική Ευρώπη.

Οι ελληνικές τράπεζες προσφέρουν σημαντική υποστήριξη στις ελληνικές επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στην περιοχή αυτή, ενώ αποκτούν ταυτόχρονα σημαντικό ρόλο στις τοπικές αγορές ιδιωτών και επιχειρήσεων. Με τον τρόπο αυτό ενισχύεται ο διεθνής χαρακτήρας των ελληνικών τραπεζών, τίθενται οι προοπτικές για τη διερεύνηση των πηγών εισροής άδηλων πόρων στη χώρα, και δίνεται ώθηση στην ανάπτυξη των τοπικών οικονομιών.

Μέσω της παροχής φτηνής και σταθερής χρηματοδότησης για κεφάλαιο κίνησης και επενδύσεις, οι τράπεζες προσφέρουν στις ελληνικές επιχειρήσεις ένα σημαντικό ανταγωνιστικό πλεονέκτημα, που μέχρι τώρα απολάμβαναν μόνο οι επιχειρήσεις στις άλλες χώρες της Ευρωζώνης, προωθώντας τον εκσυγχρονισμό των επιχειρήσεων.

Ωστόσο μια άλλη, λιγότερο προφανής επίδραση της μεσολάβησης του τραπεζικού συστήματος στη λειτουργία των επιχειρήσεων είναι η έμμεση αύξηση της αποδοτικότητάς τους. Αυτό επιτυγχάνεται μέσω των απαιτήσεων για πληροφόρηση, που επιβάλλουν οι τράπεζες στους υποψήφιους δανειολήπτες. Οι δανειολήπτες αναγκάζονται με τον τρόπο

αυτό να αλλάξουν νοοτροπία και πρακτικές, με άλλα λόγια να εκσυγχρονίσουν τον τρόπο λειτουργίας τους.

Ας σημειωθεί ότι το βάρος της πιστοληπτικής αξιολόγησης των επιχειρήσεων έχει μετατεθεί τα τελευταία χρόνια από την ύπαρξη επαρκών εμπράγματων εξασφαλίσεων, όπως ενέχυρο και υποθήκη, στην ποιότητα των οικονομικών τους στοιχείων. Στη νέα αυτή φιλοδοξία εξασφάλισης της αποπληρωμής ενός δανείου αποσκοπεί και η εισαγωγή σύγχρονων διαδικασιών αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας των δανειοληπτών, οι οποίες βασίζονται στην αξιολόγηση των ταμειακών τους ροών και την σταθερότητα των εισοδημάτων τους.

Οι τράπεζες, προκειμένου να αξιολογήσουν πλέον την πιστοληπτική ικανότητα των επιχειρήσεων δίνουν έμφαση στην επαρκή ρευστότητα και την υγιή κερδοφορία τους, ζητούν τη γνωστοποίηση της στρατηγικής τους και την ύπαρξη επιχειρηματικού σχεδίου (business plan), απαιτούν μεγαλύτερη διαφάνεια στα οικονομικά στοιχεία τους και γενικά στην πληροφόρηση προς τρίτους. Τα οφέλη για το σύνολο της οικονομίας από τη διαδικασία εξορθολογισμού και εξυγίανσης είναι ανυπολόγιστα.

Οι τράπεζες διαρκώς βελτιώνουν την ενημέρωση των καταναλωτών, ιδιωτών και επιχειρήσεων για τα προϊόντα τους, ενισχύοντας έτσι τη διαφάνεια των συναλλαγών. Χαρακτηριστικά αναφέρουμε ότι όλες οι ελληνικές τράπεζες έχουν την υποχρέωση να παρέχουν πλήρη και σαφή ενημέρωση στους πελάτες τους για τους όρους των συμβάσεων που συνάπτουν και επιπλέον, όλες οι ελληνικές τράπεζες έχουν ιστοσελίδα στο διαδίκτυο, όπου περιγράφουν λεπτομερώς τα προϊόντα και τις υπηρεσίες που διαθέτουν.

Ωστόσο, οι τράπεζες αναγνωρίζουν ότι παρά τις προσπάθειες που κάνουν για τη βελτίωση προϊόντων και υπηρεσιών είναι δυνατόν να υπάρχουν παράπονα από τους πελάτες τους. Για το σκοπό αυτό το 1999 θεσπίστηκε, από την Ένωση Ελληνικών Τραπεζών, ο θεσμός του Τραπεζικού Μεσολαβητή ως ανεξάρτητος θεσμός για τη δίκαιη, αμερόληπτη και με διαφάνειες διαδικασίες εξέταση των διαφορών των ιδιωτών συναλλασσόμενων με τις τράπεζες, με στόχο τη φιλική διευθέτησή τους σε σύντομο χρόνο.

Τη βελτίωση της ποιότητας των υπηρεσιών που παρέχουν οι τράπεζες πιστοποιούν οι ίδιοι οι πελάτες των τραπεζών. Σε έρευνα που έγινε το 2002 για λογαριασμό της Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών, το 35% των ερωτηθέντων δηλώνει ότι οι υπηρεσίες των τραπεζών τα 2 – 3 τελευταία χρόνια έχουν βελτιωθεί.

Όλοι οι φορείς μιας κοινωνίας και μιας οικονομίας έχουν την υποχρέωση να στηρίζουν την ομαλή κοινωνική ζωή και την πρόοδο της κοινωνίας. Οι ελληνικές τράπεζες, όχι μόνο αναγνωρίζουν την υποχρέωσή τους αυτή, αλλά ανταποκρίνονται ουσιαστικά στην κοινωνική ευθύνη, την οποία έχουν. Ως ένας από τους μεγαλύτερους εργοδότες της χώρας, απασχολώντας περίπου 60 χιλιάδες άτομα, προσφέρουν πλήθος παροχών στους δικούς τους εργαζόμενους. Το κοινωνικό τους έργο, όμως, είναι πολύ ευρύτερο. Η υποστήριξη που παρέχουν δεν αφορά μόνο σε έκτακτες περιπτώσεις, όπως την υποστήριξη των σεισμοπλήκτων με 6 εκατομμύρια ευρώ μετά το σεισμό της Αθήνας το 1999, αλλά είναι διαρκής.

Οι τράπεζες μόνο μέσα στο 2001 έδωσαν περίπου 10 εκατομμύρια ευρώ με σκοπό να υποστηρίξουν ενεργά, μέσω των χορηγών τους, ομάδες του πληθυσμού οι οποίες έχουν ανάγκη οικονομικής βοήθειας και να ενισχύσουν προγράμματα τοπικών φορέων που έχουν ως αντικείμενο την παιδική μέριμνα και την υγεία. Ακόμα, να στηρίζουν ερευνητικά προγράμματα και να φροντίσουν για τη διατήρηση της πολιτιστικής μας κληρονομιάς. Επίσης, να υποστηρίξουν πολιτιστικές εκδηλώσεις σε όλους τους τομείς και να μειώσουν την επιβάρυνση του περιβάλλοντος από τις δικές τους εργασίες, χρηματοδοτώντας προγράμματα προστασίας του περιβάλλοντος και παραγωγής εναλλακτικών μορφών παραγωγής ενέργειας και, τέλος, να συνεισφέρουν στη χρηματοδότηση αθλητικών ομάδων και εκδηλώσεων – γεγονότων.⁸⁷

Κλείνοντας η Ε.Ε. τις διαδικασίες της για την ενοποιημένη αγορά των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, έκανε προβλέψεις για την πολιτική στον τομέα των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών για το διάστημα 2005 με 2010. Έτσι υποβλήθηκε από την Επιτροπή η **Πράσινη Βίβλος** για την πολιτική στον τομέα των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών 2005-2010 στις 3 Μαΐου του 2005.⁸⁸

Στην Πράσινη Βίβλο, η Επιτροπή, έθεσε τον γενικό στόχο της πολιτικής για τα επόμενα 5 έτη. Ο στόχος αυτός περιλαμβάνει την εδραίωση της προόδου προς μια ενοποιημένη, ανοικτή, ανταγωνιστική και οικονομικά αποτελεσματική ευρωπαϊκή χρηματοπιστωτική αγορά και να εξαλείψει τα σημαντικά από οικονομική άποψη εμπόδια που απομένουν. Ακόμα, την ανάπτυξη μιας αγοράς στην οποία οι χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες και τα κεφάλαια μπορούν να κυκλοφορούν ελεύθερα σε όλη την ΕΕ με το

⁸⁷ Δελτίο Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών, αριθμός τεύχους 32, Ιανουάριος- Φεβρουάριος- Μάρτιος 2003, σελ.3-17

⁸⁸ COM(2005)177

χαμηλότερο δυνατό κόστος υπό συνθήκες επαρκούς και αποτελεσματικού προληπτικού ελέγχου και χρηματοπιστωτικής σταθερότητας και με υψηλά επίπεδα προστασίας του καταναλωτή. Και τέλος, την εξασφάλιση της εφαρμογής και της τήρησης του υφιστάμενου νομοθετικού πλαισίου και τη συνεχή αξιολόγησή του, την αυστηρή εφαρμογή της βέλτιστης ρυθμιστικής προσέγγισης σε κάθε μελλοντική πρωτοβουλία, τη βελτίωση της σύγκλισης σε θέματα προληπτικής εποπτείας και την ενίσχυση της ευρωπαϊκής επιρροής στις παγκόσμιες χρηματοπιστωτικές αγορές.

Στη Βίβλο αυτή σημειώνεται ότι το πλαίσιο λήψης αποφάσεων και οι ρυθμιστικές διαρθρώσεις της Ε.Ε. για το Π.Δ.Χ.Υ. έχουν καταστεί ορθολογικότερες και αποτελεσματικότερες χάρη στη διαδικασία Lamfalussy, ενώ οι περισσότεροι από τους αναγκαίους κανόνες που προβλέπονται στο Π.Δ.Χ.Υ., έχουν θεσπιστεί και τεθεί σε εφαρμογή. Ακόμα, έχει αναπτυχθεί μια συνεχής και συστηματική συνεργασία μεταξύ των ευρωπαϊκών θεσμικών οργάνων και των φορέων της αγοράς και ενισχύθηκε η πολιτική εμπιστοσύνη στη διαδικασία της ενοποίησης, όμως το εγχείρημα δεν έχει ακόμα ολοκληρωθεί.

Οι προτεραιότητες την νέας περιόδου 2005-2010 είναι η παγίωση της υφιστάμενης νομοθεσίας, με ελάχιστες νέες πρωτοβουλίες, η αποτελεσματική ενσωμάτωση των ευρωπαϊκών κανόνων στις εθνικές κανονιστικές ρυθμίσεις με αυστηρότερο έλεγχο της εφαρμογής τους από τις εποπτικές αρχές και η συνεχής εκ των υστέρων αξιολόγηση, που θα επιτρέπει στην Επιτροπή να παρακολουθεί προσεκτικά την εφαρμογή αυτών των κανόνων στην πράξη, καθώς και την επίπτωσή τους στον ευρωπαϊκό τομέα χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών. Τα κράτη μέλη, οι ρυθμιστικές αρχές και οι φορείς των αγορών πρέπει να διαδραματίσουν το ρόλο τους και η Επιτροπή θα προτείνει την τροποποίηση ή ακόμα και την κατάργηση των μέτρων που δεν επιτυγχάνουν τα αναμενόμενα αποτελέσματα. Η προσέγγιση αυτή έχει ουσιώδη σημασία για να εξασφαλιστεί η βέλτιστη λειτουργία του ευρωπαϊκού ρυθμιστικού πλαισίου που οικοδομήθηκε με τόσες δυσκολίες προς όφελος των φορέων των αγορών, περισσότερων από 20 εκατομμύρια ευρωπαϊκών επιχειρήσεων και 450 εκατομμυρίων πολιτών, και συνεπώς της ευρωπαϊκής οικονομίας στο σύνολό της.

Το πρόγραμμα για τα τελευταία έξι χρόνια εμπνεύστηκε από την πεποίθηση ότι η ύπαρξη αγορών με βάθος, ρευστότητα και δυναμισμό θα εξασφαλίσει μια αποτελεσματική κατανομή κεφαλαίων και παροχή υπηρεσιών σε όλη ευρωπαϊκή οικονομία, τόσο σε χονδρικό όσο και σε λιανικό επίπεδο, θέτοντας έτσι τις βάσεις για ταχύτερους ρυθμούς οικονομικής ανάπτυξης και δημιουργίας θέσεων απασχόλησης. Οι λέξεις κλειδιά των

νομοθετικών προτάσεων του Π.Δ.Χ.Υ. ήταν ο διασυννοριακός ανταγωνισμός, η πρόσβαση στις αγορές, η αυξημένη διαφάνεια, η ακεραιότητα της αγοράς, η χρηματοπιστωτική σταθερότητα και αποτελεσματικότητα. Η νομοθεσία του παρέμεινε γενικά συνεπής με τις κατευθυντήριες αυτές αρχές, οι οποίες εξακολουθούν να είναι κατάλληλες και σήμερα.

Η ευθυγράμμιση των εθνικών ρυθμιστικών προσεγγίσεων με ένα κοινό ευρωπαϊκό ρυθμιστικό σύστημα αντιπροσωπεύει μια πραγματική πρόκληση, εφόσον συνεπάγεται σημαντικά αρχικά κόστη για την προσαρμογή των εθνικών αρχών επιβολής της νομοθεσίας και των φορέων των αγορών. Τα μεταβατικά αυτά προβλήματα αποτελούν από μόνα τους μια πρόκληση. Ωστόσο, οι ανησυχίες για τα μεταβατικά αυτά κόστη δεν πρέπει να επισκιάζουν τα γενικότερα οικονομικά πλεονεκτήματα. Η εναλλακτική λύση είναι κατακερματισμένες και μη αποτελεσματικές χρηματοπιστωτικές αγορές και συνονθύλευμα εθνικών αποθεμάτων ρευστότητας που θα υπόκεινται σε αποκλίνουσες και ασυντόνιστες πρακτικές διαχείρισης κινδύνων και σε υψηλότερο κόστος κεφαλαίου. Το Π.Δ.Χ.Υ. δημιούργησε ένα νομοθετικό πλαίσιο που θα επιτρέψει σε εκδότες, επενδυτές και παρόχους χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών να συναλλάσσονται σε πανευρωπαϊκό επίπεδο χωρίς αδικαιολόγητα νομικά εμπόδια και προέχει η καλή λειτουργία του.

Οι δείκτες της οικονομίας και των αγορών καταδεικνύουν ότι η ευρωπαϊκή χρηματοπιστωτική ενοποίηση βρίσκεται σε εξέλιξη στις αγορές χονδρικής, τα χρηματιστήρια και τις υποδομές χρηματοπιστωτικών αγορών, ιδίως για την εκκαθάριση και το διακανονισμό των συναλλαγών. Αυτό βελτίωσε τους όρους για όλους τους χρήστες χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών και αρχίζει ήδη να διαμορφώνεται ένα ανακλαστικό ευρωπαϊκής αγοράς, παρόλο που πρέπει ακόμα να γίνουν πολλά. Έτσι, ο τομέας της λιανικής διανομής παραμένει κατακερματισμένος, ενώ η διείσδυση σε ορισμένες αγορές είναι αδύνατη. Οι φραγμοί αυτοί πρέπει να αξιολογηθούν προσεκτικά, προκειμένου ιδίως να προσδιοριστεί εάν αποτελούν ουσιαστικά οικονομικά εμπόδια στην ελεύθερη κυκλοφορία των κεφαλαίων και των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών.

Μια αποτελεσματική αγορά επιχειρηματικών κεφαλαίων αποτελεί στρατηγικής σημασίας στοιχείο για την ανάπτυξη νέων και καινοτόμων επιχειρήσεων, την ενθάρρυνση της επιχειρηματικότητας, την αύξηση της παραγωγικότητας και τη διατήρηση υψηλών ρυθμών οικονομικής ανάπτυξης στην Ευρώπη. Επί του παρόντος, η ευρωπαϊκή αγορά επιχειρηματικών κεφαλαίων είναι πολύ λιγότερο αποτελεσματική από την αντίστοιχη αγορά των ΗΠΑ. Στον τομέα αυτό πρέπει, συνεπώς, να προσδιοριστούν οι προτεραιότητες που θα οδηγήσουν στην ανάληψη νέων πρωτοβουλιών.

Σε όλα τα στάδια της διαδικασίας θα εφαρμοστεί μια αυστηρή προσέγγιση που θα αποσκοπεί στην καλύτερη ρύθμιση, από το σχεδιασμό της πολιτικής έως την ανοικτή και διαφανή διαβούλευση σε όλα τα επίπεδα, την εκπόνηση εμπειριστατωμένων και πειστικών μελετών οικονομικών επιπτώσεων πριν την υποβολή κάθε πρότασης και την εκ των υστέρων αξιολόγηση. Αυτό έχει καθοριστική σημασία για τη μείωση του κόστους διοικητικής λειτουργίας των χρηματοπιστωτικών οργανισμών και των εκδοτών κινητών αξιών και για την αύξηση της ανταγωνιστικότητας του ευρωπαϊκού χρηματοπιστωτικού τομέα.

Η ίδια αυστηρή προσέγγιση πρέπει επίσης να ακολουθηθεί από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο ώστε να μην καθίστανται αδικαιολόγητα πολύπλοκες οι προτάσεις της Επιτροπής που βασίζονται σε συγκεκριμένα δεδομένα. Ειδικότερα, τα κράτη μέλη πρέπει να αποφεύγουν την προσθήκη διαδοχικών ρυθμιστικών διατάξεων που υπερβαίνουν την εναρμόνιση που επιτυγχάνεται με την οδηγία, καταργώντας έτσι τα πλεονεκτήματα ενός ενιαίου συνόλου κοινοτικών κανόνων και αυξάνοντας το κόστος για τις ευρωπαϊκές επιχειρήσεις. Τα πλεονεκτήματα των νέων ευρωπαϊκών νομοθετικών προτάσεων, από πλευράς αποτελεσματικότητας και σταθερότητας, θα αξιολογούνται με γνώμονα το βαθμό στον οποίο τα μέτρα διευκολύνουν τις διασυνοριακές δραστηριότητες και ενισχύουν την ανταγωνιστικότητα των ευρωπαϊκών χρηματοπιστωτικών αγορών, ενώ προστατεύουν παράλληλα την εσωτερική σταθερότητα.

Η προσέγγιση της Επιτροπής θα συνεχίσει να επιδιώκει την ευρύτερη δυνατή συναίνεση σε κάθε προπαρασκευαστική φάση, σε στενή και διαφανή συνεργασία με τα κράτη μέλη και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, τα ευρωπαϊκά δίκτυα εποπτικών αρχών, όπως την Επιτροπή Ευρωπαϊκών Αρχών Τραπεζικής Εποπτείας, η οποία συστάθηκε την 1η Ιανουαρίου του 2004, την Επιτροπή Ευρωπαϊκών Εποπτικών Αρχών Ασφαλίσεων και Επαγγελματικών Συντάξεων, η οποία συστάθηκε στις 24 Νοεμβρίου 2003 και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή Ρυθμιστικών Αρχών των Αγορών Κινητών Αξιών, η οποία συστάθηκε στις 7 Ιουνίου 2001, την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, τους φορείς των αγορών και, σε ολόένα μεγαλύτερο βαθμό, τις ενώσεις καταναλωτών. Ήδη, το φόρουμ εμπειρογνομόνων FIN-USE σε θέματα χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών παρέχει στην Επιτροπή μια πολύτιμη συνεισφορά από την προοπτική των χρηστών.

Η ρυθμιστική προσέγγιση διαφέρει ανάλογα με το κράτος μέλος και επιδίωξη της ευρωπαϊκής νομοθεσίας σε αυτούς τους πολύπλοκους τομείς είναι η εξεύρεση της ισορροπίας που εξυπηρετεί καλύτερα τα συμφέροντα της Ευρώπης. Η νομοθεσία πρέπει

να σέβεται τις αρχές της επικουρικότητας και της αναλογικότητας και να ενισχύει τον ανταγωνισμό.

Στο παρόν στάδιο πρέπει να επιτευχθεί περαιτέρω πρόοδος στη σημαντική συζήτηση για την εποπτική σύγκλιση σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Το εποπτικό σύστημα πρέπει να διαθέτει τα μέσα που απαιτούνται για να εξασφαλιστεί η αποτελεσματική εφαρμογή των ευρωπαϊκών ρυθμίσεων για τις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες και να διευκολυνθεί έτσι η άσκηση δραστηριοτήτων σε πανευρωπαϊκό επίπεδο. Το αποτέλεσμα πρέπει

να μεριμνούν ώστε τα πρότυπα αυτά να εφαρμόζονται πραγματικά και έναντι των εξωχώριων χρηματοπιστωτικών κέντρων. Σε αντίθετη περίπτωση, τόσο η πίεση της αγοράς όσο και οι πολιτικές πιέσεις για συμπληρωματικές ρυθμιστικές παρεμβάσεις σε αυτούς και σε άλλους τομείς θα ενταθούν. Ο επιδιωκόμενος στόχος είναι η ενίσχυση της χρηματοοικονομικής πληροφόρησης που παρέχεται από οικονομικές οντότητες που είναι εγκατεστημένες σε εξωχώρια χρηματοπιστωτικά κέντρα.

Η συζήτηση για τη μελλοντική διακυβέρνηση, τη χρηματοδότηση και την πολιτική ευθύνη των παγκόσμιων οργανισμών τυποποίησης, όπως το Διεθνές Συμβούλιο Λογιστικών Προτύπων, αποκτά ολοένα μεγαλύτερη πολιτική σημασία. Η Επιτροπή εκτιμά ότι ο δημόσιος έλεγχος αυτών των διαρθρώσεων πρέπει να ενισχυθεί, ώστε να λαμβάνονται επαρκώς υπόψη τα συμφέροντα των ενδιαφερομένων μερών, να επιτυγχάνεται ικανοποιητικό επίπεδο διαφάνειας, να τηρούνται οι προβλεπόμενες διαδικασίες και να υπάρχει βιώσιμη χρηματοδότηση.

Έναντι του υπόλοιπου κόσμου, η Ευρώπη έχει μια σημαντική στρατηγική ευκαιρία να επηρεάσει τις ρυθμιστικές παραμέτρους της αναδυόμενης παγκόσμιας χρηματοπιστωτικής αγοράς. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο η εμπάθυνση του διαλόγου μεταξύ της Ε.Ε. και των Η.Π.Α. σχετικά με τις χρηματοπιστωτικές αγορές και η ενίσχυση των χρηματοπιστωτικών σχέσεων με την Ιαπωνία, την Κίνα και, για παράδειγμα, την Ινδία, έχει τόση καθοριστική σημασία. Η Επιτροπή έχει ταχθεί υπέρ της διεύρυνσης της ατζέντας αυτού του διαλόγου κατά τρόπο ώστε να είναι περισσότερο προσανατολισμένος προς τις προοπτικές μελλοντικής ανάπτυξης και να εμπνέεται περισσότερο από τις συνεισφορές των φορέων της αγοράς. Νέες προσπάθειες για το άνοιγμα των χρηματοπιστωτικών αγορών των τρίτων χωρών θα καταβληθούν στο πλαίσιο των εμπορικών διαπραγματεύσεων στη Ντόχα και των διμερών και περιφερειακών εμπορικών συμφωνιών.

Σε μεγάλο βαθμό, η βελτίωση των οικονομικών επιδόσεων και η αύξηση της ευημερίας θα εξαρτηθούν από την ικανότητα των ευρωπαϊκών θεσμικών οργάνων, των εποπτικών αρχών και των φορέων της αγοράς να εξασφαλίσουν ότι οι ισχύοντες κανόνες εφαρμόζονται με συνέπεια και τηρούνται πραγματικά, κατά τρόπο ώστε το πρότυπο να είναι πλέον η βέλτιστη πρακτική. Με τον τρόπο αυτό θα δημιουργηθούν ίσοι όροι για όλους, που θα βασίζονται σε μια συνεπή και ορθή ερμηνεία της κοινοτικής νομοθεσίας, αποφεύγοντας την έλλειψη ασφάλειας δικαίου και τις αβεβαιότητες. Αυτό σημαίνει ότι οι μηχανισμοί εξασφάλισης της εφαρμογής πρέπει να ενισχυθούν και να διασυνδεθούν μεταξύ κρατών μελών, ιδίως μέσω των ευρωπαϊκών εποπτικών δικτύων. Η κοινή αυτή

ευθύνη αποτελεί μια σημαντική πρόκληση σε μια Ευρωπαϊκή Ένωση 25 κρατών μελών, η οποία θα διευρυνθεί σύντομα ακόμα περισσότερο.

Οι προτεραιότητες είναι ο συνεχής σχεδιασμός της πολιτικής με ανοικτό και διαφανή τρόπο, προσφεύγοντας εκτενώς στους μηχανισμούς διαβούλευσης σε όλα τα επίπεδα και η απλούστευση και ενοποίηση όλων των κατάλληλων, ευρωπαϊκών και εθνικών, κανονιστικών ρυθμίσεων για τις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες. Η εκπόνηση μελέτης σκοπιμότητας θα ήταν χρήσιμη για να προσδιοριστεί εάν είναι δυνατόν μακροχρόνια να συγχωνευθούν όλοι οι κανόνες σε ένα ενιαίο και συνεκτικό νομοθετικό κείμενο, ένα είδος κώδικα χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών. Στις προτεραιότητες αυτές συμπεριλαμβάνονται και η σύγκλιση των προτύπων και των πρακτικών σε εποπτικό επίπεδο, με σεβασμό παράλληλα της πολιτικής ευθύνης και των σημερινών θεσμικών ορίων και η συνεργασία με τα κράτη μέλη για τη βελτίωση της μεταφοράς των κανόνων στο εθνικό τους δίκαιο και για την εξασφάλιση της συνεπούς εφαρμογής τους. Ακόμα, η αξιολόγηση του βαθμού στον οποίο οι σημερινές οδηγίες και κανονισμοί έχουν τα αναμενόμενα οικονομικά αποτελέσματα και κατάργηση των μέτρων που δεν πληρούν αυτό το κριτήριο και η εξασφάλιση κατάλληλης εφαρμογής της νομοθεσίας και της τήρησής της, με διαδικασίες παράβασης που βασίζονται στην ισχύουσα νομοθεσία και νομολογία.

Η πρώτη προτεραιότητα των επόμενων 12 μηνών είναι η ολοκλήρωση των νομοθετικών προτάσεων που βρίσκονται ακόμα στο στάδιο της διαπραγμάτευσης στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στο Συμβούλιο, καθώς και των κεντρικής σημασίας μέτρων που προετοιμάζει η Επιτροπή. Μεταξύ των τελευταίων περιλαμβάνεται μια ενδεχόμενη οδηγία για τις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες μετά τη διαπραγμάτευση των συναλλαγών, εκκαθάριση και διακανονισμός, το νέο καθεστώς φερεγγυότητας για τις ασφαλιστικές επιχειρήσεις και μια ενδεχόμενη νομοθετική πρόταση για τις πληρωμές. Η προετοιμασία των προτάσεων αυτών απαιτεί εμπειριστατωμένες μελέτες επιπτώσεων και ευρείες διαδικασίες διαβούλευσης με τα ενδιαφερόμενα μέρη.

Η Επιτροπή έχει αναλάβει τη δέσμευση να λάβει μέτρα μόνον όταν μια ευρωπαϊκή πρωτοβουλία μπορεί να παράσχει αναμφισβήτητα οικονομικά πλεονεκτήματα στο σχετικό τομέα, στις αγορές και στους καταναλωτές. Πιο συγκεκριμένα, εξετάζει τους τομείς των οργανισμών αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας και των χρηματοοικονομικών αναλυτών, για τους οποίους θα αποφασίσει εάν απαιτούνται συμπληρωματικές νομοθετικές προτάσεις ή εάν οι ισχύουσες διατάξεις της οδηγίας για την κατάχρηση αγοράς και οι μηχανισμοί αυτορρύθμισης, όπως ο κώδικας του Διεθνούς Οργανισμού Κεφαλαιαγοράς (IOSCO) και εποπτείας επαρκούν. Είναι ήδη σαφές ότι η Επιτροπή δεν

θα προτείνει εκτελεστικά μέτρα για την οδηγία για τις δημόσιες προσφορές εξαγοράς. Ωστόσο, εάν αποφασίσει να μην προτείνει νέες νομοθετικές πράξεις στους τομείς αυτούς, δεν θα διστάσει να αναθεωρήσει τη θέση της εάν η μελλοντική εξέλιξη της αγοράς απαιτήσει μια αποφασιστική παρέμβαση.

Μετά τη συμφωνία που επιτεύχθηκε μεταξύ κρατών μελών της Ε.Ε. σχετικά με τη Σύμβαση της Χάγης, της πολυμερούς συνθήκης για το εφαρμοστέο δίκαιο στα δικαιώματα επί ορισμένων τίτλων που έχουν στην κατοχή τους διαμεσολαβητές, η Επιτροπή υπέβαλε πρόταση για τη υπογραφή της, αλλά ορισμένα κράτη μέλη και η Ε.Κ.Τ. εξέφρασαν ανησυχίες σχετικά με τη σύμβαση αυτή. Η Επιτροπή δεσμεύτηκε να προετοιμάσει, έως τα τέλη του 2005, μια νομική εκτίμηση των ανησυχιών που διατυπώθηκαν και θα αποφασίσει στη συνέχεια εάν πρέπει ή όχι να γίνουν αλλαγές στη σημερινή πρόταση για υπογραφή της σύμβασης.

Η πρόοδος της ευρωπαϊκής χρηματοπιστωτικής ενοποίησης δημιουργεί νέες προκλήσεις για τις εποπτικές αρχές. Ο έλεγχος των διασυνοριακών κινδύνων αποκτά ολοένα και πιο κρίσιμο χαρακτήρα και παρόλο που η ενοποίηση θα ενισχύσει τη συνολική σταθερότητα, ο κίνδυνος δευτερογενών επιπτώσεων, όπως η δυσλειτουργία ενός συστήματος που επηρεάζει περισσότερες χρηματοπιστωτικές αγορές και ομάδες που δραστηριοποιούνται στο επίπεδο της Ε.Ε., θα αυξάνεται. Η Επιτροπή εκτιμά ότι τα προβλήματα αυτά πρέπει να αντιμετωπιστούν με μια εξελικτική προσέγγιση από κάτω προς τα πάνω.

Η αγορά είναι αυτή που πρέπει να δίνει την ώθηση στη συγκέντρωση στον τομέα των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών. Η ευρωστία και σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος πρέπει παράλληλα να εξασφαλιστεί. Το κόστος των διασυνοριακών συναλλαγών και οι φραγμοί στις συναλλαγές αυτές αποτελούν ιδιαίτερα σημαντικό εμπόδιο στις διασυνοριακές επενδύσεις και στον οικονομικό εξορθολογισμό στην Ευρώπη. Σε μια προκαταρκτική έκθεση, η Επιτροπή εντόπισε τα δυνητικά εμπόδια και κάλεσε τα ενδιαφερόμενα μέρη να επισημάνουν τους σημαντικότερους, κατά την άποψή τους, φραγμούς⁸⁹. Η κατάργηση ή, τουλάχιστον, ο περιορισμός αυτών των αδικαιολόγητων φραγμών θα ενισχύσει την ανταγωνιστικότητα του τομέα και της οικονομίας στο σύνολό της, προωθώντας έτσι την οικονομική ανάπτυξη και τη δημιουργία θέσεων εργασίας.

⁸⁹ http://europa.eu.int/comm/internal_market/finances/cross-sector/index_en.htm#obstacles, 06/01/06

Η Επιτροπή θα ελέγχει προσεκτικά εάν οι υποψήφιες χώρες συμμορφώνονται με τις υποχρεώσεις τους στον τομέα των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών. Επιπλέον, η ενίσχυση της ευρωπαϊκής επιρροής και της ανταγωνιστικότητας του ευρωπαϊκού χρηματοπιστωτικού τομέα σε παγκόσμιο επίπεδο πρέπει να παραμείνει μια προτεραιότητα. Οι χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες είναι μια παγκόσμια δραστηριότητα, εφόσον οι εξελίξεις σε μια χώρα έχουν επιπτώσεις στις άλλες χώρες. Η Επιτροπή επιθυμεί επίσης να εμβαθύνει στα επόμενα 5 χρόνια τις χρηματοπιστωτικές της σχέσεις με άλλες χώρες, όπως ιδίως η Ιαπωνία, και, εάν είναι δυνατό, και με την Ινδία.

Με βάση τις απόψεις που εκφράστηκαν στη διετή διαδικασία διαβούλευσης που άρχισε με τις εργασίες των τεσσάρων ομάδων εμπειρογνομόνων, η Επιτροπή εντόπισε δύο συγκεκριμένους τομείς πολιτικής στους οποίους η ανάληψη πρωτοβουλιών θα μπορούσε να είναι επωφέλης για την ευρωπαϊκή οικονομία, τη διαχείριση περιουσιακών στοιχείων και τις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες λιανικής. Οι εργασίες σε αυτούς τους τομείς θα ακολουθήσουν μια προσέγγιση από κάτω προς τα πάνω, θα έχουν συμβουλευτικό χαρακτήρα και θα πραγματοποιηθούν σε συνεργασία με την αγορά.

Κατά την εκτίμηση της κατάστασης μετά το Π.Δ.Χ.Υ., η αγορά χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών λιανικής εντοπίστηκε ως ένας από τους τομείς που απαιτούν περαιτέρω προσοχή. Παρόλο που η ενοποίηση των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών έχει σημειώσει σημαντική πρόοδο, η αγορά υπηρεσιών λιανικής, δηλαδή των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών που παρέχονται στους καταναλωτές, παραμένει ιδιαίτερα κατακερματισμένη. Ο ρόλος της Επιτροπής είναι να διευκολύνει την παροχή χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών λιανικής στην Ευρώπη. Τέσσερις διάλογοι διανομής μπορούν να εντοπιστούν στη διασυνοριακή παροχή αυτών των υπηρεσιών, όταν ένας καταναλωτής αγοράζει την υπηρεσία σε άλλο κράτος μέλος στο οποίο ταξιδεύει, όταν μια επιχείρηση διαθέτει ή πωλεί υπηρεσίες σε καταναλωτές σε άλλο κράτος μέλος χωρίς μόνιμη εγκατάσταση σε αυτό, όταν μια επιχείρηση εγκαθίσταται σε περισσότερα του ενός κράτη μέλη και προσαρμόζει την προσφορά της στις τοπικές αγορές και όταν οι υπηρεσίες έχουν πανευρωπαϊκό χαρακτήρα, ακόμα και όταν παρέχονται τοπικά.

Παρόλο που φαίνεται ότι η προσέγγιση που αποσκοπεί στη δημιουργία πανευρωπαϊκών διαβατηρίων για τις επιχειρήσεις και τους καταναλωτές παρουσιάζει τα περισσότερα πλεονεκτήματα, διεξάγονται σήμερα συζητήσεις για εναλλακτικά καθεστώτα, όπως τα 26^α καθεστώτα που θα εφαρμόζονται στους φορείς και τους καταναλωτές που επιθυμούν να δραστηριοποιηθούν σε διασυνοριακό επίπεδο, αφήνοντας αμετάβλητες τις 25 εθνικές νομοθεσίες. Τα πλεονεκτήματα των 26^{ων} καθεστώτων δεν

έχουν ακόμα αποδειχθεί και η επίτευξη συμφωνίας σχετικά με προαιρετικά ευρωπαϊκά πρότυπα που αφορούν μόνο ορισμένα προϊόντα θα είναι δυσχερής. Ωστόσο, η Επιτροπή λαμβάνει υπόψη την τρέχουσα συζήτηση και θα απαντήσει στην πρόσκληση για περαιτέρω διερεύνηση αυτών των 26^{ων} καθεστώτων με την εκπόνηση μελέτης σκοπιμότητας, για παράδειγμα στους τομείς της απλής ασφάλισης, όπως της ασφάλισης ζωής ορισμένου χρόνου και των αποταμιευτικών προϊόντων.

Η Επιτροπή προτείνει συνεπώς τη δημιουργία ομάδων συζητήσεων για ειδικά προϊόντα λιανικής, που θα απαρτίζονται από εμπειρογνώμονες που θα εκπροσωπούν τα συμφέροντα του τομέα και των καταναλωτών, οι οποίοι θα είναι επιφορτισμένοι με τον εντοπισμό των ενδεχόμενων εμποδίων και τη διερεύνηση των δυνατών λύσεων. Οι εργασίες αυτές θα υποστηρίζονται από εκτενείς έρευνες.

Η ενυπόθηκη πίστη είναι ένας τομέας στον οποίο μια μεγαλύτερη ενοποίηση σε επίπεδο λιανικών υπηρεσιών μπορεί να αποδειχθεί επωφελής, ενώ ο αριθμός των διαθέσιμων στην αγορά προϊόντων δεν πρέπει να είναι περιορισμένος. Μια χωριστή Πράσινη Βίβλος, η οποία προβλέπεται για το καλοκαίρι του 2005, θα εξετάσει τις 48 συστάσεις της έκθεσης της ομάδας συζητήσεων για την ενυπόθηκη πίστη. Συγκεκριμένες πρωτοβουλίες θα μπορούσαν να ανακοινωθούν, μετά από διεξοδική διαβούλευση, το νωρίτερο το 2006.

Σύμφωνα με τα συμπεράσματα των ομάδων εμπειρογνομένων και τις απόψεις που εκφράστηκαν κατά τη δημόσια διαβούλευση, κάποιοι τομείς πρέπει να εξεταστούν σε βάθος. Αυτοί οι τομείς είναι, η κωδικοποίηση και εάν είναι δυνατόν απλούστευση των ισχύοντων κανόνων για τις απαιτήσεις πληροφόρησης, προκειμένου ιδίως να εξασφαλιστεί η συνέπεια και η συνοχή μεταξύ των διαφόρων κειμένων. Ακόμα, η χρηματοπιστωτική διαμεσολάβηση, προκειμένου ιδίως να καταστεί δυνατή η διασυνοριακή παροχή υπηρεσιών από καλά ενημερωμένους και αξιόπιστους διαμεσολαβητές, με πλήρη διαφάνεια όσον αφορά τις προμήθειες και τις σχέσεις με τους παρόχους υπηρεσιών. Λαμβανομένων ωστόσο υπόψη των εξελίξεων στα προϊόντα της διάρθρωσης των παρόχων χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, πρέπει να εξεταστεί η ανάγκη περαιτέρω ευθυγράμμισης των κανόνων δεοντολογίας, παροχής συμβουλών κατά την πώληση και διαφήμισης των υπηρεσιών. Και τέλος, οι τραπεζικοί λογαριασμοί, ενόψει ιδίως της εξέτασης των εμποδίων στο διασυνοριακό άνοιγμα λογαριασμών, καθώς και των θεμάτων που αφορούν την τήρηση, τη δυνατότητα μεταφοράς, τη μεταβίβαση και το κλείσιμό τους. Φαίνεται ότι υπάρχουν ειδικά προβλήματα που σχετίζονται για παράδειγμα με τη μη μόνιμη διαμονή και τις απαιτήσεις αναγνώρισης ταυτότητας.

Η Πράσινη Βίβλος παρουσίασε τις πρώτες απόψεις της Επιτροπής για τις προτεραιότητες της πολιτικής της για τα επόμενα πέντε έτη, λαμβάνοντας υπόψη τις πολυάριθμες αποκλίνουσες απόψεις που εκφράστηκαν στη διάρκεια της διετούς διαδικασίας διαβούλευσης που άρχισε με τις εργασίες τεσσάρων ομάδων εμπειρογνομώνων και της ευρείας δημόσιας διαβούλευσης που ακολούθησε. Στο στάδιο αυτό, η Επιτροπή επιθυμεί να συγκεντρώσει τις παρατηρήσεις σχετικά με τις πρώτες της ιδέες για το μέλλον της ευρωπαϊκής πολιτικής στον τομέα των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών.

Γι' αυτό κάλεσε τα ενδιαφερόμενα μέρη να της γνωστοποιήσουν εάν συμφωνούν με τους γενικούς στόχους της πολιτικής της Επιτροπής για τα επόμενα πέντε χρόνια και εάν συμφωνούν με τη βασική κατεύθυνση της πολιτικής αυτής. Ακόμα, εάν συμφωνούν με τα μέτρα προτεραιότητας και με τα συμπληρωματικά μέτρα που θα έπρεπε να ληφθούν για να εξασφαλιστεί η συνεπής εφαρμογή και η τήρηση της ευρωπαϊκής νομοθεσίας. Επίσης, εάν συμφωνούν με τους εντοπισθέντες τομείς στους οποίους η Επιτροπή θα μπορούσε να αποφασίσει να μη λάβει μέτρα, ή εάν θεωρούν ότι υπάρχουν άλλοι συγκεκριμένοι τομείς στους οποίους η Επιτροπή δεν θα έπρεπε στο παρόν στάδιο να υποβάλει τις προτάσεις της ή τομείς στους οποίους η Επιτροπή θα έπρεπε να εξετάσει εάν είναι σκόπιμο να τις αποσύρει, εάν εκτιμούν ότι το ισχύον ρυθμιστικό και εποπτικό πλαίσιο επαρκεί για την αντιμετώπιση των μελλοντικών εποπτικών προκλήσεων, και ποιες είναι κατά την άποψή τους οι ελλείψεις και ο αποτελεσματικότερος τρόπος αντιμετώπισής τους και ποιοι είναι οι τομείς που πρέπει να καλυφθούν και οι προτεραιότητες των ρυθμιστικών δραστηριοτήτων και της συνεργασίας σε παγκόσμιο επίπεδο. Ομοίως, εάν συμφωνούν με τους νέους τομείς προτεραιότητας που εντοπίστηκαν και ποια είναι κατά την άποψή τους τα μειονεκτήματα των διαφόρων μοντέλων διασυνοριακής παροχής υπηρεσιών, εάν επιθυμούν ή όχι την ανάπτυξη ενός 26ου καθεστώτος και ποιες δραστηριότητες θα μπορούσαν να επωφεληθούν από αυτό. Και τέλος, με ποιο τρόπο μπορεί να δοθεί στους καταναλωτές η δυνατότητα να χρησιμοποιούν πιο αποτελεσματικά τα χρηματοπιστωτικά προϊόντα και εάν αυτό απαιτεί περισσότερες επαγγελματικές και ανεξάρτητες συμβουλές, καλύτερη εκπαίδευση ή χρηματοοικονομικές γνώσεις και εάν συμφωνούν με τα θέματα που εντοπίζονται στον ανωτέρω κατάλογο προϊόντων λιανικής, ή εάν προτείνουν άλλους τομείς στους οποίους θα ήταν επωφελής μια συμπληρωματική δράση στο επίπεδο της Ε.Ε..

Για το έγγραφο αυτό διατυπώθηκαν παρατηρήσεις, οι οποίες στάλθηκαν στη σχετική ηλεκτρονική διεύθυνση την οποία υπέδειξε η Επιτροπή έως την 1^η Αυγούστου 2005. Οι

παρατηρήσεις αυτές και οι περαιτέρω προπαρασκευαστικές εργασίες της Επιτροπής, λήφθηκαν υπόψη για την κατάρτιση του Τελικού Προγράμματος Πολιτικής, το οποίο υποβλήθηκε υπό μορφή Λευκής Βίβλου.⁹⁰ Η **Λευκή Βίβλος** για την πολιτική στον τομέα των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών 2005-2010, υποβλήθηκε στις 5 Δεκεμβρίου του 2005.

Η Λευκή Βίβλος παρουσιάζει τις προτεραιότητες για την πολιτική των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής μέχρι το 2010 και συμπεριλαμβάνεται μια επισκόπηση συγκεκριμένων στόχων και δραστηριοτήτων. Αυτή η Βίβλος λαμβάνει υπόψη τα αποτελέσματα της οικονομικής ολοκλήρωσης από τις χρηματοοικονομικές υπηρεσίες, σύμφωνα με την έκθεση για μελέτη των Υπουργών Οικονομικών της Ε.Ε. στις 2 Ιουνίου του 2004.

⁹⁰ Green paper. www.europa.eu.int/comm/internal_market/finances/docs/actionplan/index/green_el.pdf. 14/03/06

ΕΠΙΛΟΓΟΣ: ΣΤΟΧΟΣ Η ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Η οικονομική και κοινωνική πρόοδος και η συνεχής βελτίωση των συνθηκών ζωής και εργασίας αποτελούν θεμελιώδεις στόχους της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι στόχοι αυτοί διακηρύσσονται το 1957 στη Συνθήκη της Ρώμης, με την οποία ιδρύθηκε η Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (Ε.Ο.Κ.), η οποία μετεξελιχθηκε στη σημερινή Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Ε.). Ένα από τα σημαντικότερα επιτεύγματα της Ένωσης είναι ότι έχει γίνει σε 50 μόλις χρόνια, η δεύτερη μεγαλύτερη οικονομική δύναμη στον κόσμο και από τις 25 χώρες που την συναποτελούν, οι 12 χρησιμοποιούν το ίδιο νόμισμα.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελούνταν στην αρχή από χωριστές εθνικές οικονομίες. Για να μπορούν να κυκλοφορούν μεταξύ των χωρών αυτών τα αγαθά, έπρεπε να σταματούν στα σύνορα για διοικητικές διατυπώσεις και πληρωμή τελωνειακών δασμών. Σήμερα, αντίθετα, η Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελεί μια ενιαία οικονομία. Τα εμπορεύματα διασχίζουν ελεύθερα τα εθνικά σύνορα. Τα πρόσωπα, τα κεφάλαια και οι επιχειρήσεις που παρέχουν υπηρεσίες, μεταξύ αυτών και οι τράπεζες, κυκλοφορούν και δραστηριοποιούνται σε όλη την Ένωση με μια ελευθερία που δύσκολα θα μπορούσε να φανταστεί κανείς πριν από 50 χρόνια, χάρη στη σταδιακή κατάργηση των φραγμών μεταξύ των εθνικών οικονομιών, δηλαδή χάρη στην οικονομική ενοποίηση.

Η Ε.Ε. δε μπορεί, ωστόσο, να επαναπαντεί στις δάφνες της. Παρά τη σημαντική βελτίωση των συνθηκών ζωής των πολιτών της, η Ε.Ε. δεν είναι ακόμα τόσο ανταγωνιστική όσο θα μπορούσε να είναι σε διεθνές επίπεδο. Αν δεν αξιοποιήσει πλήρως το οικονομικό της δυναμικό, δύσκολα θα μπορέσει να δημιουργήσει μια κοινωνία χωρίς αποκλεισμούς και να προστατεύσει τους λιγότερο εύπορους πολίτες της. Σ' αυτό μπορεί να συμβάλλει η μεγαλύτερη ενοποίηση της ευρωπαϊκής οικονομίας, η οποία δεν έχει ολοκληρωθεί. Η εμπειρία των τελευταίων 50 χρόνων μας έδειξε ότι η οικονομική ενοποίηση ανοίγει το δρόμο για την ανάπτυξη και τη δημιουργία θέσεων εργασίας.

Τα τρία κυριότερα ορόσημα από τη δημιουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι η τελωνειακή ένωση, η ενιαία αγορά και η οικονομική και νομισματική ένωση. Η τελωνειακή ένωση άνοιξε το δρόμο για το ελεύθερο εμπόριο των αγαθών. Η ενιαία αγορά κατάργησε τις διοικητικές διατυπώσεις που εμπόδιζαν ακόμα τη διακίνηση των εμπορευμάτων και δημιούργησε τις προϋποθέσεις για την ελεύθερη κυκλοφορία των

υπηρεσιών. Η οικονομική και νομισματική ένωση κατάργησε τα περισσότερα από τα τελευταία εμπόδια στις διασυνοριακές επενδύσεις, καθιέρωση σαν ενιαίο νόμισμα το ευρώ και μια συντονισμένη προσέγγιση στην οικονομική πολιτική.

Όμως, πολλά πρέπει ακόμα να γίνουν. Οι επιστήμονες από διαφορετικές χώρες που επιθυμούν να συνεργαστούν στον τομέα της έρευνας, αντιμετωπίζουν ακόμα δυσχέρειες. Οι δημόσιες αρχές και οι αρχές τοπικής αυτοδιοίκησης δεν εκμεταλλεύονται όσο θα μπορούσαν τις δυνατότητες να αγοράζουν αγαθά και υπηρεσίες στις πιο ανταγωνιστικές τιμές σε όλη την Ένωση. Η διασυνοριακή παροχή χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών δεν έχει αναπτυχθεί αρκετά. Επίσης, η Ε.Ε. πρέπει να στηρίζει περισσότερο τους επιχειρηματίες που δημιουργούν νέες επιχειρήσεις και να ενθαρρύνει την καινοτομία. Τέλος, πρέπει να αξιοποιηθούν καλύτερα οι δυνατότητες που προσφέρει το διαδίκτυο για την προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης. Ο στόχος που έχει τεθεί είναι μέχρι το 2010 η Ε.Ε. να γίνει η πιο ανταγωνιστική και δυναμική οικονομία της γνώσης στον κόσμο. Στόχος φιλόδοξος αλλά όχι ανέφικτος.⁹¹

Στα πλαίσια της ελληνικής οικονομίας, παρατηρείται ότι τα τελευταία χρόνια ο τραπεζικός τομέας έχει αναπτυχθεί ιδιαίτερα και εξελίσσεται ραγδαία με την ώθηση που έχει πάρει από την γενικότερη ανάπτυξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Συγκεκριμένα, η ισχυρή ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας γενικότερα, κατά την περίοδο 1997-2003, εκτιμάται ότι οδήγησε σε μείωση της διαφοράς του κατά κεφαλήν εισοδήματος της Ελλάδας από το μέσο όρο της Ευρωζώνης κατά 9 περίπου ποσοστιαίες μονάδες, σε επίπεδο που αντιστοιχεί στο 75,5% του αντίστοιχου της Ευρωζώνης.

Διαπιστώνεται ότι οι υψηλοί ρυθμοί ανάπτυξης, αντανακλούν τη συνδυασμένη επίδραση τόσο παραγόντων οι οποίοι αυξάνουν τις παραγωγικές δυνατότητες της ελληνικής οικονομίας, όπως αύξηση αποθέματος κεφαλαίου και εργατικού δυναμικού, υιοθέτηση σύγχρονων μεθόδων παραγωγής και συνακόλουθη αύξηση της παραγωγικότητας των συντελεστών παραγωγής, όσο και παραγόντων σχετιζόμενων με την αύξηση της συνολικής ζήτησης. Και, όσον αφορά τη μελλοντική πορεία της πραγματικής σύγκλισης και λαμβάνοντας υπόψη ότι οι ευνοϊκές αναπτυξιακές επιδράσεις από το σκέλος της ζήτησης θα φθίνουν διαχρονικά, εκτιμάται ότι οι μελλοντικοί αναπτυξιακοί ρυθμοί της ελληνικής οικονομίας θα επιτρέψουν την περαιτέρω αύξηση του κατά κεφαλήν

⁹¹ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Στόχος: η ανάπτυξη. Η οικονομία της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, σελ.3-4.

εισοδήματος στην Ελλάδα, το οποίο αναμένεται να ανέλθει στο 85% του μέσου όρου της Ευρωζώνης το 2012.⁹²

Η ελληνική οικονομία συνέχισε να αναπτύσσεται με ταχύ ρυθμό το 2004, αν και σημειώθηκε κάποια επιβράδυνση σε σύγκριση με το 2003. Σύμφωνα με εκτιμήσεις της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας της Ελλάδος (Ε.Σ.Υ.Ε.), το Α.Ε.Π. αυξήθηκε κατά 4,2% το 2004, υπερβαίνοντας το μέσο όρο της Ε.Ε. επί ένατο κατά σειρά έτος. Στην άνοδο του Α.Ε.Π. συνέβαλλαν από την πλευρά της ζήτησης οι ευνοϊκές νομισματικές συνθήκες και το γεγονός ότι τα πραγματικά επιτόκια παρέμειναν το 2004 σε πολύ χαμηλά επίπεδα, οδήγησε σε ενίσχυση της ιδιωτικής κατανάλωσης και τις ιδιωτικές επενδύσεις.

Η ελληνική οικονομία βρίσκεται σε κρίσιμη καμπή, μετά από ταχεία ανάπτυξη επί σειρά ετών και προβλέπεται ότι ο ρυθμός αύξησης του Α.Ε.Π. θα επιβραδυνθεί. Το αν αυτή η επιβράδυνση θα είναι προσωρινή θα εξαρτηθεί από το αν μπορεί να επιτευχθεί ο μετασχηματισμός της ελληνικής οικονομίας, από μια οικονομία της οποίας η ανάπτυξη βασίζεται κυρίως στην εγχώρια ζήτηση, σε μια οικονομία όπου η πλευρά της προσφοράς ανταποκρίνεται πιο αποτελεσματικά στις οικονομικές συνθήκες και μπορεί να αντιμετωπίζει με όλο και μεγαλύτερη επιτυχία τον ανταγωνισμό στις παγκόσμιες αγορές. Έτσι ώστε, ο εξωτερικός τομέας να αναδειχθεί σε βασικό προωθητικό παράγοντα ανάπτυξης, κάτι που πριν την ένταξή μας στην Ε.Ε. θα φαινόταν ουτοπία.

Πρέπει να επισημανθεί ότι όσον αφορά την εφαρμογή μεταρρυθμίσεων στην ελληνική οικονομία, έχει επιτευχθεί σημαντική πρόοδος, τα τελευταία χρόνια, ιδίως μετά την υιοθέτηση της στρατηγικής της Λισσαβόνας το 2000, η οποία περιλαμβάνεται στην δεύτερη έκθεση της Επιτροπής για το Π.Δ.Χ.Υ.. Έχουν ληφθεί μέτρα για την εφαρμογή μεταρρυθμίσεων στις αγορές προϊόντων και τις χρηματοπιστωτικές αγορές, την ιδιωτικοποίηση κρατικών επιχειρήσεων, το άνοιγμα αγορών στον ανταγωνισμό και τη βελτίωση της λειτουργίας της αγοράς εργασίας.⁹³

Συνεπώς, η ενιαία ευρωπαϊκή αγορά χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών έχει οδηγήσει σε εξέλιξη και ανάπτυξη τις παρεχόμενες υπηρεσίες στην Ελλάδα και στη γενικότερη οικονομική κατάσταση της χώρας. Έτσι, από την ανάπτυξη αυτή έχουν ωφεληθεί φυσικά οι τράπεζες, οι οποίες προσφέρουν πλέον περισσότερα προϊόντα και έχουν μεγαλύτερη

⁹² Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, *Δελτίο Ανάλυσης της ελληνικής οικονομίας και των αγορών*, τεύχος Φεβρουαρίου 2004.

⁹³ Ομιλία διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος κ. Νίκου Γκαργκάνα της 25 Απριλίου του 2005 στην εφημερίδα το "Έθνος" εκδοθέν την Μ. Τρίτη 26 Απριλίου του 2005, *Η ελληνική οικονομία: Εξελίξεις, προοπτικές και οικονομικές πολιτικές για την επίτευξη σταθερά υψηλών ρυθμών ανάπτυξης*.

ανταπόκριση από το κοινό αλλά και τις επιχειρήσεις, όμως έχουν ωφεληθεί και οι απλοί καταναλωτές, καθ' ότι από τα θέματα πρωτεύουσας σημασίας για την Ε.Ε. κατ' επέκταση και για την ελληνική οικονομία είναι η προστασία των καταναλωτών.

Θα μπορούσε, επίσης, να γίνει μια έρευνα για τις εξελίξεις της χρηματοπιστωτικής αγοράς στα πλαίσια της Ελλάδος ως αποτέλεσμα της χρηματοπιστωτικής ενοποίησης της αγοράς στην Ευρώπη. Η έρευνα αυτή θα μπορούσε να στηριχτεί στην ενσωμάτωση των ευρωπαϊκών αποφάσεων και οδηγιών στην ελληνική νομοθεσία.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Βελέντζας Γ., *Δίκαιο πιστωτικών ιδρυμάτων (τραπεζικό δίκαιο)*, ΙυS, Θεσσαλονίκη 1998
- Βελέντζας Γ., *Δίκαιο τραπεζικών συμβάσεων (εργασιών)*, ΙυS, Θεσσαλονίκη 1996
- Βελέντζας Γ., *Τραπεζικός κώδικας*, ΙυS, Θεσσαλονίκη 2001
- Γκόρτσος Χ., *Αξιολόγηση του έργου της ελληνικής προεδρίας για τον χρηματοπιστωτικό τομέα*, σελ.21-28, Δελτίο Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών 1928-2003, Αριθμός 33, Απρίλιος- Μάιος- Ιούνιος 2003
- Δημόπουλος Γ.- Μπαλάς Ν.- Χασσίδ Ι. επ., *Εισαγωγή στις ευρωπαϊκές σπουδές, Τόμος Β', Οικονομική Ολοκλήρωση και πολιτικές*, Σιδέρης Ι. Αθήνα 2001
- Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, *Βασικές αρχές των απλών τραπεζικών εργασιών: Καταθέσεις, Επενδύσεις, Διαμεσολαβητικές εργασίες, Συναλλάγμα*, Έντυπο Α.Ε., Αθήνα 2002
- Ένωση Ελληνικών Τραπεζών, *Κώδικας Τραπεζικής Δεοντολογίας*, Α. Ανδρέου & Σία, Αθήνα 1997
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Στόχος: η ανάπτυξη. Η οικονομία της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, Υπηρεσία Επισήμων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Λουξεμβούργο 2004
- Κουπούζος Δ., *Διοίκηση χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών*, Τ.Ε.Ι. Καλαμάτας, Καλαμάτα 2002
- Μαρούλης Δ., *Εκθέσεις 8: Εξελίξεις στο διεθνές χρηματοπιστωτικό σύστημα και η ενοποίηση της Ευρωπαϊκής αγοράς: Επιπτώσεις για την Ελλάδα*, Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών, Αθήνα 1992
- Μούσης Ν., *Εγχειρίδιο Ευρωπαϊκής Πολιτικής*, Παπαζήση, Αθήνα 2000
- Μούσης Ν., *Ευρωπαϊκή Ένωση: Δίκαιο - Οικονομία - Πολιτική*, Παπαζήση, Αθήνα 1997
- Ντόγκας Δ., *Σκέψεις για την αναγκαία σταθεροποιητική και αναπτυξιακή πολιτική και το ρόλο της Τράπεζας της Ελλάδος ενόψει της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης*, Κ.Ε.Π.Ε., Αθήνα 1996
- Πολυχρονόπουλος Γ. και Κορρές Γ., *Βασικές αρχές οικονομίας & Διοίκησης*, Αθ. Σταμούλης, Αθήνα 2003
- Σακελλαρίου Δ., *Οι μοχλοί της Ευρωπαϊκής Ένωσης: Θεματικός οδηγός των κοινοτικών μηχανισμών*, Καστανιώτη, Αθήνα 1995
- Sergais D., *Ένας ευρωπαϊκός χρηματοπιστωτικός χώρος*, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Βρυξέλλες - Λουξεμβούργο 1995

Στεφάνου Κ. - Φατούρος Α. - Χριστοδουλίδης Θ. επ., *Εισαγωγή στις ευρωπαϊκές σπουδές, Τόμος Α', Ιστορία – Θεσμοί – Δίκαιο*, Σιδέρης Ι., Αθήνα 2001

Τραγάκης Γ., *Τραπεζική επιστήμη: Θεωρία και πράξη, Σειρά: Διεθνής τραπεζική, Η θεσμική θεμελίωση της κοινής τραπεζικής αγοράς, Η δεύτερη τραπεζική οδηγία και οι άλλες βασικές πηγές του τραπεζικού και χρηματοπιστωτικού δικαίου της Ε.Ο.Κ.*, Σάκκουλα Ν. Αντ., Αθήνα 1990

Τσουντας Κ., *Ε.Ο.Κ. - Δίκαιο - Θεσμοί - Όργανα, Ευρωπαϊκή Ένωση: Θεσμοί και πολιτικές*, ΤΕΙ Καλαμάτας, Καλαμάτα 2001

Τσούκαλης Λ., *Η νέα Ευρωπαϊκή Οικονομία*, Παπαζήση, Αθήνα 1993

Χυτήρης Θ., *Τα οικονομικά της Ευρωπαϊκής Κοινότητας*, Παρατηρητής, Αθήνα 1993

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Πίνακας Α- Μέτρα του Π.Δ.Χ.Υ. που ήδη εφαρμόζονται 03/06/02

(οι νομοθετικές προτάσεις παρατίθενται με έντονους χαρακτήρες)

1. Ανακοίνωση της Επιτροπής για εφαρμογή των κανόνων δεοντολογίας βάσει του άρθρου 11 της οδηγίας για τις επενδυτικές υπηρεσίες (Ο.Ε.Υ.) –Διάκριση μεταξύ επαγγελματιών επενδυτών και μικροεπενδυτών. Εκδόθηκε στις 14 Νοεμβρίου του 2000, COM(2000)722.
2. Ανακοίνωση της Επιτροπής για την αναθεώρηση της Ο.Ε.Υ.. Εκδόθηκε στις 15 Νοεμβρίου του 2000, COM(2000)729.
3. **Τροποποιήσεις της 4^{ης} και της 7^{ης} οδηγίας εταιρικού δικαίου για την εισαγωγή κανόνων αποτίμησης στην εύλογη αξία: Οδηγία 2001/65/ΕΚ εκδοθείσα στις 31 Μαΐου 2001.**
4. Ανακοίνωση της Επιτροπής για την επικαιροποίηση της στρατηγικής για την χρηματοοικονομική πληροφόρηση της Ε.Ε.. Εκδόθηκε στις 13 Ιουνίου του 2000, COM(2000)359.
5. Σύσταση για τη διασφάλιση της ποιότητας. Εκδόθηκε στις 21 Νοεμβρίου του 2000, C(2000)3304.
6. **Πολιτική συμφωνία για το καταστατικό της ευρωπαϊκής εταιρίας. Οδηγία 2001/86/ΕΚ και Κανονισμός(ΕΚ)2157/2001 που εκδόθηκε στις 8 Οκτωβρίου του 2001.**
7. Αναθεώρηση των πρακτικών της Ε.Ε. για την εταιρική διακυβέρνηση. Η τελική έκθεση με τη συγκριτική μελέτη δημοσιεύτηκε στις 27 Μαρτίου του 2002 (διατίθεται στην ιστοθεση της Γ.Δ.- Market: http://europa.eu.int/comm/internal_market/en/company/company/news/index.htm).
8. Ανακοίνωση της Επιτροπής για τα επικουρικά συνταξιοδοτικά ταμεία. Εκδόθηκε στις 11 Μαΐου του 1999, COM(1999)134.
9. **Έκδοση δύο οδηγιών για τους Ο.Σ.Ε.Κ.Α.. Οδηγία 2001/107/ΕΚ και οδηγία 2001/108/ΕΚ, εκδοθείσες στις 21 Ιανουαρίου του 2002.**
10. Ανακοίνωση της Επιτροπής για τη σαφή και εύληπτη πληροφόρηση των αγοραστών. Οι εργασίες για την ανακοίνωση αυτή ενσωματώθηκαν στην ανακοίνωση της Επιτροπής για το ηλεκτρονικό εμπόριο και τις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες, COM(2001)66-07/02/01.
11. Σύσταση για την προώθηση των καλύτερων πρακτικών όσον αφορά την πληροφόρηση (ενυπόθηκη πίστη). Εκδόθηκε την 1^η Μαρτίου του 2001, COM(2001)477.
12. Έκθεση της Επιτροπής για τις ουσιαστικές διαφορές μεταξύ εθνικών ρυθμίσεων που διέπουν τις συναλλαγές μεταξύ καταναλωτών και επιχειρήσεων. Ολοκληρώθηκαν οι συζητήσεις με τον τομέα Forum Group και τους καταναλωτές. Οι συγκεντρωθείσες πληροφορίες είναι χρήσιμες για τις περαιτέρω πρωτοβουλίες της Επιτροπής στον τομέα των λιανικών χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών.
13. Ερμηνευτική ανακοίνωση για την ελευθερία παροχής υπηρεσιών και το γενικό συμφέρον στον τομέα των ασφαλειών. Εκδόθηκε στις 2 Φεβρουαρίου του 2000, C(1999)5046.
14. Ανακοίνωση της Επιτροπής για μια ενιαία αγορά πληρωμών. Εκδόθηκε στις 31 Ιανουαρίου του 2000, COM(2000)36τελικό.
15. Πρόγραμμα δράσης της Επιτροπής για την πρόληψη της απάτης και της πλαστογραφίας στα συστήματα πληρωμών. Εκδόθηκε στις 9 Φεβρουαρίου 2001, COM(2001)11.
16. Ανακοίνωση της Επιτροπής για το ηλεκτρονικό εμπόριο και τις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες. Εκδόθηκε στις 7 Φεβρουαρίου 2001, COM(2001)66.

17. Έγκριση της πρότασης οδηγίας για την εξυγίανση και την εκκαθάριση ασφαλιστικών επιχειρήσεων. Οδηγία 2001/17/ΕΚ εκδοθείσα στις 19 Μαρτίου του 2001.
18. Έγκριση της πρότασης οδηγίας για την εξυγίανση και την εκκαθάριση πιστωτικών ιδρυμάτων. Οδηγία 2001/24/ΕΚ εκδοθείσα στις 4 Απριλίου του 2001.
19. Έγκριση της πρότασης οδηγίας για το ηλεκτρονικό χρήμα. Οδηγία 2000/46/ΕΚ εκδοθείσα στις 18 Σεπτεμβρίου του 2000.
20. Τροποποίηση της οδηγίας για το ξέπλυμα χρήματος. Οδηγία 2001/97/ΕΚ εκδοθείσα στις 4 Δεκεμβρίου του 2001.
21. Σύσταση της Επιτροπής για τη δημοσίευση πληροφοριών σχετικά με χρηματοοικονομικά και άλλα μέσα. Εκδόθηκε στις 23 Ιουνίου 2000, C(2000)1372.
22. Τροποποιήσεις των απαιτήσεων για το περιθώριο φερεγγυότητας στις ασφαλιστικές οδηγίες. Οδηγίες 2002/12/ΕΚ και 2002/13/ΕΚ εκδοθείσες στις 5 Μαρτίου του 2002.
23. Τροποποίηση των ασφαλιστικών οδηγιών και της οδηγίας για τις επενδυτικές υπηρεσίες ώστε να καταστεί δυνατή η ανταλλαγή πληροφοριών με τρίτες χώρες. Οδηγία 2000/64/ΕΚ εκδοθείσα στις 7 Νοεμβρίου του 2000.
24. Σύσταση δύο νέων επιτροπών για τις κινητές αξίες. Απόφαση της 6^{ης} Ιουνίου του 2001 για τη σύσταση Ευρωπαϊκής Επιτροπής Κινητών Αξιών (Ε.Ε.Κ.Α.), C(2001)1493 και απόφαση της 6^{ης} Ιουνίου του 2001 για τη σύσταση της Επιτροπής Ευρωπαϊκών Ρυθμιστικών Αρχών για τις Κινητές Αξίες (Ε.Ε.Ρ.Α.Κ.Α.), C(2001)1501.
25. Σύσταση της Επιτροπής 2001/6942 της 16^{ης} Μαΐου του 2002 σχετικά με την ανεξαρτησία των ορκωτών ελεγκτών στην Ε.Ε.: θεμελιώδεις αρχές. C(2002)1873.
26. Εξέταση της φορολόγησης προϊόντων χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών. Η δράση αυτή αναλήφθηκε στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας για τη φορολόγηση των ταμείων επικουρικών συντάξεων (βλ. κατωτέρω).

Πηγή: Έκτα έκθεση Επιτροπής Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, COM(2002)267, 03/06/02